ሓዳስ ኤርትራ

መበል 34 ዓመት ቁ.233 ዓርቢ 30 ግንቦት 2025 ገጻት 12 ዋጋ 2.00 ናቕፋ

ገጽ 2
ምስሓት ሚዛን ሰብነትን...

ገጽ 3
ኢሎን መስክ ካብ...

ገጽ 4
"ምስጢር ሓይሊ ናይዚ...

ገጽ 5
ተጋዳላይ፡ ካብ ጕስነት ክሳብ ማስተርነት

ገጽ 11
ኤርትራውያን ተቐዳደምቲ ኣብ ኢራን ይደምቁ

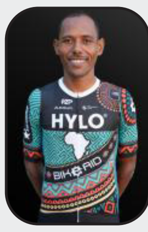

ሚኒስትሪ ጥዕና፡ ኣብ 34 ዓመታት ዓበይቲ ዓወታት ከም እተጐናጸፈ ሓቢሩ

ሚኒስትሪ ጥዕና፡ ኣብ ዝሓለፈ ናይ ናጽነት ዓመታት፡ ጥዕና ሕብረተሰብ ንምውሓስ ብዝተኸተሎ ስትራተጂ ዓበይቲ ዓወታት ከም እተጐናጸፈ፡ ብምኽንያት መበል 34 ዓመት ናጽነት ገሊጹ።

"ኣገልግሎት ጥዕና ብዘይ መንግስታዊ ድጕማ'ዩ ዝቕየድ" ዝበለ ግዝያዊ ዳይረክተር ህዝባዊ ጥዕና ዶ/ር ዓንደብርሃን ተስፋጽዮን፡ ህዝቢ ጥዕናኡ ዝተሓለወ ክኸውን፡ ኣብ ምክልኻል ሕማማት ብምትኳር ውጽኢታዊ ስራሕ ከም እተሰላሰለ ሓቢሩ።

መንግስቲ ኤርትራ - ብቑዕን ኣፍራይነት ዘውሕስን ኣገልግሎት ጥዕና ንክፍሲ- ወሰፍ ዜጋ ንምቕራብ ዝዓለመ ፖሊሲ ጥዕና ኣብ 2020፣ ስትራተጂካዊ ውጥን ድማ ካብ 2022 ክሳብ 2026 ብምስኣል ይነጥፍ፣ ብዓቢኡ ድማ ንሸቶታት ዘላቒ ልምዓት ምስ ቀዳምነታት ኣገልግሎት ጥዕና ከም ዝሰኒ ብምግባር ብዕቱብ ይሰርሓሉ ከም ዘሎ፡ ዶ/ር ዓንደብርሃን ኣብሪሁ።

ዶ/ር ዓንደብርሃን ኣስዒቡ፡ ክትትል ነፍሰ-ጾራት ኣብ ትካላት ጥዕና ብሃገር ደረጃ ናብ 99.5 ሚእታዊት፣ ቁጽሪ ኣብ ትካላት ጥዕና ዝሓርሳ ኣደታት ድማ ካብ 21 ሚእታዊት ናብ 83.5 ሚእታዊት ክብ ከም ዝበለ ኣዘኪሩ።

ብዘይካ'ዚ፡ ኣብ ምትእትታው ሓደስቲ ክታበታትን ንዘጸንሐ ኣብ ምስፋሕን ብዝተኻየደ ጻዕሪ፡ ሽፋን ክታብት ናብ 98 ሚእታዊት ክዓቢ ከሎ፣ ብሰንኪ ዓሶ ዝስዕብ ዝነበረ ሞት ብልዕሊ 99 ሚእታዊት ከም ዝጎደለ ገሊጹ።

ሓላፊ ክንክን ጥዕና ዶ/ር ጎይትኦም መብራህቱ፡ ድማ፡ ሽፋንን ዝርግሐን ኣገልግሎት ጥዕና እናሰፍሐን እናዓበየን ብምምጻኡ፡ ኣስታት 60 ሚእታዊት ካብ ህዝብና ኣብ ውሽጢ 5 ኪሎ-ሜተር ወይ ድማ ኣብ ውሽጢ ናይ ሓደ ሰዓት ጉዕዞ ኣገልግሎት ጥዕና ኣብ ዝረኽበሉ ደረጃ ተበጺሑ ከም ዘሎ ሓቢሩ።

ምስፋሕን ምምዕባልን ኣገልግሎት ጥዕና ብዓይነትን መጠንን፣ ማእከላት ጥዕና ናብ ኮማዊ ሆስፒታላት ክብ ምባል፣ ሕክምና ካንሰር ዘውሕቡ ክፍሊ ምዕባይ፣ ከምኡ'ውን ኣገልግሎት ሲ.ምምዕባል፡ ገለ ካብ'ቶም ዝሰራሓሎም ዘለዉ መደባት ምዃኖም፡ ዶ/ር ጎይትኦም ገሊጹ።

ንምምዕባል ዓቕሚ-ሰብ ብዝምልከት ድማ፡ ሚኒስትሪ ጥዕና ሞያውያን ኣብ ምፍራይን ደረጃ ትምህርቶም ንምብራኽን ብዕቱብ ከም ዝሰርሐ፣ ጐኒ-ጐኒ'ውን ዘመናዊ መሳርሒታት ንምዕጣቕን ምስ ናይ ወጻኢ ክኢላታት ተመክሮ

ንምልውዋጥን መደብ ኣውጺኡ ይነጥፍ ከም ዘሎ፡ ኣብ ሚኒስትሪ ጥዕና ሓላፊ ምምዕባል ዓቕሚ-ሰብ ዶ/ር ብርሃነ ደብሩ ኣረዲኡ።

መበል 34 ዓመት ጽንብል ናጽነት፡ ኣብ ዝተፈላለያ ሃገራት ብልዑል መዓርግ ተባዒሉ

መበል 34 ዓመት ጽንብል ናጽነት ኤርትራ፡ "ማስመርና ድርዕና" ብዝብል ቴማ ኣብ ዝተፈላለያ ከተማታት ጀርመን፡ ሆላንድ፡ ደቡብ ኣፍሪቃ፡ ቤልጃም፡ ከምኡ'ውን ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ፡ ብልዑል መዓርግ ተባዒሉ።

ኣብ ሃገረ ጀርመን - ከተማታት በርሊን፡ ከለን፡ ዱዝልዶርፍ፡ ሽቱትጋርት፡ ዳርምሽታት፡ ድራይኣይሽ፡ ማንሃይም፡ ሃምቡርግ፡ ሳርብሩከን፡ በሌፈልድ፡ ጊሰን፡ ማርበርግ፡ ኣውግስበርግ፡ ፍራይበርግ፡ ኡልም፡ ካሰልን ማግደቡርግን ዝነብሩ ኤርትራውያን ኣብ ዝወደብዎ ጽንብላት፡ ንትርጉምን ርዝነትን ናጽነት ዝገልጽ መደብ ህጻናት፣ ንመንእሰያት ዘማእከለ ማሳነድኣታት፣ ከምኡ'ውን ብኣዴታትን ኣቦታትን ዝወቅብ ባህላውን ስነ-ጥበባውን መደባት ቀሪቡ።

ኣቶ የውሃንስ ወልዱ - ፈጻሚ ጉዳያት ኢምባሲ ኤርትራ ኣብ ጀርመን - ኣብ ከተማ ሽቱትጋርት፣ ጠቕላሊ ቈንስል ኣብ ፍራንክፈርት ኣቶ ክብረኣብ ተኸስተን ሓላፊ ህዝባውን ኮማውን ጉዳያት ኣቶ ጠዓመ ሃይለን ድማ ኣብ ከተማታት ከለንን ዱዝልዶርፍን ኑቲ ዕለት ዝምልከት መደረታት ኣሰሚዖም።

ተሳተፍቲ ብወገኖም፡ ህዝቢ ኤርትራ ሓድነቱ ዓቂቡ ጸላኢ ሳላ ዝተቓለሰን ዝመከተን ናጽነቱ ጨቢጡ፣ ልኡላውነቱ ከም ዘውሓሰ ብምግላጽ፡ ንስለ ናጽነት ዝተኸፍለ ዋጋ ብልምዓት ምድባሱ፡ ሓላፍነት ዘሎን ዝቕጽልን ወለዶታት ከም ዘቕሎ ኣገንዚቦም።

ኣብ ሆላንድ - ማሕበረሰባት ኤርትራውያን ኣብ ከተማታት ኣምስተርዳም፡ ላይደንን ኣመርስፎርትን ኣብ ዘካየድዎ ጽንብላት ድማ፡ ኣምባሳደር ኤርትራ ኣብ ኤውሮጳዊ ሕብረትን ሃገራት ቤነሉክስን ኣቶ ነጋሲ ካሳ ኣብ ዝሃቦ ቃል፡ ኣብ ውሽጥን ወጻእን ብልዑል ክብሪ ዝግበር ምዕሩግ ጽንብላት፡ መርኣያ ናይ'ቲ ስለ ናጽነት ዝተኸፍለ ሪዚን መስዋእቲ ከም ዝኾነ ብምጥቃስ፡ ንኣትዎ ኣብ ዘሎና መድረኽ ልምዓት፡ ከም ዜጋታት ጥምረትና ኣደልዲልና እጃምና ክነበርክት ከም ዝግባእ ኣገንዚቡ።

እዚ ከም'ዚ'ሉ እንከሎ፡ ኣብ ረፓብሊክ ደቡብ ኣፍሪቃ - ከተማታት ጆሃንስበርግ፡ ደርባን፡ ራስተንበርግ፡ ኬፕታውንን ዝነብሩ ኤርትራውያን፡ ብ24 ግንቦት መበል 34 ዓመት ናጽነት ኤርትራ ጸንቢሎም።

ኣብ'ቲ ብርክት ዝበሉ ዜጋታት ዝተሳተፍዎ መደብ፡ ኣምባሳደር ኤርትራ ኣብ ረፓብሊክ ደቡብ ኣፍሪቃን ሃገራት ዞባ ደቡባዊ ኣፍሪቃን ኣቶ ሳልሕ ዑመር፡ ኑቲ ዕለት ዝምልከት መደረ ኣሰሚዑ።

ንኣገዳስነት ናይ'ቲ ሃገራዊ ጽንብልን ምትእኽኻብ ዜጋታት ኣብ ሓደ መኣድን ዝጠቐሰ ኣምባሳደር ሳልሕ፡ ንድምቀት ናይ'ቲ ጽንብል ንዝጠፍኡን ኣበርክቶ ንዝገበሩን ምስጋና ኣቕሪቡ።

ኤርትርትራውያን ነበርቲ ቤልጃም ኣብ ከተማ ብራሰልስ ኣብ ዘካየድዎ ጽንብል፡ ኣቦመንበር ማሕበረኮም ኣቶ ኢሳይያስ ኪዳነን ኣምባሳደር ኤርትራ ኣብ ኤውሮጳዊ ሕብረትን ሃገራት ቤነሉክስን ኣቶ ነጋሲ ካሳን፡ ኣብ በዓል ናጽነትን ዘመሓላለፉ መልእኽትን ዘተኩረ መደረታት ኣሰሚዖም።

ኤርትራውያን ነበርቲ ከተማ ኣስተደንን ከበባኣን'ውን፡ ብ24 ግንቦት ተመሳሳሊ ጽንብል ከም ዝኻየዱ፡ ካብ'ቲ ቦታ ዝበጽሓና ሓበሬታ ኣፍሊጡ።

ብኻልእ ወገን፡ ኣብ ከተማታት ማእከላይ ምዕራብ ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ - ማለት ካንሳስ፡ ሰንት-ልዊስ፡ ሰፎልስ፡ ኢንድያናፖሊስ፡ ሰውሲቲ፡ ኮሎምበስ፡ ሲንሲናቲን ደይተንን፡ ከምኡ'ውን ኣብ ቺካጎ ዝነብሩ ኤርትራውያን ኣብ ዝወደብዎ ብባህላውን ስነ-ጥበባውን ማሳነድኣታት ደሙቕ ጽንብላት፡ ድልውነቶም ንዝበረኸ መኸተ ኣረጋጊጾም።

ብዘይካ'ዚ፣ ማሕበረኮማት ኤርትራውያን ኣብ ኡጋንዳ፡ ኢጣልያ፡ ሽወደን፡ ኖርወይ፡ ዴንማርክን ፊንላንድን፡ ከምኡ'ውን ለስኣንጀለስ - ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ፡ ን መበል 34 ጽንብል ናጽነት ኤርትራ ብዝተፈላለየ ማሳነድኣታት ኣብዒሎም።

ብ23 ግንቦት ኣብ ካምፓላ - ኡጋንዳ ኣብ ዝተኻየደ ልዕሊ 2000 ዜጋታት ዝተሳተፍዎ ጽንብል፡ ኣምባሳደር ኤርትራ ኣቶ መሓመድ ሱሌይማን ኣብ ዘስመዖ ቃል፡ ናይ ሎሚ ዓመት ቴማ፡ ኑቲ ንቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ዘዐወተን ኣብ ምዕቃብ ልኡላውነትን ምምካት ኩሉ ብደሆታትን ዘይንደል ድርዒ ኮይኑ ዘገልገለ መትከል ዘዥኻኽርን ከም ዝኾነ ብምጥቃስ፡ ንመንግስትን ህዝብን ኤርትራን ንጅጋኑ ሓይልታት ምክልኻልን የሃናኡ ገሊጹ።

ናይ ሎሚ ዓመት ጽንብል በዓል ናጽነት ኣብ ኡጋንዳ፡ መንእሰያትን ቈልዑን ብዘበለ ብዝተሳተፍዎ ስፖርታዊ ውድድራት፡ ቀሸት ህጻናትን ስነ-ጥበባዊ ፍርያትን ደማቒ ምንባሩ፡ እቲ ዝበጽሓና ሓበሬታ ኣፍሊጡ።

ኣብ ረፓብሊክ ኢጣልያ ድማ፡ ኣብ ከተማታት ሚላኖ፡ ቦሎኛ፡ ፈረንዜ፡ ቶሪኖ፡ ብረሽያ፡ ናፖሊ፡ ፓለርሞ፡ ፓዶቫን ፖርደኖን ዝነብሩ ዜጋታት፡ ብ25 ግንቦት ብበወገኖም ምዕሩግ ጽንብላት ናጽነት ኣካዪዶም።

ኣብ ከተማ ሚላኖ ኣብ ዝተኻየደ፡ ብዙሓት ኤርትራውያንን ዕዱማትን ዝተረኽቡሉ በዓል፡ ጠቕላሊ ቈንስል ኤርትራ ኣብ ሚላኖ ኣቶ ተኸለሰንበት ኢማም፡ ንትርጉም ናጽነትን ንዘኸሩ ዝግበር ኩቡኣብን ዝምልከት መደረ ኣሰሚዑ።

እዚ ከም'ዚ'ሉ እንከሎ፡ ኣብ ዝተፈላለያ ከተማታት ሽወደን፡ ኖርወይ፡ ደንማርክን ፊንላንድን ዝነብሩ ኤርትራውያን "ማስመርና ድርዕና!" ብዝብል ቴማ ኣብ ዝወደብዎ ብምዕሩግ ማሳነድኣታት ዝተሰነየ ጽንብል፡ ሓድነቶም ብምድልዳል መኸተኦም ንምሕያልን ዝወጽኡ ሃገራዊ መደባት ንምትግባርን ዘለዎም ድልውነት ኣረጋጊጾም።

ብፍላይ ብ24 ግንቦት ኣብ ስቶክሆልም ኣብ ዝተኻየደ በዓል፡ ፈጻሚ ጉዳያት ኢምባሲ ኤርትራ ኣብ ሃገራት ስካንዲናቪያ ኣቶ መሓመድ-ሰዒድ መሓመድ-ዓሊ ኣብ ዘስመዖ ቃል፡ ዘሎናዮ መድረኽ ናይ ልምዓት ስለዝኾነ፡ ንቑሕን ውፉይን ዓቕምን ኣበርክቶን ዜጋታት ኣገዳሲ ከም ዝኾነ ኣሰሚሩሉ።

ኣብ ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ - ኣብ ለስኣንጀለስን ከባቢኣን ዝነብሩ ኤርትራውያን ኣብ ዝወደብዎ ብባህላዊ መደባት ዝተሰነየ ጽንብል፡ ኣብ ወጻኢ ዝተወልዱ ቈልዑ ንኩለን ብሄራት ኤርትራ ወከሎም ብዘቕረብዎ ምርኢት ባህላዊ ኣልባሳትን ትልሂትን ዝያዳ ደማቒ ከም ዝነበረ፡ ካብ'ቲ ቦታ ዝተላእከ ጸብጻብ የረድእ።

ጥዕና

ሱሌማን ኣሕመድ

ምስሓት ሚዛን ሰብነትን ጠንቅታቱን

ምስሓት ሚዛን ሰብነት (Loss of balance) ደው ኣብ እንብለሉ ወይ ኣብ እንንቀሳቐሰሉ እዋን፡ ብምዑእ ክንመዓራረ ዘይምኽኣል ዘመልክት ሕክምናዊ መግለጺ እዩ።

ምስሓት ሚዛን ሰብነት፡ እዝንና ናብ ሓንጎልና ኣብ ዝሰዶ መልእኽቲ ጸገም ምስ ዝህሉ እዩ ዘጋጥም። እዚ ምልክት'ዚ ስምዒት ሚዛን ሰብነትና ተቖጻጺሩ ፍሉይ ንቕሓት ክህልወና ይግበር።

ኣብ ሚዛን ሰብነት ዝኸሰ ጸገም ምስ ዝህልወና ምድንዛዘን ድኻምን ዝኣመሰለ ስምዒት ይፍጠር እዩ። ደው ወይ'ውን ኮፍ ኢልካ እንከለኻ ድማ፡ ትንቀሳቐስ ዘለኻ ስለ ዝመስለካ መሬት ትዘረካ ዘላ ኮይኑ ይስመዓካ። ከም ውጽኢቱ ኣብ ናብራኻ፡ ምንቅስቓስካን ጥዕናኻን ጽልዋ ይፈጥር። ናብ ደረጃ ምውዳቕ ብምብጻሕ፡ ማስበርትን ካልእ ጥዕናዊ መጉዳእትን የስዕብ።

ሚዛን ሰብነትና ብኸመይ ይሕሎ?

ስምዒት ሚዛን ሰብነትና፡ ዝተፈላለዩ ክፍልታትን ኣካላትን ሰብነትና፡ ብፍላይ ድማ ኣብ ዓይንና፡ እዝንና ከምኡ'ውን ጭዋዳታት ናይ መሓውርና ብዝሰድዎ መልእኽቲ እዩ ዝጽለ። ልዕሊ ኩሉ፡ ሚዛን ሰብነትና ዝቆጻጸር ክፍሊ እዝንና እዩ። እዚ 'ቨስቲቡላር ሰይስተም' (vestibular system) ተባሂሉ እዩ ዝጽዋዕ። እዚ ኣካል'ዚ ብዓጽምን ፈሳሲ ቲሹታትን ዝቖመ ኮይኑ፡ ኣብ ውሽጢ ክፍሊ እዝንና ይርከብ። ፈሳሲ ዝሓዘ ሻምብቆታት እዩ ዘለዎ። ኣብ እንንቀሳቐሰሉ፡ ወይ ርእስና ኣብ እንዘውረሉ እዋን፡ እቲ ፈሳሲ ብዝፈጥሮ ምንቅስቓስ ሓንጎልና ናበይ ኣንፈት ንኸይድ ከም ዘለና መልእኽቲ ይቕበል።

ክንንቀሳቐስ እንከለና፡ 'ቨስቲቡላር ሰይስተም' ንከም ስሕበት መሬት ዝኣመሰለ መካኒካዊ ሓይሊ፡ ምስ ዓይንና ዝፈጥሮ ርእየትን ጭዋዳታትና ዝፈጥሮ ምንቅስቓስን ኣዛሚዱ ሚዛን ሰብነትና ክንሕሉ ይገብር። 'ቨስቲቡላር ሰይስተም' ብዝኸሰ ጸገም ብዝዋግእ መልእኽቲ ከውሕድ እንተዘይክኢሉ ግና ሚዛን ሰብነትና ብምስሓት ሰንከልከል ክንብል ንኽእል።

ምልክታት ጸገም ሚዛን ሰብነት እንታይ እየም?

እቲ ቀዳማይ ምልክት ጸገም ሚዛን ሰብነት ኣብ እትጎዓዘሉን ደው እትብለሉን እዋን ክትረጋጋእ የሸግረካ። ሰንከልከል ስለ እትብል ድማ ናይ ምውዳቕ ምልክታት ተርኢ።

ብሓጺሩ፡ ምስሓት ሚዛን ሰብነት ዝረኣዩ ምልክታት ከም ጠንቆም ይፈላለዩ እዮም። ገለ ካብቶም ልሙዳት ምልክታት፦

- ንጹር ዘይኮነ ምልክት ኣብ ቅድመኻ ምርኣይ። እዚ ምልክት እዚ ብፍላይ ክትንቀሳቐስ እንከለኻ ጎሊሑ ዝነጽር እዩ።
- ምድንዛዝ፡ ብፍላይ ኮፍ ኢልካ ጸኒሕካ ክትንቀሳቐስ ኣብ እትደልየሉ እዋን፡ ሕውዝውዝ ክብለካን ሰብነትካ ድማ ክድንዝዘን ይርኣ።
- እናተንቀሳቐስካ ሃንደበት ምውዳቕን ሃለዋት ምጥፋእን።
- ዘይርጉእነት፡ ኣብ እትንቀሳቐሰሉ ወይ ደው እትብለሉ እዋን ሰብነትካ ቀጥ ኣብ ክንዲ ዝብል፡ ቁልዕጽዕጽ ዝብል ከም ዘሎ ዘርኢ ምልክት ክስምዓካ ምርኣይ።
- መንጸሮር።

ጠንቅታት ጸገም ምሕሳው ሚዛን ሰብነት

ናብ ምስሓት ሚዛን ሰብነት ዘብጽሑ ጠንቅታት ብዙሓት እዮም። ገለ ካብኦም፦

- ረኽሲ ኣብ እዝኒ፡
- ጸገም ኣብ ውሽጣዊ ክፋል እዝኒ፡
- መጉዳእቲ ርእሲ፡
- ድኹም ስርዓት ዑደት ደም፡
- ገለ ካብ ሕክምናዊ ፍወሳታት፡
- ኮሚካላዊ ዘይምውህሃድ ኣብ ኣእምሮ፡
- ትሑት ጸቕጢ ደም፡
- ልዑል ጸቕጢ ደም፡
- ጸገም ኣብ ስርዓት መትኒ፡
- ነድሪ መላግቦ፡
- ዕድመ ወዘተ እዮም።

ብተወሳኺ. . . .

- ኣብ በርኽ ቦታ ብምኻን ወይ ብናህሪ ብመኪና ብምጉዓዝ ዝፍጠር መንጸሮር (vertigo)፡ ምስሓት ሚዛን ሰብነት የስዕብ እዩ። እዚ ዓይነት ምልክት ናብ ድሕሪት ወይ ናብ ልዕሊ ርእስኻ ዘሎ ብራኸ ምስ እትጥምት እዩ ዝርአ።
- ኣብ ውሽጢ እዝንና ዝፍጠር ረኽሲ ወይ ቁጥዐ፡ ጽርውርው ዝብል ስምዒት ስለ ዝፈጥር ኣብ ኣቃውማናን ኣካይዳናን ሰንከልከል ክብለና ይኽእል እዩ። ጉንፋዕ ከምኡ'ውን ኣብ ስርዓት እስትንፋስ ዝህሉ ጥዕናዊ ጸገማት ምስሓት ሚዛን ሰብነት ይፈጥረልና እዩ።
- ብ'መኒረ' ዝፍለጥ ኣብ እዝንና ዝርአ ሕማም (Meniere's disease) ኣካይዳናን ኣቃውማናን ሚዛን ክስሕት ይገብር እዩ። እዚ ዓቕን ናይቲ ኣብ እዝንና ዝህሉ ፈሳሲ ምዝንባዕ ምስ ዝፍጠር ዝኽሰት ሕማም እዩ። ጠንቂ ናይቲ ሕማም ንጹር'ኳ እንተዘይኮነ ክሳብ ጽሙዋ ከብጽሕ ይኽእል።
- መጉዳእቲ ርእሲ፡ ኣህላኺ ምውስዋስ ኣካላት፡ ረኽሲ እዝኒን ጸቕጢ ኣየርን፡ ፈሳሲ ውሽጢ እዝኒ ናብ ማእከል ክበሮ እዝኒ ክልሑኽ ይገብር እዩ። እዚ ኣብ ሚዛን ሰብነት ጸገም ክፈጥር ከም ዝኽእል ይንገር።
- ኣብ ባሕሪ ምጉዓዝ ምስሓት ሚዛን ሰብነት ከስዕብ ይኽእል እዩ። ናብ ንቡር ንምምላስ ሰዓታት፡ መዓልታትን ኣዋርሕን ክወስድ ይኽእል።

ንጸገማት ሚዛን ሰብነት ዝተቓልዑ መን እዮም?

ሕክምናዊ ፍወሳ ትገብር እንተለኻ፡ ረኽሲ ቫይረስ ምስ ዝህልወካ፡ ጥዕናዊ ጸገማት ናይ እዝኒ ምስ ዘጋጥመካ፡ መጉዳእቲ ርእሲ ኣጋጢሙካ ምስ ዝኾውን ንጸገም ሚዛን ሰብነት ዝተቓልዐካ ክትከውን ትኽእል ኢኻ።

ዕድመኻ ካብ 65 ዓመት ንላዕሊ ምስ ዝኸውን፡ ነድሪ መላግቦ ምስ ዝህልወካ፡ ብውሑድ ወይ ልዑል ጸቕጢ ደም ዝተጠቓዕካ ምስ እትኸውን፡ ንጸገም ሚዛን ሰብነት ዝያዳ ዝተቓልዕካ ኢኻ።

ጸገም ሚዛን ሰብነት ብኸመይ ይፍወስ?

ጸገም ሚዛን ሰብነት ብዝተፈላለዩ ረቛሒታት ስለ ዝፍጠር ብቐሊሉ ኣለሊኻ ንምፍዋሱ ኣጸጋሚ እዩ። ሓኪይም ምልክታት ናይቲ ጸገም ብምዑእ ክትሕብሮም እየም ዝሓቱኻ። ኩነታት ጥዕናኻን ኣቐዲሙ ዝበረካ ሕማምን ከምኡ'ውን ዝወሰድካዮ ዓይነት ፍወሳን ኣዕሚቖም ክፈልጡ ይግበኦ።

ሓኪይም - ናይ ደም፡ ናይ ምስማዕ፡ ናይ ምንቅስቓስ ዓይኒ መርመራ ይገብሩልካ እዮም። 'ኤም. ኣር. ኣይ' (MRI) ከምኡ'ውን 'ሲቲ ስካን' (CT scan) ተጠቒሞም ናይ ሓንጎል መርመራ ይገብሩ። ብዛዕባ ኣቋውማ'ውን ምሉእ ኣፍልጦ ንምግባር መርመራታት የካይዱ እዮም።

ምስሓት ሚዛን ሰብነት ብኸመይ ይፍወስ?

ጸገም ሚዛን ሰብነት ነቲ ዘስዓቦ ጠንቂ ብምዑእ ኣለሊኻ ሕክምናዊ ክንክን ብምኽያድ ይመሓየሽ።

እቲ ጸገም፦

- ብዝተፈላለየ ዓይነት ሕክምናዊ ፍወሳ፡
- ብመብጣሕቲ፡
- ብናይ ኣመጋግባ ለውጢ፡
- ብኣካላዊ ፍወሳ (physical therapy)፡
- ብምውስዋስ ኣካላት ክፍወስ ይከኣል።

ክንክን ኣብ ገዛ

ጸገም ሚዛን ሰብነት ንምሕላው፡ ኣብ ገዛ ንገብሮ ፈኩስ ምውስዋስ ኣካላት ስለ ዘሎ ምስ ሓኪይም ተመያዪጥካ ከተዘውትሮ ይግባእ። ሓደ ካብኡ ናይ ድሕሪት ናይ ሕቖ መደገፊ ኣብ ዘለዎ ገፊሕ ጣውላ ወይ ሰድያ፡ ምሉእ ብምሉእ ሕቖና ኣደጊፍና ኮፍ ብምባል፡ ርእስኻ ናብ ሓደ ሸነኽ ጌጋ ብምዃር ንዝተወሰነ ደቓይቕ ምጽናሕ። ድሕሪ ገለ ደቓይቕ ድማ ርእስኻ ናብ'ቲ ኣንጻር ጎኒ ምዃር። እዚ ኣገባብ'ዚ ደጋጊምና ኣብ ገዛ ምስ እንገብሮ ተመራጺ እዩ።

ጸገም ሚዛን ሰብነት ንምምሕያሽ፦

- ፈኩስ ምውስዋስ ኣካላት ምኽያድ፡ እዚ ኣብ ሰድያ ወይ ኣብ ምንጻፍ ተጋዲምካ ክኸውን እዩ ዘለዎ።
- ኣትኩኺ ምስ እትኸውን ምትካኽ ሽጋራ ምቁራጽ።
- ትወስዶ ካፈንን ኣልኮልን ምጉዳል።
- ጨው ብዝበዝሐ ካብ ምውሳድ ምቑጣብ።
- ብምዑእ ዝተመጣጠነ መግቢ ምውሳድ ከም ዝዋባእ ሓኪይም ይመኽሩ።

ምክልኻል

መብዛሕትኦም ጸገማት ሚዛን ሰብነት ንምክልኻሎም ከቢድ እዩ። መብዛሕትኡ ንምክልኻሉ ብሓኪይም ዝወሃብ መልእኽቲ ምስ ጸቕጢ ደም ዝተኣሳሰሩ እዮም። ትሑት ጸቕጢ ደም ንምክልኻል ኣብ መዓልቲ እኹል ማይ ክትሰቲን ኣልኮላዊ መስተ ካብ ምውሳድ ክትሕረምን ሓኪይም ይመኽሩ። ልዑል ጸቕጢ ደም ንምፍዋስ ድማ መዓልታዊ ምውስዋስ ኣካላት ምኽያድ የድሊ። ክብደት ሰብነት ምቁጽጻርን ትወስዶ ጨው ምንካይን ድማ መሰረታዊ ነገር እዩ።

ምንጪ፦ Health line

ብዘይካ ሰኑይ መዓልታዊ እትሕተም ጋዜጣ

ዋና ኣሰናዳኢ
ብርሃነ ምሕረትኣብ
ምክትል ኣሰናዳኢ
ዓብደልቃድር ኣሕመድ
ቊ.ስ 116266 / 201820 (256)

ቦርድ ምስንዳእ
ዮሴፍ ሃይለማርያም
ምሉእብርሃን ሃብተገብርኤል
ተስፉኣለም የማነ
ቊ.ስ 201820 (250)
ፋክስ. 127749 - ቊ.ሳ.ጰ. 247

ለይ-ኣውት
ፍርቱና ኤፍሬም
ትንሱእ ፍስሃየ
ሳምራዊት ሃብተ
ሰሎሜ ኣፈወርቂ

ምዝርጋሕ ጋዜጣ
ቊ.ስ.163471-07588045
ምልክታ
ቊ.ስ 125013 - ቊ.ሳ.ጰ. 1284

ትንታነ ዜና

ሽዊት ተኽለ

ኢሎን መስክ ካብ 'ዋይት ሃውስ' ተፋንዩ

ፕረዚደንት ኣመሪካ ዶናልድ ትራምፕ፡ ከም ተቖጻጻሪ ክፍሊ ብቕዓት መንግስቲ (Department of Government Efficiency) ገይሩ ማዚዝዎ ዝጸንሐ ኣመሪካዊ ቢልየነር ኢሎን ማስክ፡ ካብ ቤት ጽሕፈት ዋይት ሃውስ ከም እተፋነወ ተሓቢሩ።

ኢሎን ማስክ፡ ኣብ'ዘን ዝሓለፉ ናይ ሓደት ኣዋርሕ ስልጣኑ ኣሽሓት መንግስታውያን ሰራሓት ከም ዘዕጸወን፡ ኣመሪካ ንዘተፈላለያ ሃገራት ክትህቦ ዝጸንሐት ብቢልዮናት ዶላር ዝግመት ፋይናንሳዊ ደገፋት ደው ከም ዘበሎ'ንዩ ዝግለጽ።

ኢሎን ማስክ ብማሕበራዊ መራኸቢ 'ኤክስ' ከም ዝገለጾ፡ ብትራምፕ ንዝተዋህቦ መዘኑት ብምምስጋን፡ ዋላ ድኣ ስራሕ ደው ዩብል'ምበር፡ እቲ ዝቐመ ሓድሽ መንግስታዊ ትካል ግን ከም ዝቕጽል ኣመልኪቱ ኣሎ።

ንሱ ወሲኹ፡ "በቲ ዝተዋህበኒ መደብ ስራሕ፡ ከም ሓደ ፍሉይ ሰራሕተኛ መንግስቲ ኮይነ ግዜይ ዝውድኣሉ'ውን ኣኺሉ እዩ" ድሕሪ ምባል፡ "ፕረዚደንት ዶናልድ ትራምፕ፡ መንግስቲ ዘጋፍሮ ዝበረ ዘይዳ ገንዘብ ንምጕዳል ንዝሃበኒ ዕድል ኣዝየ ኣመስግን" ኢሉ።

ሓደ ብዓል ስልጣን ዋይት ሃውስ ንሮይተርስ ኣብ ዝሃቦ ሓበሬታ፡ "እቲ ሓደ እዋን ንኡብሱ ከም ቀዳማይ ዓርኪ ትራምፕ ገይሩ ዝሸመ ቢልየነር ካብ ዋይት ሃውስ ንምውጻእ ዝተኸተሎ ኣገባብ ቅልጡፍን ክብሪ ዘይብሉን'ዩ ነይሩ" ኢሉ።

ማስክ፡ ካብቲ ምምሕዳር ከም ዝወጽእ ቅድሚ ምግላጹ ምስ ትራምፕ ወግዓዊ ዝርርብ ከም ዘይገበረ ወሲኹ ዝሓበረ እቲ ብዓል ስልጣን፡ ምፍናው ማስክ ብደረጃ ላዕለዎት መራሕቲ ከም ዝተወሰነ ገሊጹ።

ማስክ ተዋሂብዎ ዝነበረ ግዝያዊ መዘኑት ብምብቃዑ፡ ስራሕ ደው ክብል ትጽቢት ተገይሩ'ኳ እንተ ነበረ፡ ንኣጀንዳታት ትራምፕ ብቕሉዕ ድሕሪ ምንቃፉ ካብ ዋይት ሃውስ ምውጽኡ ግና ኣዘራረቢ ኮይኑ ኣሎ።

እዚ ኣብ ደቡብ ኣፍሪቃ ዝተወልደን ከም ሓደ ፍሉይ ሰራሕተኛ መንግስቲ ስልጣን ተዋሂብዎ ዝጸንሐን ቢልየነር፡ በቲ ዝተወሃቦ ሓድሽ መዘኑት ማለት - ምምሕዳር ትራምፕ ክሳብ ዘበቅዕ ኣብ ነፍሲ ወከፍ ዓመት ን130 መዓልታት ጥራሕ ክሰርሕ ዘኽእል ሓላፍነት እዩ ተዋሂብዎ።

ካብ'ቲ ትራምፕ ቃለ መሓላ ዝፈጸመሉ 20 ጥሪ እንተ ተጸብጺቡ ከኣ፡ ኣብ መወዳእታ ናይዛ ወርሒ እዚኣ ካብ መዘኑቱ ክእለ ትጽቢት ክግበረሉ ጸኒሑ እዩ።

ይኹን'ምበር፡ ማስክ ጸገሕ ናይ'ቲ ትራምፕ ትሪልዮናት ዶላራት ካብ ቀረጽን ግብርን ብምእካብ ኣብ ወተሃደራዊ ሙዳይ ክውዕሎ ከም ዝወሰነ ዝሕብር መግለጺ ዝወጻሉ እዩ ካብ ስራሕ ከም እተፋነወ ዝሕብር ዘሎ።

ንሱ ምስ ማዕከን ዜና ሲ.ቢ.ኤስ. ኣብ ዝገበሮ ቃለ መሕተት፡ እቲ ትራምፕ ዘቕረቦ እማም፡ ነቲ ፌደራላዊ መንግስቲ ዘለዎ ሕጽረታት መሊሱ ዘጋድድ ከም ዝኾነ ብምምጓት፡ እቲ ውሳነ ነቲ ንሱ ዝመርሖ ክፍሊ መንግስቲ (DOGE) ዘኮኣእስ ምዃኑ ኣረዲኡ።

ማስክ፡ ኣብ ቀረባ እዋን'ውን ሰበ ስልጣን ዋይት ሃውስ ምስ ኣቡዳቢን 'ኦፐን ኣይ.ኣይ.' ዝተሰምየ ኩባንያ ሱብ ሰርሖ ብልሒን ኣብ ዝበጽሕዎ ስምምዕ ዘለዎ ቅሬታ ክገልጽ ጸኒሑ እዩ።

ምስ ገለ ላዕለዎት ሰበ ስልጣን ምምሕዳር ትራምፕ ብውልቁ ክሰሓሓብ ዝጸንሐ ኢሎን ማስክ፡ ኣብ መጀመርታ ካብ ባጀት እቲ ፌደራላዊ መንግስቲ ብውሑዱ 2 ትሪልዮን ዶላር ከጕድል ምዃኑ'ዩ ቃል ኣትዩ ነይሩ። ጸኒሑ ግና፡ ነቲ እማመ ብፍርቂ ኣጕዲልዎ፡ ኣብ መወዳእታ ከኣ 150 ቢልዮን ዶላር ካብ ባጀት መንግስቲ ካብ ብኽነት ከም ዘድሓነ'ዩ ዝገልጽ።

ብዘይካ'ዚ፡ ካብ'ቶም ኣብ ትሕቲ መንግስታውያን ትካላት ዝሰርሑ ዝነበሩ 2.3 ሚልዮን ሰራሕተኛታት፡ ኣቶም 260 ሽሕ ካብ ስራሕ ከም ዝበረሮም፡ ጸብጻባት እቲ ንሱ ዝመርሖ ትካል መንግስቲ ይሕብር።

ብተወሳኺ፡ ዲያኑ ፌደራላዊ መንግስቲ እታ ሃገር ጣልቃ ኣትዩም ደው ስለ ዘበልዎ እምበር፡ ኢሎን ማስክ ጀሚርዎ ዝነበረ ኣብዮት ዕዮ ናይ ምዕጻው ተግባራት ክቕጽልን ንበዙሓት ሰራሕተኛታት መንግስቲ ዝጸሉ ክኸውን ዝኽእለሉ ዕድል ሰፊሕ ምንባሩ'ንዩ ዝግለጽ።

ኢሎን ማስክ ኣብ መፋርቕ ሚያዝያ ኣብ ዝሃቦ ሓበሬታ፡ ካብ መዘኑት መንግስቲ ወሪዱ ናብ ምምሕዳር እቲ ዋንኡ ዝኾነ ትካላት ክምለስ ምዃኑ ኣፍሊጡ ነይሩ።

ንሱ ዝሓለፈ ሰሉስ ምስ ጋዜጣ 'ዋሽንግተን ፖስት' ኣብ ዝገበሮ ካልእ ቃለ መሕተት፡ ኣብ መንግስቲ'ታ ሃገር ዘጋጥም ዘሎ ጸገማት፡ እቲ ንሱ ዝመርሖ መንግስታዊ ትካል ግዳይ ይኸውን ከም ዘሎ ብምግላጽ ዘይዕግበቱ ሓቢሩ ነይሩ እዩ።

ኢሎን ማስክ ኣብ መንግስታዊ መዘኑት ኣብ ዝጸንሓሉ እዋን፡ መሸጣ ናይ'ተን ብኩባንያ መፍረ መካይን 'ተስላ' ዝማዕበላ ኤለክትሮኒካውያን ተሽከርከርቲ፡ ኣብ መጀመርታ ርብዒ ዓመት ናይ 2025 ብ13 ሚእታዊት ከም ዝጎደለ'ዩ ዝግለጽ።

እዚ ከኣ፡ ኣብ ታሪኽ መሸጣ ኩባንያ ተስላ እቲ ዝለዓለ ምንቁልቋል ኮይኑ ተሰኒዱ ኣሎ።

ኢሎን ማስክ ብሰሉስ ኣብ ደውሓ - ቀጠር ኣብ ዝተኻየደ ኣህጉራዊ ቍጠባዊ ዋዕላ ኣብ ዘስመዖ መደረ፡ ንትካል ተስላ ንዝመጽእ ሓሙሽተ ዓመታት ላዕለዋይ ሓላፊ ኮይኑ ክቕጽል ምዃኑ ሓቢሩ።

ንሱ፡ ኣብ መጀመርታ እዛ ወርሒ'ዚ ኣብ ዝሃቦ ሓበሬታ፡ ትራምፕን ኣባላት ሰልፊ ሪፓብሊካንስን ኣብ 2024 ዘካየድዎ ናይ ምረጻ ጐስጓስ ንምዕዋት ኣስታት 300 ሚልዮን ዶላር ከም ዘውጽአ ብምሕባር፡ ነቲ ኣብ ፖለቲካ ዝውዕል ዘሎ ፋይናንሳዊ ኣበርክቶኡ ደው ከብሎ ምዃኑ ተመባጺዑ ምንባሩ'ውን ይዝከር።

መጻኢ 'ዶጅ' ድሕሪ ኤሎን መስክ

ኤሎን ማስክ ካብ ዋይት ሃውስ ወጺኡ ናብቲ ቀንጠባዊ ቅልውላው ኣጋጢምዎ ዝርከብ ኩባንያ መፍረ መካይን ተስላ ከተኩር ምዃኑ እናም ዝተፈላለዩ ጸብጻባት ዘመልክቱ ዘለው።

ማስክ ኣብ ስልጣን ኣብ ዝጸንሓሉ ልዕሊ 100 መዓልታት፡ ኣብ መላእ ፌደራላዊ መንግስቲ ዕንወት ከም ዘውረደን፡ ሓደት ትካላት ጥራይ ደማ ኣብ ንጡፍ ኣገልግሎት ከም ዝተረፈን ይሕብር።

ብዘይካ'ዚ፡ ኣብ'ዚ ናይ ኣዋርሕ ዕድመ ዝነበሮ ስልጣኑ፡ ከም ኢንስቲትዩት ሰላም ኣመሪካን ምምሕዳር ማሕበራዊ ድሕንነትን ኣብ ዝኣመሰሉ ዓበይትን ወሰንትን ትካላት ዝሰርሑ ዝነበሩ ሲቪል ሰራሕተኛታት ከም ዘባረረን ዝተፈላለየ ናይ ስራሕ ውዕላት ከም ዝሰረዘን ይፍለጥ።

ማስክ፡ ድኹምን ሞራሉ ዝተተንከፈን ሓይሊ ስራሕ ገዲፉ፡ ካብ ዶጅ (DOGE) ይወጽእ ከም ዘሎ እዮም ዝተፈላለዩ ወገናት ዝገልጹ ዘለው።

ብዘይካ'ዚ፡ ኣብቲ ፈለማ ንመጠን ባጀት መንግስቲ ኣመሪካ ብ 2 ትሪልዮን ዶላር ከጕድሎ ምዃኑ ቃል እኳ እንተ ኣተወ፡ ኣብ መወዳእታ ግን፡ ካብ'ቲ ዝተመደበ ገለ ክፋል ጥራይ ማለት 160 ቢልዮን ዶላር ካብ ወጻኢታት እቲ መንግስቲ ከም ዘጕደለ ሓቢሩ ነይሩ።

ጋዜጠኛታት ኣመሪካ ከም ዝሓበሩዎ ግና፡ እቲ ኣሃዛ ኣዝዩ ዝተጋነነ ብጌጋ ሕሳብ ዝተሰረፈን ምዃኑ እዩ።

ብዙሓት ካብ'ቶም ብዶጅ ዝተወሰዱ ስጉምትታት፡ ኣብ'ዚ ግዜ'ዚ ኣከራኻሪ ዛዕባታት ኮይኖም ኣለው።

ኣብ ልዕሊ'ቲ ትካል ድማ፡ ዘይግቡእ ምቁራጽ ዕድላት ስራሕ፡ ምጥሓስ ብሕታውነት፡ ከም'ኡ'ውን ምስጢራዊ ሓበሬታታት ብዘይግቡእ ምጥቃም ዝበሉ ሓያሎ ክስታት ደሮ ቀሪቦምሉ ኣለው።

ድሕሪ ምፍናው ማስክ ንዶጅ መን ክመርሖ እዩ ዝብል ዛዕባ ከኣ ኣብ'ዚ እዋን ኣዘራረቢ ኮይኑ ከም ዘሎ፡ ምንጪታት ናይ'ቲ ትካል ይሕብሩ።

ኣብ መጀመርታ ናይ ወርሒ ግንቦት፡ ኣብ መበል 100 መዓልቲ ስልጣን ትራምፕ፡ ማስክ ምስ ማዕከናት ዜና ኣብ ዝገበሮ ርክብ፡ ካብቲ ላዕለዋይ ኣማኻሪ ፕረዚደንት ኣመሪካ ኮይኑ ዝሰርሓሉ ዝነበረ መዘኑት ከም ዝወርድ ኣተንቢሁ ነይሩ።

ንዕኡ ተኪኡ ስልጣን ክሕዝ ዝኽእል እንተሎ ምስ ተሓተተ ድማ፡ "ልክዕ ከም'ቲ እምነት ቡድሂዝም ድሕሪ ማስራቲኡ ቡድሃ ዝቕጽል፡ ዶጅ እውን ብዘይ ማስክ ስርሑ ክቕጽል እዩ" ክብል ተሰሚዑ።

"ዶጅ ስርሑ ደው ክብል ድዩ?" ዝብል ሕቶ ምስ ቀረበሉ ድማ፡ ማስክ፡ "ኣይፋልን፡ እኳ ደኣ ናህሪ ክረኽብ እዩ ዝብል ግምት ኣለኒ" ክብል መልሲ ሂቡ ነይሩ።

"ምስጢር ሓይሊ ናይዚ ሃገር'ዚ . . ."

ካብ 4ይ ገጽ ዝቐጸለ

ሕቶ - እሞ ርእሶም፡ ንጽግዖትን ተወፋይነትን ሰራዊትና ኣመልኪትካ እንታይ መልእኽቲ ኢኻ ተመሓላልፍ ?

እዚ ሰራዊት'ዚ ለበዋ ዘድልዮ ሰራዊት ኣይኮነን። ምኽንያቱ ከም'ዚ ግበር ኣይትግበር ትብሎ ኣይኮነን። ከምዚ ንኸዶ ዘለና እንተ ደኣ ተጓዒዝና ቀራብና ኢና። እዛ ሃገር እዚኣ ከኣ ኣብ ዝሓጸረ ግዜ ኣብ ዝለዓለ ደረጃ በጺሓ ክንርእያ ናይ ኩልና ባህጊ እዩ። ሰራዊትና ነቲ ዝደግሞ ዘሎ ታሪኽ ዝያዳ ዓቂቡ ክንንጕዓዝ ጥራሕ'የ ለበዋይ ዘመሓላልፍ።

ሕቶ - ናጮኺ ክሓልፍ። መን ኢኺ ስምኪ፡ ናብ ልምዓታዊ ቦታታት ምብጻሕኩምከ እንታይ ተሰሚዑኪ?

ሉተብርሃን ፎቶ እበሃል። ብናይ ሰውራ ኣጸዋውዓ ከኣ ብሉቱ እየ ዝፍለጥ። ብርጌድ 44 ክፍለሰራዊት 70 ድማ ነይረ። ናብ ከም'ዚ ዝኣመሰለ ቦታ ክንበጽሕ ዕድል ምርካብና ከኣ ኣዝዩ ዘሐጕስ እዩ። ምኽንያቱ እቲ ዝዕየድ ዘሎ ሓርነታዊ ቃልሲ፡ ኣብ ቀጠባ ሓፋሽ ዘለዎ ግደ ቀሊል ነገር ኣይኮነን። ደቅናን መጋድልትናን ኣብ'ዚ ረኺብናዮም። ኣዚና ድማ ተደሲትና። እዚ ዑደት'ዚ ንዓና ክልተ ገጽታ ዝሓዘ እዩ። በቲ ሓደ ዘደፋፍእ እዩ። በቲ ካልእ ድማ፡ ከም'ቲ ቀደም ኣብ ግዜ ቃልሲ፡ ሓቢርና እንነብሮ ዝነበርና፡ ሎሚ ድማ ምስ እዞም መቓልስትናን ደቅናን ኣብ'ዚ ሃገርገር ዝብል ዳስ ሓድነት ሓቢርና ክንስዕስዖን ክንጻወትን ምውዓልና ዘሐጕስ እዩ። ኣብ ጕድናም ከም ዘለና ንምንጋር ድማ እዩ። ሃገር ኣምጺእናያ፡ ሕጂ ድማ ሓቢርና ክንንከባኸብ ኢና ንምባል እዩ። ዝመጽእናሉ ዕላማ ከይትቐርር ከም ጕጅለ ሓራስ ክንኸብብ ኢና ዝብል ትርጕም ዘለዎ እዩ።

ክ/ሰ 70.16 ብዛዕባ ዲጋ ሰረደቀ መግለጺ እናተዋህቦም

ቃለ- መሕተት

ኣብርሃም ዘርኣ (ወዲ ሃለቃ)

"ምስጢር ሓይሊ ናይዚ ሃገር'ዚ ካብ ሓድነትን ፍቕርን ዝብገስ እዩ" ኣባላት ክፍላተ ሰራዊት 70.16

ስእሊ - ዮውሃንስ መብራህቱ

3 ግንቦት 2025 ኣባላት ማሕበር ምትሕግጋዝ ተጋደልቲ ክፍላተ ሰራዊት 70.16፡ ናብ'ቲ ኣብ ዓላ ጋዴን ብኣባላት ሓይልታት ምክልኻል ኤርትራ ዝሀጽ ዘሎ ልምዓታዊ መደባት ዑደት ከም ዝገበሩ ይዝከር። ሓብርም'ውን ምስኦም ክዘናግዑ ወዒሎም። ብዛዕባ ዕላማ ጉዕዞኦምን ካልእን ኣመልኪትና ምስ ገለ ኣባላት ናይ'ቲ ክፍላተ ሰራዊት ዝገበርናዮ ቃለ-መሕተት ይስዕብ።

ሕቶ - ሕራይ ብእኻ እስከ ክንጅምር ክንላለየካ?

ምሉእ ስመይ ተኽለማርያም ኣማረ (ገደም) እበሃል። ብናይ ቅድም ዕጥቃዊ ቃልሲ ኣጸዋውዓ ወይ ሞያይ ከኣ ኣብ ሕክምና ክፍሊ ሰራዊት ነይረ። ሕጂ ከኣ ምስ ማሕበር ምትሕግጋዝ ተጋደልቲ ክፍለሰራዊት 70.16 ናብዚ ክቡር ቦታ ክሀግድ መጺአ ኣለኹ።

ሕቶ - ኑቲ ብሓይልታት ምክልኻል ኤርትራ ዝስራሕ ዘሎ ልምዓታዊ መደባት

ተጋ/ት ለተብርሃን ፍቶ (ለቱ)

ተጋ/ ተኽለማርያም ኣማረ (ገደም)

ንምዕዛብ ኣብ ዓላ ኢና ንርከብ ዘሎና'ሞ፡ ከመይ ረኺብኩሞ እስከ ትዕዝብትኻ ክትገልጸለይ? እዚ ብመንእሰይ ተሃገሩ ዘሎ ስራሓት እንታይ ይመስል? እንታይ ኢኹም ተዓዚብኩም ?

ናይ ብሓቂ ዘገርም ትዕዝብቲ እዩ። እዚም ንዖና ዝተረከቡና መንእሰያት ብኹሉ ኣብ'ቲ ዝለዓለ ደረጃ በጺሖም ከም ዘለዉ ዘርኢ እዩ። እዚ ማለት ኣብ'ቲ ንምክልኻል ሃገር ዝተኻየደ ጥምጥም ይኹን ኣብቲ ልምዓታዊ መደባትን ዘካይድዎ ዘለዉ ንጥፈታት ናይ ብሓቂ ካብ ትጸበዮና ወጻኢ'ዩ ክብለካ እኽእል። ኣገዳሲ ሓያል ኒሕ ምስ ግዚፍ ሞራልን ሕልናን እዩ ክዕዘብ ክኢሉ። ኑቲ ናይ ኣቦታቶም ግብሪ ወሪሶም ሃገሮም ኣብ ምህናጽን ኣብ ምሕላውን ዘለዎም ተራ ዓቢ ምኻኑ ክየግዝብ ከኣ ክኢለ ኣለኹ። ሕጂ ኣብዚ ሰዓት ኩይነ ንድሕሪት ተመሊሰ ክዝክር እንከለኹ፡ ኑቲ ንሕና ዝሓለፍናዮ ኩነታት ኣብ ባይታ ወሪሶም ይኸዱ ምህላዎም የሐጉሰኒ። ብሓፈሻ ኣብ ኣዝዩ ዘተኣማምን ደረጃ ረጊጾም ኣብ ጸንከር ኩነታት ኣብ ምክልኻል ሃገር ቡቲ ሓደ፡ ኣብ ግዜ ሰላም ድማ ኣብ ልምዓት ተዋፊሮም የልምዑ ምህላዎም ትሕበኑ። ኣብ'ዚ ሃገር ዘካይድዎ ዘለው ጻዕሪ ከኣ ንጽባሕ ንግሆ ኤርትራ ኣበዮናይ ደረጃ ክትበጽሕ እያ ዘርእዩና ስእሊ እዩ። በዚ ለሚ መዓልቲ ኣብ ህንጻት እዛ ዲጋን ኣብዚ ወተሃደራዊ ኣሕዳሪ ቤትትምህርትን ዝረኣናዮ ተግባርን እቲ ራእይ ተኸሊዩ ተራእዩና ኣሎ አለ እኣምን።

ሕቶ - እዚ እተካይድዎ ዘለኹም ተበግሶ ንመንእሰያትና እንታይ ሓሳብት የሰኩም ትብል?

ኣዝዩ ሓይል ቅርሲ እዩ እየ ዝበሎ ኣነ። ምኽንያቱ ንሕና ክንጋደል ከለና፡ ካብዑም ቅድመና ዝበሩ ኢያታትና ኢና፡ ካብ'ቲ ዘካይድዎ ዝበሩ ንጥፈታት፡ ከለ መዳያዊ ቃልስን ጅግንነትን ወሪስና። ዝኩኣለና ኣበርኪትና ክሳብ ሕጂ'ውን ነርክብ ኣለና። እዞም ድሕረና ዘለዉ ከኣ ኑቲ ናትና ኣሰር ተኸቲሎም፡ ካብ'ቲ ናትና ብዝለዓለን ዝሓየለን ጻዕርታት ከካይዱ እርኢ ኣለኹ። ኣብዚ ቦታ'ዚ ክመጽእ እንከለኹ፡ ቡቲ ሓደ ወገን እቲ ዝካየድ ዘሎ ንጥፈታት መኸተ ልምዓት፡ እዞም መንእሰያት ናይ ብሓቂ 'ብየንቅሚ ሰብ ክሰራሕ ይከኣል እዩ' ኢልካ ዘይትግምቶ ይሰርሑ ኣለዉ። እዚ ስእሊ'ዚ ሕጂ እንታይ እዩ ዘርእየና፡ እቲ ንሕና ካብ ኣቦታትና ወሪስና ዝቐጸልናዮ ቃልሲ ንሶም ከኣ ቀጺሎም ኑቲ ብድሕሪኦም ዝመጽእ ወለዶ ሓያል መልእኽቲ ጅግንነት የሕልፉ ኣለዉ። በዚ ሕጂ ኣብዚ ተዓዚብናዮ ዘለና፡ ኣሕዳሪ ቤት ትምህርቲ'ውን ተሃኒጹ ዝ ኣብ ማእከላይ ግንባር ዘሎ ሰራዊት ኣካዳምያዊ ትምህርቲ ይወሃብ ኣሎ። ምስኡ'ውን ናይ ሞያን ልምዓታዊ መደባትን ብሓደ ኣጣሚሮም ይጉዓዙ ኣለዉ። እንደገና ኣብ ናይ ቋሕ ሰም ግዜ ከኣ ዝ ሃገር እዚ ይከላኸሉ ኣለዉ። ስለ'ዚ እዞም መንእሰያት እዚኦም ወሪሶሞ ዘለዉ ታሪኻዊ ወርሻ ኤርትራ ኣዚያ ዕድለኛ ሃገር ምኻና ዘጽር እዩ። ዝብጀወላን ዝሓልፉላን ሓያላት መንእሰያት ከም ዘለውዋ ክኣምን ክኢለ።

ሕቶ - ሕራይ ገደም፡ እዚ ቦታ ትማሊ መናሃርያ ቃልሲ ዝበረ እዩ። ህዝባዊ ግንባር ድማ ዓቢ ታሪኻዊ ፍጻመታት ዘመዝገበሉ ቦታ እዩ'ሞ፡ እዚ ዝካየድ ዘሎ ልምዓታዊ መደባት ከኣ ዝ ኣብዚ ከባቢ'ዚ ዝርከብ ህዝቢ ይህጽ ኣሎ'ሞ እንታይ ይሰመዓካ?

ሓበን ይስመዓኒ። ህዝቢ ኤርትራ ንናጽነቱ ክፍሊ ዘይፈልጥ ህዝቢ እዩ። እዚ ኣብ'ዚ ከባቢ ዘሎ ህዝቢ ከኣ ካብ'ቲ ፈለማ ዕጥቃዊ ቃልስና ጀሚሩ ኣብ'ቲ ሰውራ ዓቢ እጃም ዘበርከተ እዩ። እዚ ቦታ ኣብዚ ግዜ'ዚ ክንርእዮ እንከለና፡ ትማሊን ሎሚን ትሕተ ባይታዊ ሃብቲ ማጁ ሓደ ኣይከኣለን ተዳሂሙ ኣሎ። ዝ ተረዲኡ መንግስቲ፡ ትሕተ ባይታዊ ማይ ንምህሃብታም እዚ ልምዓታዊ ንጥፈታት'ዚ ኣብ'ዚ ቦታ'ዚ ምኪያዱ ክንኣድ ይግበኦ እዩ። ስለምንታይ እንተ ደኣ ኢልካ፡ እዚ ቦታ'ዚ ቀፎ ናይ ህዝቢ ኤርትራ እዩ። ብኣሕምትልትን ፍረታትን ሃብታም ዝኾነ ቦታ እዩ። ሕጂ ኣነ ኣብዚ ግዜ'ዚ ኩይነ ክርእዮ እንከለኹ፡ ህዝባዊ ግንባር ክቃለስ እንከሎ፡ ማዕረ ክንደይ ንህዝቡ ዝቃለሰ መንግስቲ ምኻኑ ይረኣየኒ። ከምኡ ስለ ዝኾነ ድማ እዚ ዝህጽ ዘሎ ዲጋ፡ ዝ ህዝቢ መርኣያ ናቱ እዩ። ቡቲ ሓደ ወገን ከኣ ሓደራ ናይ'ቲ ሃገርን መንግስቲን ኩሉ ኣብ ቦታኡ ከም ዘሎ ክዕዘብ ክኢለ ማለት እዩ።

ሕቶ - እስከ ናጢኺ ከኣ ክሎግር መን ክብል? እዚ ጉዕዞ ንምንታይ ኣጠሊስኩም?

ስመይ ኣልማዝ ሰምኣን ይበሃል። ክ/ ሰራዊት 70 ነርር እየ። እዚ ሓሳብ'ዚ ክብገስ እንከሎ፡ ኑዖም ቅድም ምሳና መቓልስትና ዝበሩ ብጾትናን ዋርሳይ ደቅናን ሞራል ማለት 'ኣጆኹም' ንምባል ኢና መጺእና። ብዓቢኡ ግን ኣብዚ ጉዕዞ'ዚ ዘለገሰና፡ ብዋርሳይ ይከኣሎ ተሰሪሑ ዘሎ ዲጋታትን ደረጃ ትምህርቶም ሓፍ ንምባል ተሃኒጹ ዘሎ ቤት ትምህርትን እዩ። ከም'ቲ ሰብ ክኣምን እንተ ደኣ ኩይኑ፡ 'ክርኢ ኣለዎ' ዝበሃል፡ ኩሉ ሰብ ኑቲ ዝተየድ ዘሎ ንጥፈታት ክኣምን እንተ ኹይኑ መጺኡ ክዕዘቦ ኣለዎ። ናይ ብሓቂ እዛ ሃገር ሰብ ኣለዋ። እቲ ምውርራስ ዝበሃል ቃል ንስለ ቃል ዘይከውን፡ ብግብሪ ዝረኣናሉ ጉዕዞና እዩ። ምኽንያቱ ኩሎም ኣብ'ዚ ዘለዉ ደቀይን ደቂ-ደቀይን እዮም። ናይ ብሓቂ ተውሳ ዝኾነ ሰራዊት ኢና ተዓዚብና። ዝኮኣኸል፡ ዝሃንጽ፡ ዝመሃር ዝምህር ኩሉ ዝዅበር ተባዕ ሰራዊት'ዩ ዘለና። ክብርን ምስጋናን ድማ ንሰራዊትን መንግስትን ይኹን።

ሕቶ - ጉዕዞኹም እንታይ ትርጉም እዩ ዘለዎ ጓል ሰምኣን?

ኣብ ኤርትራ ታሪኽ ሰንሰለታዊ ማሰርሕ ምውርራስ እዩ ዘለዎ። እዚ ጉዕዞ እዚ ከኣ ዓቢ ትርጉም እዩ ዘለዎ። መላግቦታት ወርሻ ታሪኽ ንኸይብተኽ ሓላሊፍና ምስ መቓልስትናን ደቅናን ክንውዕል እንክለና ከርዓት ይስመዓና። እዚ ከኣ ንኹሉ መንእሰይ ሓሳፍነት ዘሰክም እዩ። ምኽንያቱ መንእሰይ 'እንታይ ይሰርሕ ኣሎ' ምግንዛብ ከድሊ እዩ። ልዕሊ ኩሉ እዛ ሃገር እዚኣ ናይ መጻኢ ወለዶታት ኢያ። ሃገር ከኣ ብመንእሰያት'ያ ትለምዕን ትሕፈርን። ስለ'ዚ መንእሰያትና ናይዞም ኣብዚ ዘለዉ ኣሕዋቶም ታሪኽ ክደግሙን ክወርቁን ኣለዎም በሂሊት እዩ።

ሕቶ - ብኸም'ዚ ኣገባብ ናብ ሰራዊት ኣብ ትበጽሕሉ ካብ'ቲ ህዝቢ ወይ ሰራዊት ዝመጽኣኩም ግብረ መልሲ እንታይ ይመስል?

ህዝብን ሰራዊትን ኣብ ኤርትራ ሓደ እዩ። ነጺልካ ዝረአ ኣይኮነን። ሓይሊ ናይ'ዚ ሃገር እዚ ከኣ ካብ ምስጢር ሓድነትን ፍቕርን ዝብገስ እዩ። እዚ ከኣ ካብ ሰንሰለት ወርሻ ዝመጽአ እዩ። ከም ሃገር እቲ ናትና ብልጫ እዩ። ካብ ህዝብን ሰራዊትን ዝመጽኣና ግብረ መልሲ ከኣ 'ቅሰኑ ወሪስና ኢና' እዩ። ንሕና ከኣ ቅሱናት ኢና።

ሕቶ - እስከ ርእሶም ወልዴይ ናጣኻ ከነብል። ብቐንዱ ዕላማ ጉዕዞኹም ናብ'ቲ ሓይልታት ምክልኻል ኤርትራ ዘልምዖ ዘሎ ታሪኻዊ ቦታታት ግንባር ሰሓርቲ፡ ግንባር ደቀምሓረ፡ ዓላን እንታይ እዩ? ብኸመይ ኢኹም'ከ ኣጠሊስኩም ?

ንሕና ብቐንዱ ኣባላት ምክልኻል ጉዳይም ተጋደልቲ ክፍላተ ሰራዊት 70.16፡ ከም ምኽንያና መጠን፡ ደቅናን ኣሕዋትናን መሓዙትናን ኣብ ዝተፈላለዩ ቦታታት ዘሰላስልዎ ዘለዉ ልምዓታዊ መደባት፡ ኣካል ናትና ኩይናም ኑቲ ንሕና እነካይዶ ዝበርና ቃልሲ መቀጸልታ ኩይናም የሰላስልዎ ስለ ዘለዉ፡ ኣብ ዝለዉ ይሃልዉ፡ 'ዋላኳ ብዕድመን ብሰንከልናን ብዝተፈላለዩ ምኽንያት ካብኹም እንተ ተኣለና፡ ኣጆኹም ሕጂ'ውን ኣብ ጉድንኹም ኣለና' ንምባል'ዩ እቲ ቐዳማይ ተልእኾ ምብጻሕና።

ሕቶ - እሞ እንታይ ኢኹም ተዓዚብኩም? ሰራዊትናኸ ከመይ ጸኒሑኩም ኣሰፊሕ ኣብልካ ክትገልጸለይ?

ሞራል ሰራዊትና ብቓላት ዝልካዕ ኣይኮነን። ክትርእዮም እንከለኻ፡ ፍናኖምን መንፈሶምን ትብዓቶምን ጽንዓቶምን ዘለዎም ሃገራዊ ወኒ መዐቀኒ ኣልቦ እዩ። ሕጂ ክትገልጾ እንከለኻ ቀሊል ይመስል ይኸውን። ጥልቅ ኢልካ እንተ ደኣ ርኢኻዮ ግን ኣዝዩም ሓያላት ወረስቲ ከም ዘለዉና ትግንዘብ። ኑቲ ኣብ ግዜ ቃልሲ ዝተየድ ዝበረ ናይ መኸተ ገድሊ ድማ ብዘተዓጻጸፈ መንገዲ የካይድዎ ምህላዎም ትዕዘብ። ዝ ከም'ዚ ዓይነት ብኣካል መጺእና ክንርእዮ እንከለና ድማ ናይ ብሓቂ ዋርሳይ ወሪሶም ምህላዎም እቲ ግብራዊ ስራሕ መረጋገጺ ይኸውን።

ሕቶ - ሰራዊትና ክልተ ዕላማ ሒዙ እዩ ዝጉዓዝ ዘሎ፡ ግለጾ እንተ ዝበልካ ብኸመይ

ተጋ/ ርእሶም ወልዴ

ተጋ/ት ኣልማዝ ሰምኣን

ምተንተንክለይ?

እዚ ናይ ሕጂ ደኣ ኣልዒልና ንዛረበሉ ኣለና እምበር፡ ካብ 1991 ጸባሕ ናጽነት ኣትሒዙካ ክትርእዮ እንከለኻ፡ እዚ ሰራዊት'ዚ ክሳብ ሕጂ ዕጥቁ ከየዘለቐ ን34 ዓመታት ልኡላውነት ንምውሓስ ክቃለስ እዩ ጸኒሑ። ኣብ ዝተፈላለዩ ትሕተ ቅርጺ ህንጻት ናይ'ቲ ሃገር ክትርእዮ እንከለኻ ከኣ ብቓላት ዝግለጽ ኣይኮነን። ብመን ይሰራሕ ኣሎ እንተ ደኣ ኢልካ ከኣ ብሰራዊትን ብድጋፍ ናይ ህዝብን እዩ። ስለ'ዚ እዚ ሰራዊት'ዚ ከኣ ቡቲ ሓደ ወገን ናይ ልምዓት ሰራዊት እዩ፡ ቡቲ ኻልእ ወገን ከኣ ልኡላውነት ሃገር ከይድፈር ጠጠው ዝበለ ናይ መኸተን ጅግንነትን ሰራዊት እዩ። ብሓጺሩ ብልሒ ሴፍ እዩ ዘለዎ - ይምክትን የልምዕን።

ናብ 3ይ ገጽ ይቕጽል ...

ክ/ሰ 70.16 ንሓድሽ ህንጻ ኣሕዳሪት ቤት ትምህርቲ እናተዓዘቡ

ማህደር ጀጋኑ

ሽሞንዲ ዑቕባሚካኤል

4ይ ክፋል

ተጋዳላይ፡ ካብ ጉስነት ክሳብ ማስተርነት

ኣብ ዝሓለፈ ዓንቀጽ ናይዚ ኣርእስቲ'ዚ፡ ተጋዳላይ ኣፈወርቂ በርሀ ወዲ 10 ዓመት እንከሎ ብናቱ ልዑል ድሌት ናብ ተኾምብያ ብምኻድ ብሓገዝ ወደኮኡ መምህር ኣበርሃ ትምህርቲ ከም ዝጀመረ፣ ኣብ ወሽጢ ሓጺር እዋን ምንባብን ምጽሓፍን መሊኹ ጥራይ ዘይኮነ ኣብ ክፍሉ ልዑል ነጥቢ ከመዝገበ ከም ዝጀመረ፣ ብፍላይ ኣብ 2ይ ክፍሊ ኸላ ሳላ ዘርኣዮ ካብ ፍርቂ ዓመት ናብ ሳልሳይ ክፍሊ ከም ዝሰገረ፣ ኣብኡ'ውን ብዘይካ ሓደ ኣዝዩ ንፉዕ ተማሃራይ 'ተኸልዝጊ' ዝወዳደሮ ሰብ ከምዘይነበረ፣ ድሕሪ ኣርባዕተ ዓመት 7ይ ክፍሊ ኣብ ዝመሃረሉ ዝነበረ ሓወቦኡ ኣስገዶም ሓምባር ካብ ምቃል ኒጋሪት መጺኡ፡ "ኣሮን በርሀ ሞይቱ ኳልኣይ ቀብሪ" ኢሉ ንኣፈወርቂ ካብ ተኾምብያ ከም ዝወሰዶ፣ ኣፈወርቂ ዓዲ ምስ ኣተወ ግን ኣቡኡ ኣብ ልዕሊ ምድሪ ስለ ዝጸንሖ በቲ ከጓታት ምእማን ከም ዝሰኣነ፣ ኣብ መውዳእታ ከኣቶም ወለዱን ኣሕዋቱን ብህይወት ጸኒሖም ሓጎስ ከም ዝተሰምዓን ተረኺብልና ነይሩ። መቐጸልታ ናቱ እንሆ፡

ኣብ መንነ ዕላልና ሓንሳብ ኣደይ ሓንሳብ ኣቦይ ደጋጊሞም ዝተዛረቡዎ ዛዕባ ነይሩ፡ "እንዳ ሓሙኻ ድማ ጸቡቕ ኣለው፣ እንተኾነ ሎሚ ጸቡቕ ጸባሕ ዘይጸቡቕ፡ ሞት ኣሎ ሕማም ኣሎ። ስለ'ዚ ዋላ'ኳ ንሓሸቱ እንተሃለኹም ምምሳል'ዩ ጸቡቕ። መዘኑኻ ንመርዓ ተቓጺሮም ኣለው፣ ወዘተ" እናበሉ ኣብ ዕላልና ሕውስ የብሉ'ሞ፡ ጎረባብትና ድማ ንዓይ ንምርዓም የራጉዱሎም ነበሩ። ኣነ ኸኣ ትምህርተይ ክዘብር ከም ዝመርጽ ሓጺር ሓጺር ዘረባ እናደጋገምኩ ይከላኸሎም ነርኩ። በቲ ዝህቡኒ ዝነበሩ መልሲ ኸኣ ክገረም ጀመርኩ። እቶም ጎረባብትና፡ "ጸዋው በሎ! ትምህርቲ ናይ ሰይጣን!" ብዝዘበላ ቃላት፡ ጉዳይ ትምህርቲ ፍጹም ከጥንጥኖ ይደፍኡ ነበሩ።

ንጽባሒቱ ንግሆ ሓሞይ ምምጽኣይ ኣረጋጊጹ ንገዛና መጺኡ። ድሕሪ ምስዕዓምን ቡን ምስታይን ኣቦይ ሃይለ (ሓሞይ) "በል ወደይ፣ እንቋዕ ገጽ ወለድኻ ክትርኢ ኣብቅዓካ'ሞ፡ ሕጂ እንታይ መኸርካ? ክርእዮ፣ ብቐንዱ ኸኣ ብዛዕባ መርዓ ክሓትትካ'የ መምጽእየ። ግዜ ከም'ዚ ትርእዮ ወሊዱ ጠርነነስ ኢና ንበል ዘሎና። ሕማምን ሞትን መኻይድና እዮም። ስለ'ዚ ወለድኹም ኣብ ልዕሊ ምድሪ ከለና ጸግዕ እንተልክም እዩ ግርማ" በለ። ኣቦይን ኣደይን'ውን በብተራ ንሓሳብ ሓሞይ ደገፍዎ።

ኣነ ግን ኣሰደሚሙኒ ሰቕ በልኩ። ኣቦይን ኣደይን ከመርዕወኒ ዓቕሚ ሃልዩዎም ዘይተኣሰ፡ ተመርዕዮ፡ ኣብ ጎድናም ብምኻን ናብራይ እናጣየሹ ክድግፎም ልዑል ድሌት ነይሩዎም። እተን ዝኣተዋ ኣርባዕተ ሓሙሽተ ዝዞሚ ከብቲ ካብ ደንበና ከይከዳ - ናብ እንዳሕሞና ከይምለሳ - እውን ተወሳኺ ድፍኢት ዝፈጥረሎም ዝነበረ ኮይኑ ይስመዓኒ። በቲ ኻልእ ገጽ ድማ፡ ሓሞይ፡ "ሕጹይ ጓልካ ደጊም ትምህርቲ ካብ ጀመረ ኣይምለሰን'ዩ፣ ጠፊኡ እዩ፣ ጓልካ ሃበና" እናበሉ ናብ ገዝኡ እናተመላለሱ ኣራግጽ ስለ ዘንጠቕጠቑዎ፡ ኣቦይ ሃይለ ካብይ ቀጎርጽ ዝበለ መልሲ ይደሊ ነበረ።

ዘረባ ምስ በዝሓ፡ ብወገይ'ውን ኣፊይ ክኸፍት ግድን ኮነ፣ "ኣነ ኣቦይ ሃይለ ንጓልኩም ኣይፈልጣን'የ፣ ንሳ'ውን ኣይትፈልጠንን'ያ።"

ኣቦይ ሃይሉ፡ "እወ ኣይትፋለጡን ኢኹም ዝወደይ፣ እዚ ደኣ'ሞ ኮማና ከም ወለድኹም፡ ንሕናስ ንኣንጻትና ከምጽኣን ከለና ወሊድና ዘምጽኣልና እንዳኣልና ዞግደናን ወሊደናን ዘለና። በዘስ ሸግር የብልካን፣ ካልእ ሸግር እንተሎካ ደኣ ተዛረብ?"

ካብኡ ዝሓለፈ ምኽንያት ንምቕራብ ጉዳይ ትምህርቲ እንተበልኩ፡ 'ኣሰኳላ ስራሕ ሰይጣን' ኢሎሞ። ስለ'ዚ ካልእ ዝበሎ ምኽኒት ስለ ዘይነበረኒ፡ "እሞ ኣነ መደበይ ንኽመሃር ስለ ዝኾነ፡ ጓልኩም ምሳይ ትምህርቲ ትጀምር'ሞ ትምህርትና ምስ ጨረስና ንምርዖ" በልኩዎም።

ሓሞይ፡ ሰቕ በለ፣ ኒታ ዘረባይ ሓሰቦ'ሞ፡ "በል ዝወደይ፡ ጓልና ናብ ትምህርቲ ኢልና ፈቒዶ ከተማ ክንልእኻ'ኳ ኣጸጋሚ እንተኾነ፡ ዘቐበሉዋን ዘምህሩዋን እንተኾይናም ንመምህራንካ ሓቲትካ መልሲ ልኣኸልና" ብምባል ዘረባ ዓጸወ። ኣነን ወለደይን ንዘረባ ሓሙና ተቐበልናዮ። ንጽባሒቱ ወለደይ ካብ መደቀሲኦም ከይተንስኡ ኣንጊሀ ምሉቕ ኢለ ንተኾምብያ ተበገስኩ።

ድሕሪ ናይ ክልተ መዓልቲ ጉዕዞ እግረ ተኾምብያ ኣተኹ'ሞ፡ ንኹሎም መምህራነይን ሓላፊት ናይቲ ምስዮንን (ንMiss Boyer) ነገርኩዎም። ኩሉ እቲ ዛንታ ንሚስ ቦየር ብዘርጓሚ ገይረ ኣረዳእኩዋ። ኣቦይ ምስ ህይወቱ ከም ዘሎ፣ ዕላማ ናይቲ መርድእ ነገርም ንዓዲ ዝወሰዱኒ ንኸመርዕወኒ ዝነበሩዎ ሚላ ምዃኑ ሓበርክዋ።

ሚስ ቦየር፡ ኒታ ቐልዓ ኣመልኪታ፡ "ትምጽእ ኣብ ተኾምብያ ወይ ደቀምሓረ ክትምህራ ኢና። ሕጂ ግን እቲ ዓመት ካብ ፍርቂ ስለ ዝሓለፈ 'መስቀል ብራቕ ኣምጽኣዋ' ኢልካ ጽሓፈሎም" በለትኒ።

ሓሞይ ግን ኣብቲ ዝተረደኣናሉ ኣይጸንዐን። ንዓዲ ምስ ከደ እንተስ ሰድራኡ፡ እንተስ እቶም ጓል ዝደልዩ ጸቕጢ ፈጢሮም ሓሳቡ ከም ዝቐየረ ገይሮም ይመስለኒ። ልክዕ በታ ኣነ ንተኾምብያ ዝተበገስኩላ መዓልቲ ንዓዲ ተመለሱ ነተን ኣትየን ዝነበራ ዝዞሚ ከብቲ ካብ ደንበና ወሰደን። ሰድራይ ድማ ንውላዶም (ንዓይ) ሕራይ ኢለ ንመርዓ ብዘይ ምውሳኔይ ኣብ ምርጋም ኣተው። ምስ እንዳባይ ሃይለ ግን ፈጺሞም ኣይተባተኹን። ምንኣስ ምንኣሰይ ሰሪቐ ሓወይ፡ ንጓል እንዳሕሞሉ ኣቦይ ሃይለ ስለ ዝወሰዳ ሕመቱቶም ቀጺሉ እዩ።

ብወገይ ኣብ ተኾምብያ ትምህርቲ ቀጸልኩ። ሻድሻይ ክፍሊ ወዲአ ኣብ ጀነራልን ናይ ምስዮን መርመራን ተፈቲነ ናብ ደቀምሓረ ኣሕዱሪ ቤት-ትምህርቲ ምስዮን ዘሕልፍ ነጥቢ ረኺበ። ኣብኡ'ውን ካብ ሻብዓይ ክሳብ ታሽዓይ ክፍሊ ተመሃርኩ። ታሽዓይ ወዲአ ንዓስራይ ምስ ሓለፍኩ፡ ትምህርተይ ንክቕጽል ሓደ ዓመት ኣብ ምምህርና ክዋፈር ነይሩኒ። ሕጊ ናይቲ ቤት-ትምህርቲ ስለ ዝኾነ፡ ድሕሪ ሓደ ዓመት ትምህርትኻ ንኽትቕጽል ፓስሲ ናይቲ ቤት-ትምህርቲ ከተማልእ ኣለካ። በዚ መሰረት፡ ብ 1967 ዓ/ም (ንሓደ ዓመት) ናብ ተኾምብያ ተመዲበ መሃርኩ።

ሓደ ዓመት ዝመሃረ፡ ብናጻ ትምህርቱ ክቕጽል፣ ናይ ሰለስተ ዓመታት ካብቲ ወርሓዊ ደሞዙ 90.00 ብር እተን 72.00 ብር ንወርሒ ከም ደሞዙ ይወስዶ፣ 18.00 ብር ድማ ናይ ዝመጽእ መማሃርኻ፣ በዚ ኣገባብ'ዚ፡ ቀዳማይ ዝበሉ ድሕሪ ሓደ ዓመት ኣገልግሎት ምምህርና፡ ትምህርቶም ቀጺሎም እዮም። ኣብይ ምስ በጽሐ ግን እንተስ ብፍላጥ እንተስ ካልእ ምኽንያት ነይሩዎ ኣይፈልጥን፡ ፖሊሲ ተቐየረ። ሕጊ ናይቲ ቤት-ትምህርቲ ኣፍሪሶም፡ "ቀጺሉ ኣብ ተኾምብያ መምህር ኩን፡ ወይ 30.00 ብር ንወርሒ እናኸፈልካ ተማሃር" ብምባል ኣበዩኒ።

እዚ ድማ ንዓይ ኣዝዩ ሸገረኒ፡ "ታሽዓይ ክፍሊ ወዲአ ምምሃር፡ ጽባሕ ንግሆ 12 ክፍሊ ዘይወድአ ክምህር ኣይክእልን እዩ ክበሉኒ ይኽእሉ እዮም። በዚ ምኽንያት ኣጎላጉል ክተርፍ'የ" ብዝብል ሓሳብ ኣዝዩ ተሸገርኩ። እታ ሓንቲ ኣማራጺት ዝነበረትኒ፡

ተጋዳላይ ኣፈወርቂ ምስ በዓልቲ ቤቱ ሲስተር ኤልሳ ገ.ረቢ.

ኣብ ምሸታዊ ትምህርተይ ክቕጽሉ ዝኽእል ቦታ ክምደብኒ ጽሒፈይ ኣቕረብኩ። ብዘወሳኺ፡ ኣብ ደቀምሓረ (ከተማ) ክምደብኒ ሓተትኩ።

ኣብ ደቀምሓረ ካብ ቀዳማይ ክሳብ ሻድሻይ ክፍሊ ስለ ዝነበረ፡ እናመሃርኩ ምሸታዊ ትምህርቲ ክቕጽል ሓተትኩ። ድሕሪ ክንደይ ምምልላስ ጥርዓነይ ብኮሚቴ ቤት-ትምህርቲ ተቐባልነት ስለ ዝረኸበ፡ "ኣብ ደቀምሓረ ኦርፋኔጅ ተመዲብካ ኣለኻ፣ ካብዚ ዕለት'ዚ ክሳብ'ዚ ዕለት'ዚ ኣብ ምድብ ቦታኻ ተረኸብ" ዝብል ደብዳበ መጽኣኒ። ብወገይ፡ ካልእ ዕድል ስለ ዘይነበረኒ ተቐቢልኩዎ። በቲ ክሰርሓሉ ዝጸንሐ ኣገባብ ዕድል ስለ ዝተኸፍተኒ ግን ጭንቀተይ ልዕሊ ዓቕመይ ኮነ። ዘተፍሉም ሰቡት ንምርካብ ሃሰስ በልኩ።

ኣብ መወዳእታ ንሓደ ተስፋይ ምስዮና ዝበሃል ወዲ ተኾምብያ ረኺበዮ። ንሱ፡ ናይ እምነት ምስዮን ወዲኡ ኣብ ማሕበር ሃዋርያ ዕዳጋ ሓሙስ እንዳ ስላሰ ዝምህር ዝነበረ ኾይኑ፡ ንፋለጥ ስለ ዝነበርና ረኺበ ኣዘራረብኩዎ። ኣብያተ ትምህርቲ ክጅምር ቀረቡ ስለ ዝነበረ፡ ካብ መታሕት መጺኡ ቅድሚ ንደቀምሓረ ምሕላፉ ናብ ተስፋይ ኣልጊሰ ምስኡ ሓደርኩ።

ተስፋይ ንውልቁ (በይኑ ይነብር) ስለ ዝነበረ፡ ኩሉ መግብታ ኣብ ቤት-ብልዒ እዩ ዝምገብ። መደቀሲኡ ግን ኣብ ክራይ ገዛ ነበረ። ስለ'ዚ ምስ ተራኸብና ተተሓሒዝና ንቤት-ብልዒ ኬድና ተደረርና።

ካብኡ ተመሊስና ኣብ ገዝኡ ደቀስና። ምስ ተስፋይ ዓቢ ናይ ደረጃ ፍልልይ ነበረና፣ ብዕድመ ዓቢ ብትምህርቲ'ውን ናይ ሓምሽተ ክፍሊ ፍልልይ ነይሩና። ብዘኾነ ኣብታ ምሸት'ትኣ ኩሉ'ቲ ምስዮን ዝበደሉኒ ሕጂ ዘሎ ዕድለይን (መደብይን) ኣዘንተኹሉ።

ተስፋይ ከም ሰብ ለዋህ፣ ርህሩህን ቦቕቦቕን ስለ ዝኾነ፡ ኩነታተይ ኣዚዩ ኣተሓሳሰቦ። ካብ ሃገራዊ ዝመጽኦ ምኽንያይ ደፈልጥ ስለ ዝነበረ፡ ብጸገምተይ ኣዝዩ ተሰምዖ። ብፍላይ ብዛዕባ'ቲ "ክትመሃር እንተደሊኻ 30.00 ብር ንወርሒ ክፈል" ዝበሉኒ ገረሞ። ምኽንያቱ፡ ኣነ ካብቶም ድኻታት ክኸፍሉ ዘይክእሉ ኣብ ትሕቲ ምስዮን ዝዓበኹ ስለ ዝነበርኩ። 30.00 ብር ኣብቲ እዋን'ቲ ሓንቲ ዶላር 2.50 ብር ዝሸረፈሉ ዝነበረ እዋን እዩ። መምህር ተስፋይ፡ ምልእቲ ለይቲ ብኣይ ኩሓሰብ ድቃስ ኣበዩዎ ሓደረ።

ንግሆ ተንሲእና ሻሂ ክንሰቲ እናኸድና ከለና፡ "ስማዕ ኣፈወርቂ፡ ሰርቲፊኬትካ ከተውጽእ ትኽእል እንተ ኴንካ ኣምጽኣየ ኣብዚ ንሓደ ዓመት ከምህረኒ፣ መብጽዓ ኣትኣልካ ኣለኹ! እተን ዕሸር ንቤት-ክርስትያን ዝኸፍለን ዘለኹ ኣብኻ ከውዕለን እየ" በለኒ። ቀጺሉ መምህር ተስፋይ፡ "እወ፡ ኣነ ከም ኣማኒ ነቲ ቤተክርስትያን ወርሓዊ 10% እኸፍል እየ። እዚ ማለት ድማ ደሞዘይ 250.00 ብር እንተኾይኑ 25.00 ብር ወርሓዊ እኸፍል። ስለ'ዚ ንመማሃሪኻ ከውዕሎ እየ። ኩሉ ዘድልየካ ዘበለ ተጻጊመ ንሓደ ዓመት ክሽፍነልካ እየ፣ ኣምላኽ ይፈልጥ! ሕጂ ግን ከድ ዝበርካ ጌርካ ሰርቲፍኬትካ እንተ ሂቡምኻ ኣምጽኣዮ" ብምባል ኣረጋገጸለይ።

ድሕሪ'ዚ ብስራት'ዚ ወረቐተይ ዝረኸብሉ ጥቡብ ክምህዝ ነይሩኒ። ንከተማ ደቀምሓረ ከይደ፣ እንተኾነ ቀዳም ስለ ዝነበረ ሓላፊ ቤት-ትምህርቲ ሚስተር ኣድማስ ንኣስመራ ስለ ዝገሸ ኣብ ከበቢ ገዛኡ ተጸበኹዎ። ንሰበይቱ ረኺበ'ውን ደልየዮ ከም ዘለኹ ሓበረያ ጸናሕኩ። ክሳብ መምህር ዝመጽእ ኣብቲ በዩና ትኸስኩሶ ዝነበረት ጀርዲን ኣደይ ሓወስኩ። ከምኡ'ውን ካብ ሹቕ እንቋቑሖ ዘምጽኣላ ትደሊ ስለ ዝነበረት ከይደ ኣምጽኣኩላ፣ ጉዳየይ ድማ ኣቐዲመ ከምታ ዝደልዮ ዝበርኩ ገይረ ኣረዲኤ ክትሕግዘኒ ተላበኹዋ።

ሚስተር ኣድማስ ምጽኣ ምስ በሉ፡ ኣብ መኪናኡ ንዝነበረ ኣስቤዛ ናብ ገዛ ንምእታው ሓገዝኩዎ። ኣጸቢቐ እዩ ዝፈልጠኒ፣ ምኽንያቱ መዚቃ ይምህረኒ ነይሩ እዩ። ግን ቀዲመ ብዛዕባ ጉዳየይ ኣይተዛረብኩዎን፣ ሰበይቱ ጉዳየይ ክሳብ ተረድኣለይ ንቕሩብ ግዜ ዕድል ሃብኩዋ።

ድሕሪ ቑሩብ ደቓይቕ ሚስተር ኣድማስ ብስመይ ጸዊዑ፡ "እንታይ ክሕግዘካ" ኢሉ ሓተተኒ። ብወገይ፡ "ሚስተር ኣድማስ፡ ኣብዚ ደቀምሓረ ክምህር ተመዲበ፣ ጸባሕ ሰኑይ ክጅምር መጺአ ኣለኹ። ሕጂ ግን ሓወይ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ስለ ዘሎ፡ 'ሰርቲፍኬትካ ምስ'ዚ ዝመጽኣካ ዘሎ ቤተ-ሰብና ስደደለይ'ሞ ንኣመሪካ ሰዲደ ስኮላር ሺፕ ክደልየልካ፣ ዝ ዓመት'ዚ ግን መሃር፣' ስለ ዝበለኒ ሕጂ ሰርቲፊኬተይን መሰነይታ ወረቐትን ጌርኩም ክትህቡኒ፣ ምኽንያቱ እቲ ሰብ ጸባሕ ሰንበት ንግሆ ንኣዲስ ኣበባ ብኣውቶቡስ ክበጽሕ ስለ ዝኾነ። ዝኸፈል እንተ ሃልዩ፡ ካብቲ ወርሓዊ ደሞዘይ ተቖሪጹ ክኸፍል እየ። ስለ'ዚ ሓግዘኒ" በልኩዎ።

ከምዚ ኢለ ክልምኖ ከለኹ ንሚስተር ኣድማስ ልክዕ ሰዓት 6.00 ናይ ምሸት

ነይሩ። ሰበይቱ ድሮ ሓበሬታ ስለ ዝጸንሐት፡ ከይተደናገጸ ተንሲኡ ሰርቲፊኬተይ መሊኡ፣ መሰነይታ ብምጽሓፍ ጽሒፉ፣ ማሕተም ሃሪሙ ፈሪሙ ጸቡቕ መሰነይታ ወረቐት ገይሩ። "ጸቡቕ ዕድል!" ኢሉ ኣብ ኢደይ ሃበኒ።

ሚስተር ኣድማስ ከይጠየሰ ስለ ዝሰጎኣኩ ተቐላጢፈ ካብ ቅድመኡ ተኸዊለ ንከተማ ከይደ ኣብ ኣልበርጎ ሓደርኩ። ንግሆ ተንሲአ ብኣውቶቡስ ናብ ኣስመራ ተመለስኩ። ሰርቲፊኬተይን መሰነይታ ወረቐትን ድማ ንተስፋይ ሃብኩዎ። ሰለስ መዓልቲ entrance exam (መእተዊ መርመራ) ገይረ ሓሊፈ ኣብ ቤት-ትምህርቲ እንዳስላሴ ዕዳጋ ሓሙስ ዓስራይ ክፍሊ ክመሃር ተመዝገብኩ።

ኣብ ኣስመራ ምስ ሰብ ተጸጊዐ ምንባር ጀመርኩ። መሓብሮ መምህር ተስፋይ፡ መግቡ ኣብ ሓደ ቤት-ብልዒ ወርሓዊ እናኸፈለ፡ ቀርሱ፡ ምሳሑን ድራሩን ኣብ ወርሒ ዝኸፈል እናመዝገበ ይምገብ ነበረ። ጋሻ እንተመጺኡዎ'ውን ኣብታ ቤት-ብልዒ ኣመዝጊቡ እዩ ዘኣንግዶ። ክዳውንቱ ክሓጽብ፣ ወይ'ውን ጸጉሩ ክቖምቆም እንተኾይኑ'ውን ኣብ ወርሒ ዝኸፍሎም ኣብ ኩለን እናመዝገበ'ዩ ዝግልገል ነይሩ። ምናልባት እታ ከይመዝገበ ካብ ጁብኡ ኣውጺኡ ዝኸፍላ ዝነበረ፡ ብዙሕ'ኳ ናይ ማስተ ሰብ እንተ ዘይነበረ፡ ክድልዮ ኸሎ ጁብኡ ርእዩ ዝኣትዋን ዝኸፍላን ማስተ እያ ነይራ።

ኣብ ልዕሊ ከም'ዚ ዝመሰለ መሓብሮኡ እምበኣር'የ ተደሪበ ኮይነ ምስኡ ክቕመጥ ዝጀመርኩ። መምህር፡ ዕድመኡ ኣብ ከባቢ 30-35 ዓመት ኣብሉ'ዩ ዝነበረ። ኣከዳድናኡ ጽፉፍ፣ ክራባታ ዘይፈሊ፣ ኑብሱ መሊኹ ዝሰየደ ናይ ፕሮቶኮል ሰብ እዩ ነይሩ። ንመርዓ ኣብ ሓንጎሉ ሓሰቡዎ ኣይፈልጥን። ወርሓዊ እናመዝገበ ንምግቡ፡ ኣብታ 25.00 ብር ዝኸፍለላ ክልተ ብኽልተ ሜትሮ ስፍሓት ዝነበራ ገዛኡ ንነብር። ሓንቲ ዓራት ጥራይ እተኣቱ ክፍሊ ስለ ዝነበረት ካልኣይቲ ዓራት ንምእታወሲ ይትረፍ፡ ኒታ ናይ 120 ሰንቲ ሜተር ዓራት'ኳ ኣጸጋሚት። ንሳ ምስ ኣተወታ ዳርጋ መሕለፊ እግሪ ዘይብላ እያ ነይራ። ኣብዛ ሓንቲ ዓራት ኣጣምራ ሰሪሖ፣ ማለት፡ - ኣራእስና ሓደና ንትርኣስ ሓደና ንእግሪ - ገይርና ንድቅስ ነርና።

ይቕጽል

ተጋ/ይ ኣፈወርቂ በርሀ

ምም/ርን ፋይናንስን ሚ/ሪ ጥዕና ዞ/ጋሽ ባርካ

ተመሃሮ ከለዉ መወዳድርቲ ኣፈወርቂ

ስልጠና ‘ስርዓተ ጽሕፈት ትግርኛ’
“ናብ ስሙር ስርዓተ ጽሕፈት ዝወስድ ተበግሶ”

የሴፍ ሃይለማርያም

ስእሊ- ሳልሕ ዓብደልቃድር

ቋንቋ፡ ተሰኮሚ ታሪኽ፡ ባህልን መንነትን ተዛረብቱ'ዩ። ቋንቋ ይንኣስ ይዕበ ወርኽ፡ ትውፊትን ጺጋን ደቂ ሰብ ድማ እዩ። ቋንቋ፡ መግለጺ ሰብኣውነት እውን እዩ። ደረጃ ምዕባለ'ውን ብቛንቋ'ዩ ዝልካዕ። ምዕቡል ሃገር፡ ምዕቡል ቋንቋ ይውንን። ስለዚ፡ ቋንቋ ንምምዕባል፡ ብዕቱብነት ክስራሓሉ ዘሎዎ'ዩ።

ጉዳእቲ ሓይልታት፡ ፈለማ ቋንቋ ናይቲ ዝገዝኡዎ ሕብረተሰብ ከጥፍኡ'የም ዝጽዕቱ። ብድሕሪኡ፡ ባህሉን መንነቱን ይብርዙሉ። እዚ ፈተነ'ዚ፡ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ተሰሪሑሉ'ዩ። የግዳስ፡ ህዝቢ ኤርትራ፡ ቋንቋኡ ሳላ ዝዓቀበ፡ ኣይተዓወቱን።

ኣብ ዝሓለፈ ግዜ፡ ቋንቋ ትግርኛ ከምእኩልን ስርዓቱ ሓልዩ ክኸይድን ዝሕግዝ ስልጠና “ስርዓተ ጽሕፈት ትግርኛ” ብሚኒስትሪ ዜና፡ ሚኒስትሪ ትምህርትን ኣሕተምቲ ሕድሪን ተወዲቡ፡ ንልዕሊ 40 ጸሓፍትን ጋዜጠኛታትን ተዋሂቡ ነይሩ። ሰልጠንቲ፡ ድሙ፡ ካብ ኣድ ሚኒስተር ዜና ኣቶ የማነ ገብረመስቀል ወረቐት ምስክርነት ተዓደሎም።

መም/ ደስበለ መሓሪ

እቲ ብዛዕባ “ቅጥዒ ምእኩል ኣጻሓሕፋ ትግርኛ” ዝምልከት ስልጠና፡ ብኽኢላ ሴማዊ ቋንቋታት ፕሮፌሰር ተስፋይ ተወልደ፡ ምስ ወከልቲ ናይ ሰለስቲኣን ትካላት ብምትሕብባር ተኻይዱ።

እቲ ስልጠና፡ ካብ 6 መጋቢት ክሳብ 15 ግንቦት'ዩ ኣብ ቀጽሪ ሚኒስትሪ ዜና ተዋሂቡ። ካብ ሚኒስትሪ ዜና፡ ሚኒስትሪ ትምህርቲ፡ ኣሕተምቲ ሕድሪ፡ ክፍሊ ስነ ምርምርን ህግደፍ፡ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ህግደፍ፡ ሚኒስትሪ ምክልኻል፡ ሚኒስትሪ ሕርሻ፡ ሚኒስትሪ መጉዓዝያን መራኸቢታትን፡ ሚኒስትሪ ዕዮን ሰብኣዊ ድሕነትን፡ ኮርፖረሽን

ኣሮን ተስፋኣለም

ዘራእትን ጥሪትን፡ ምምሕዳር ዞባ ማእከል፡ ፖሊስ ኤርትራ፡ ኣገልግሎት ማእሰርትን ተሃድሶን ኤርትራ፡ ሃማመተኤ፡ ሃማደኤ፡ ሃገሰኤ፡ ኤሪተል፡ ኢሚግረሽንን ዜግነትን፡ ባቡር ምድሪ ኤርትራ፡ ካብ ብሕታዊ ትካላት ሚድያ ዝተወከሉ፡ ከምኡ'ውን ሓደ ውልቀ-ደራሲ ድማ ተሳቲፎም ነይሮም።

እቲ ስልጠና ቀዳማይ ምኽያዱ፡ ብፕሮፌሰር ተስፋይ ዝተመርሐት ኮሚቴ፡ ኣብ ቋንቋ ትግርኛ ብዙሕ ኣብ ዘርኣዩ ፍልልያት ኣጻሓሕፋ ብዕምቆት ምስ ዘተየት፡ ነዞን ትካላት ኣብ ኣጻሓሕፋ ቃላት ክሰምራ ዘኽእለን መጠነሰ ዝኾነ መምርሒ'ያ ኣዳልያ። ነቲ ዝወጽአ መምርሒ ብዕምቆት ንምብርሁን ኣብ ግብሪ ንምውዓሉን ንኽሕግዝ ከኣ፡ እቲ ስልጠና ስነ ፍልጠታዊ ብዝኾነ መንገዲ ብፕሮፌሰር ተስፋይ ተወልደ ቀሪቡ። ምስኡ ተኣሳሲሩ ክኸይድ ዝኾኑ ኣገደስቲ ኣርእስትታት ስለ ዝነበራ ከኣ፡ ንሰልጠንቲ ብዛዕባ “ስርዓተ ነጥቢ” ብኤፍሬም ሃብተጽዮን፡ “ኣተሓናንጻ ሰዋስው ዝሓለወ ምሉእ ሓሳባትን ሕጡብ ጽሑፍን” ብመም/ ሰረበ እስጢፋኖስ፡ “ኣጉዳድቓ ቃላትን ሜላታት ፈጠራ ሓደስቲ ቃላትን” ብመም/ ደስበለ መሓሪ፡ “ዘውትር ጌጋታት ኣብ ኣጻሓሕፋ ትግርኛ” ብሰለሙን በርሀ፡ ከም ዝወሃብ ተገይሩ።

ዋና ዳይረክተር ክፍሊ ጋዜጣ ኣቶ ሰለሙን በርሀ፡ ብዛዕባ'ቲ ስልጠና ጸማቚ ጸብጻብ ኣብ ዘቕረበሉ፡ ስርዓትን ደረጃን ዝሓለወ ጽሑፍ፡ ሕግን መጉትን ስነ ቋንቋ ማሳረት ብዝበለ ልዙብ ዝምዕበል ምዃኑ ጠቒሱ፡ ብውሑዱ ሰለስቲኣን ትካላት ኣብ ስርዓተ ኣጻሓሕፋ ክሰምራ ዝወሰደኦ ተበግሶ ጽቡቕ ኣንቀጾ ምዃኑ ኣገንዘበ።

“ቋንቋ ትግርኛ ብቓላት ሃብታምን ኣገዛ ገላጺን ክነሱ፡ ኣብ ስርዓተ ጽሕፈት ግን ኣይወርጸጸን። ሓደ ካብ ጉሉሕ ጸገማት ስርዓተ ጽሕፈት ትግርኛ ድሙ፡ ኣብ ኣጻሓሕፋ ገለ ገለ ቃላት ሓደ ዓይነት ወይ ምዱብ (standardized) ዘይምዃን ኮይኑ፡ ጸሓፍቲ ንሓደ ቃል ብዝተፈላለየ ፊደላት ክጽሕፉዎ ይረኣዩ” ዝበለ ኣቶ ሰለሙን፡ ከምዚ ዓይነት ፍንው (ዘይተገርሐ) ኣጻሓሕፋ፡ ቋንቋ ትግርኛ ምስ ዘመናዊ ቴክኖሎጂ ከይሰነም ዓንቂጹዎ ስለ ዘሎ፡ (ንኣብነት ዘይምምዕባል ኣራሚ ፊደል - spelling checker)፡ ኣብ ስነ ጽሑፍ ቅጥዒ እናሓዘን እናተማእከለን ኣብ ምዱብ ደረጃ (standard) ንኽበጽሕ ኣብ መሰረት ምምዕባል ስለ ዝርከብ፡ ኽና ሰራሕ ከም ዘድልዮ ኣረዲኡ።

ሰልጠንቲ፡ ነቲ ተዳልዩ ዘሎ “መምርሒ ስርዓተ ጽሕፈት ትግርኛ”፡ ብዝኾነ'የም ተማሂሮምዎን ተኻቲዮምሉን። ተሓቲሞ ምስ ወጽአ ድሙ፡ ናብ ኩለን ትካላት ክዝርጋሕን ነቲ ኣብ ኣጻሓሕፋ ዝጸንሐ ፍልልያት ኣብ ምፍዋስ ክጥቀማሉን ትጽቢት ይግበር። ይኹን እምበር፡ እቲ ተዳልዩ ዘሎ መምርሒ፡ ንግዜኡ ኣብቶም ጉሉሓት ጸገማት ዘድሃበ ኮይኑ፡ በብግዚኡ እናተወሰኸ ዝኸይድን ዝመሓየሽን እዩ።

ምዱብ ኣጻሓሕፋ ቃላት፡ ሕግታትን መጉትን ስነ ቋንቋ፡ ብሓባራዊ ምርድዳእ'ዩ ዝምዕበል። ንፍሲ ወከፍ ቃል ኣጻሓሕፋኡ ብምውሳን ከኣ፡ ኩሉ ብዕቱብ ዝኽተሎ መምርሒታት ምውጻእ የድሊ። ኣብቲ ዝግበር ሓባራዊ ምርድዳእ፡ “ናተይ ጥራይ'ዩ ቅኑዕ” ክይበልካ፡ ንጸሓፍትን ኣንበብትን ዘይምቹእ፡ ኣብ ስነ-ጽሑፍ ክብሪ ዘይወሰኽ፡ ዘደናግር ምትሕልላኽን ምድንጋርን ዘፈጥር ኣጻሓሕፋ ምግላፍ ከኣ፡ ቋንቋ ንኽምዕበል ይሕግዝ።

ካብ ማእከል ትምህርትን ዳህሳስን ተመሃሮ መም/ ደሰበለ መሓሪ፡ ሓደ ካብቶም ነቲ ስልጠና ዝሃቡ መምህራን'ዩ። እቲ ስልጠና፡ ኣብ ሰዋስው (grammar)ን ስርዓተ ጽሕፈት (orthography)ን ቋንቋ ትግርኛ ዘተኮረን ክልስ ሓሳባውን ግብራውን መዳያት ዘዘመደን ምንባሩ ጠቒሱ ከኣ፡ ተሳተፍቲ ብንቕሓትን ኣፍልጦን ዝተዋስኡሉ፡ ኣብ ዝሰፍሐ መዳዩ ድማ ናብ ሓባራዊ ርድኢት

መም/ ሰረበ እስቲፋኖስ

ዝተበጽሓሉ ስለ ዝነበረ፡ ኣገዳስነ ንመጻኢ መንገዲ ዝጸርግን ከም ዝነበረ ገሊጹ።

ጸሓፍቲ፡ ቋንቋ ምስ ፍልስፍናን ስነ ኣእምሮን ዘሎዎ ዝምድና ፈሊጦም፡ ማለትውየም ብዝኾሻሙ መንገዲ ዝተቐማጡ፡ ነቲ ዝደለ ዘሎ ትሕዝቶ ዝገልጹን ኣብ ልክዕ ሕቚፊ ዝተሰኸዑን ቃላት፡ ሓረጋት፡ ኣበሃህላታት ወዘተ ክጥቀሙ፣ ፍልስፍናዊ መዳይ ትንታኔታቶምን መርትዖታቱን ብጥበእ ክየገዝበ፣ ትሕዝቶን ኣቀራርባን ጽሑፎም፡ ንስነ-ኣእምሮኣዊ ኢቃውሞ፡ ዕድመ፡ ጾታ፡ ማሕበራዊ ቦታ ወዘተ ኣብ ግምት ዘእተወ ምዃኑም ከረጋግጹ፣ ከምኡ'ውን ኣብ ዝውታረ ላህጃ ልዑል ጥንቃቐ ክገብሩ ዝሕግዞም ትምህርቲ ብኣብነት ተሰኒዩ ስለ ዝቐረበ ከኣ፡ ሓሳብ ንሓሳብ ክለዋወጡሉ ዕድል ከም ዝፈጠረ መም/ ደስበለ ሓቢሩ።

ኣብ ክፍሊ ሓፈሻዊ ትምህርቲ ኣብ ጋንል ቋንቋ እንግሊዝ ከም ኣወሃሃዲ ዝሰርሕ መም/ ሰረበ እስቲፋኖስ'ውን፡ ሓደ ካብቶም መምህራን ኮይኑ፡ እቲ ስርዓተ ጽሕፈት ትግርኛ ንምምዕባል ዝተዋህበ ስልጠና፡ ካብ ዝተፈላለያ ኣብ ጽሕፈት ዝሰርሓ ትካላት ዝመጹኡ ጸሓፍቲ ብሓያል ድሌትን ምብህሃልን ዝተሳተፉዎ ስለ ዝነበረ፡ ብሽሉ መዳዩ ዕዉትን ንመጻኢ መሰረት ዘንጸፈን ምንባሩ ገሊጹ።

መም/ ሰረበ ኣስዒቡ፡ “ቋንቋ ትግርኛ፡ ሕጊ ዘሎዎ ስርዓተ ጽሕፈት ዝኽተል'ዩ። ከም መጽሓፍ ቅዱስ ተተርጒምሉ፡ ዓበይቲ ጽሑፋት ናይ ፖለቲካ፡ ማሕበራዊ፡ መጻናዕቲ፡ ትምህርታዊ ወዘተ ዝተጻሕፈሉ ስለ ዝኾነ፡ ኣብ ስነ ጽሑፍ ምእኩል'ዩ። እንተ ኾነ፡ ከም ዝኾነ ቋንቋ፡ ክፍተት ወይ ግድፈት ስለ ዘሎዎ፡ እዚ ስልጠና፡ ኣብ መንጎ ጸሓፍቲ ዝበረ ዘይምንቡብ ኣብ ሓደ ኣምጺኡ፡ ጸሓፍትን ደረስትን ተናቢቦም ዝሰዓሉ ባይታ ኣብ ምፍጣር ዝሕግዝ'ዩ። ስለዚ፡ ነቲ መምርሒ፡ ሰልጠንትን ኣሰልጠንትን ኲንና ኣሃብቲምናዮ ስለ ዘለና፡ ነቲ ዝርኣ ሓላፍ ዘላፍ ኣጻሓሕፋና ብብዙሕ መልክዕ ዝፍወስ ክኸውን ተስፋና'ዩ” ክብል ኣብሪሁ።

ጋዜጠኛ ኤፍሬም ሃብተጽዮን'ውን፡ ሓደ ካብቶም ኣሰልጠንቲ'ዩ። ንሱ፡ ካብ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ህግደፍ ዝመጽአ ኮይኑ፡ ነቲ ስልጠና ኣመልኪቱ ክገልጽ ከሎ፡ “ኣብ ጽሕፈት ቋንቋ ትግርኛ ርኡይ ጸገማት ኣሎና። እቲ ዝዓበየ ጸገምና፡ ‘ምእኩል ስርዓተ ጽሕፈት’ ስለ ዘይጸንሓና እዩ። ብዙናጸልን ከም ዘዘለመድናዮን ክንከይድ ስለ ዘጸግመና ከኣ፡ እዚ ስልጠና'ዚ ሓደ ስጉምቲ ናብ ስሙር ጽሕፈት ዝወስድ'ዩ ክበሃል ይከኣል። ብምህር ስነ ቋንቋ፡ ፕሮፌሰር ተስፋይ ተወልደ፡ እናተመርሐ ኣብ ስነ ፍልጠት ተመርኲሱ ዝተኻየደ ብምዃኑ ድማ ብልጫ ኣሎዎ። ‘ኣነ ከምዚ እየ ዝጽሕፍ’ ጉዲፍና፡ ‘እቲ ቅኑዕ ከምዚ እዩ’ ናብ ምባል ክንሰግር ድማ ክሕግዘና'ዩ። ናይ ብዙሓት ስሕቶ ወይ ስክፍታ ዝፍውስ ብምዃኑ ከኣ ዝያዳ ኣገዳሲ ይገብሮ” ድሕሪ ምባል፡ እዚ ስልጠና ከም መበገሲ ተወሲዱ፡ እቲ መምርሒ ጽሕፈት ምስ ተሓትመ፡ ንኹሉ ክጥቀመሉ ዝደሊ ከም ዝዘርጋሕ ኣፍሊጡ።

“ሚኒስትሪ ዜና፡ ሚኒስትሪ ትምህርትን ኣሕተምቲ ሕድሪን፡ ኣብ ስርዓተ ጽሕፈት እንተ ደኣ ሰሚርም፡ ዝፈላለ'ውን የብሎምን፤ እዚ መምርሒ ጽሕፈት'ዚ፡ ኣብ ቀረባ መጻኢ ዝሀሉዎ ጽልዋ ቀሊል ኣይክኸውንን'ዩ። እንተ ውሓደ ኣብ መማሃሪ መጻሕፍትና፡ ኣብ መጻሕፍትና፡ ኣብ ዜናዊ ሽፈኻ ሓደ ዓይነት ስርዓተ ጽሕፈት ክንክተል ኢና። እቲ መምርሒ ጽሕፈት ኣብ ስራሕ ምስ ወዓለ ከኣ በብግዜኡን ከም ኣድላዩነቱን ቀጻሊ ምሕዳስ እናተገበረሉ ኣብ መሰረት ዝወርጸጸ ስለ ዝኾነ፡ ንብዙሓት ጸሓፍቲ ቋንቋ ትግርኛ ጽቡቕ ዜና'ዩ” ዝበለ ጋዜጠኛ ኤፍሬም፡ እቲ ስልጠና ብዘውሰኾ ናብ ዝተፈላለያ ትካላት ወረዱ ብዝሰፍሐ ኣንቢብ ክወሃብ መደብ ከም ዘሎ፡ ድሮ'ውን በብውልቀን እዚ ስልጠና ከም ዘድልየን ዝገለጻ ትካላት ምህላወን ሓቢሩ።

ወከል ሰልጠንቲ፡ ኣቶ ኣሮን ተስፋኣለም፡ ካብ ባቡር ምድሪ ኤርትራ ብዋጋድኡ፡ ብሰንኪ ዘይምፍላጥ፡ ዘይምግዳስን መግዘእትን ባህላዊ ወራርን ኣብ ሰዋስው ቋንቋ ትግርኛ፡ ፍልልያት ክረኣን ነቲ ቋንቋ ንኸይዕንቅጸን ከም ዝጸንሐ ጠቒሱ፡ እቲ መብቆላውነትን ላዛን ቋንቋ ትግርኛ ሓልዩ ዝተዋህበ ስልጠና ግና፡ ንዝጸንሐ ጸገማት ዘቃልል፡ ቋንቋ ትግርኛ ስርዓቱ ሓልዩ ክጽሓፍን ክጽፍፍን ዝሕግዘን ምንባሩ ሓቢሩ። ንሱ ወሲኹ፡ ባህላዊ ንጥሪታት ምኽያድ፡ ዋዕላታት ምውዳብ፡ ስነ ጽሑፍ ምትብባዕ መጻሕፍቲ ሰዋስውን መዝገበ ቃላትን ምፍራይን ወዘተ፡ ዝበሉ ቀዳሞም ዝተወሰዱ ተበግሶታት፡ ኣብ ምዕቃብን ምምዕባልን ስርዓተ ጽሕፈት ትግርኛን ካልኦት ሃገራውያን ቋንቋታትናን ልዑል እጃም ከም ዘበርከተ ገሊጹ።

ካብ ኣሕተምቲ ሕድሪ ዝመጽአ መንእሰይ የሴፍ ኣስመላሽ፡ ነቲ ስልጠና ካብ ዝተኸታተሉ'ዩ። ንሱ፡ ብኤርትራዊ ቋንቋታትን ስነ ጽሑፍን ካብ ኮሌጅ ዓዲ ቀይሕ ብቐዳማይ ዲግሪ ዝተመረቐ ኮይኑ፡ እቲ ዝቐሰሞ ትምህርቲ፡ ምስ ሞያኡ ዝኸይድን ኣብ ቋንቋ ዝበርኸ ፍልጠት ዝደርዓን ኮይኑ ከም ዝረኸቦ ጠቒሱ፡ ኣብ ቋንቋ ትግርኛ ልዑል ምልከት ብዘሎዎም መማህራን ስለ ዝተዋህበ፡ ኣብ ስርዓተ ጽሕፈት ቋንቋ ንዝጋጥሙ ዘውትራት

የሴፍ ኣስመላሽ

ጌጋታትን ብደሆታትን ክምሃሩዎም ብምኽኣሎም፡ ምእኩልን ስርዓቱ ዝሓለወን ጽሕፈት ክጽሕፉ ዝሕግዞም ፍልጠት ቀሲሞም ከም ዘለዉ ገሊጹ።

“ቋንቋ፡ ባህልን መንነትን ታሪኽን ሕብረተሰብ ሓቚፉ'ዩ ዝጐዓዝ። መዐቀኒ ምዕባለ ብምዃኑ ድሙ፡ ኣብ ክንዲ ብፍትውን ቅጥዒ ዘይብሉን ዝጸሓፍ፡ ብስነ ፍልጠታዊ መንገዲ ተፈሊጡ ክጽሓፍን ንወለዶ ክሰጋገርን ይግባእ። ንኣሽቱ ወለዶ'ውን፡ ፍልጠት ንምኽዕባት ዝያዳ ናብ ናይ ባዕዲ ቋንቋታት ኣብ ክንዲ ዘድህቡ፡ ብቛንቋ ኣደኦም ክምዕብሉን ክመራመሩን ከም ዝኽእሉ ኣቓልቦ ክገብሩ፣ ኣብ ኣዘራርባ ምድኅብላቕ ኣወጊዶም፡ ቋንቋኦም ከማዕብሉ ኣዘኻኸር” ድማ ኢሉ።

ምልክታ

ናጽነት ደስበለ - ሳምራዊት መለስ

1ይ ቤት-ፍርዲ ዞባ ማእከል ኣስመራ

ከሳሲ ኤፍረም ኣሰፋው ተኽለሃይማኖት፡ ተኸሳሲ ብጾኣምላኽ ኣስመላሽ እምባዬ፡ ንግኻ ዝምልከት ናይ ሰም ምትሕልላፍ ክሲ ቀሪቡልካ ስለዘሎ፡ ንፅ12/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 2ይ መጋባእያ ቁ.49 ቅረብ። እንተዘይቀሪብካ፡ ጉዳይካ ኣብ ዘለኻሉ ከረአ ምዃኑ ነፍልጥ።

ከሳሲት ዛይድ የውሃንስ እምሓ ወኪል ዳኒኤል ተወልደ ተስፋሚካኤል፡ ተኸሳሲ ሃብቶም ባህታ ዛይድ፡ ናይ ሓዳር ክሲ ቀሪቡልካ ስለዘሎ፡ ን26/6/25 ኣብ 2ይ መጋባእያ ቁ.49 ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ኣብ ቤ/ፍ ቅረብ።

1ይ ደረጃ ቤት-ፍርዲ ዕዳጋ እኽሊ

ከሳሲት ሳሮን ሓድጉ ሰዩም፡ ተኸሳሲ ሚህር ተኸስተ ወልደትንሳኤ፡ ናይ ሞዝዚት ጉዳይ ክሲ ቀሪቡልካ ስለዘሎ፡ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ን26/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 8ይ መጋባእያ ቅረብ።

ማርኣብ ተኽላይ ብርሃ፡ ወከልቲ 1. ተኽላይ ብርሃ ጸጋይ 2. ሓበን ጸገዛአስ ተኽለኣብ፡ ብመገዲ ወለዱ ማርኣብ ተኽላይ ምባል ተረፉ፡ የሳኣብ ተኽላይ ብርሃ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለ ዝበለ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን18/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 7ይ መጋባእያ ይቕረብ።

ሰለሞዊት ብዥምንት ሃብተማርያም፡ ዓብይና ወባ መብራህቱ ስለዝዋረፈት፡ ንሕና 7 ደቂ ደቃ ወረስቲ ምዃንና ይረጋገጸልና ስለ ዝበልት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ 19/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 6ይ መጋባእያ ይቕረብ።

ከሳሲት ወ/ሮ ከርያ መሓመድ ሓሰኑ ተኸሰስቲ 1. ኣቶ ሞሞና ከሮስ 2. ኣቶ ኢሳቅ ኣብርሃም፡ ኣድራሻኹም ስለ ዘይተፈልጠ፡ ናይ መኪና ሰም ዋንነት ምትሕልላፍ ክሲ ተመስሪቱልኩም ስለዘሎ፡ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ን17/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 5ይ መጋባእያ ቅረቡ። እንተዘይቀሪብኩም፡ ጉዳይኩም ንሸኹም ኣብ ዘይብሉ ክርአ ምዃኑ ነፍልጥ።

ወ/ሮ ኤደን ማሰፍን ወኪል ሂርባል ግርማይ፡ ተጸዋዕቲ 1. ኣልማዝ ማሰፍን 2. ኢያሱ ማሰፍን 3. ርግኣት ማሰፍን 4. ሳባ ማሰፍን 5. ሶፍኒት ማሰፍን 6. ዛይድማሰፍን 7. ሰመረ ማሰፍን፣ ኣድራሻኹም ስለ ዘይተፈልጠ፡ ብጋዜጣ ሓዳስ ኤርትራ ተጸዊዕኩም ን17/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 5ይ መጋባእያ ቅረቡ። እንተዘይቀሪብኩም፡ ጉዳይኩም ንሸኹም ኣብ ዘይብሉ ክርአ ምዃኑ ነፍልጥ።

ኣድሃም መሓሪ ጊላዝጊ፡ ኣደይ ጸሃይሽ ወልደኣብ ማዘንጎ ስለዝዋረፈት፡ ኣነ ምስ 6 ኣሕዋተይ ወረስቲ ምዃንና ይረጋገጸልና ስለ ዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን4/6/25 ኣብ 7ይ መጋባእያ ይቕረብ።

1ይ ደረጃ ቤት-ፍርዲ ዓዲ ኳዕዳድ

ከሳሲት ወ/ሮ ኤደን ደብሳይ ወልደማርያም፡ ተኸሳሲ ኣቶ ሙሴ ያቆብ የውሃንስ፡ ናይ ሓዳር ክሲ ተመስሪቱልካ ስለ ዘሎ፡ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ን24/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ቅረብ። እንተዘይቀሪብካ፣ ጉዳይካ ንሸካ ኣብ ዘይብሉ ክርአ ምዃኑ ነፍልጥ።

ከሳሲ ስምኦን ጉብረ ወልደኣብ፡ ተኸሳሲ ወ/ሮ ለተርፍኤል ደስታ ጉብረሚካኤል፡ ናይ መኪና ሰም ዋንነት ምትሕልላፍ ክሲ ተመስሪቱልኪ ስለዘሎ፡ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ን4/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ቅረቢ። እንተዘይቀሪብኪ፣ ጉዳይኪ ንሸኺ ኣብ ዘይብሉ ክርአ ምዃኑ ነፍልጥ።

ከሳሲ ኣቶ ሳሙኤል ሓድጉ ተስፋስላሴ፡ ተኸሳሲ ዘርኣይ ክፍለማርያም ጊላጋብር፡ ናይ መኪና ሰም ዋንነት ምትሕልላፍ ክሲ ተመስሪቱልካ ስለዘሎ፡ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ን24/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ቅረብ። እንተዘይቀሪብካ፣ ጉዳይካ ንሸካ ኣብ ዘይብሉ ክርአ ምዃኑ ነፍልጥ።

ከሳሲት ወ/ሮ ኣመተጽዮን ግርማይ ኢሳቅ፡ ወኪል ወ/ሮ ለቱ መሓሩ ተኸሳሲ ኣቶ የናስ ተኽላይ ኣርኣያ፡ ናይ ሓዳር ክሲ ተመስሪቱልካ ስለ ዘሎ፡ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ን16/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ቅረብ። እንተዘይቀሪብካ፣ ጉዳይካ ንሸካ ኣብ ዘይብሉ ክርአ ምዃኑ ነፍልጥ።

ቀሺ ተወልደ ዘወልዲ ትእምርቲ፡ ሓፍተይ ወ/ሮ ብረኸዋ ዘወልዲ ትእምርቲ ብዕለት 13/7/2012 ዝ.ኣ ኣብ ንኡስ ዞባ ጋላናፋሕ ምም/ሰዕ ዳዕሮ ሰፍሓቱ 500 ት/ሚ ዝኾነ ብመ/ቁ 000405 ቁ/መለለዩ መሬት 0570 መ/ቁ/ካርታ 2439 N ሎታ 50 ቁ/ፓርሰል A ነቲ ኣብ ልዕሊ 250 ት/ሚ ዝተሃንጸ ገዛ ብውህብቶ ስለዝሃበትኒ ክጸድቀለይ ስለ ዝበለ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን24/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

1ይ ደረጃ ቤት-ፍርዲ ጻዕዳ ክርስትያን

ወ/ሮ ኣልማዝ መርሃይ ወልደትንሳኤ፡ ኣደይ ለተብርሃን ወልዳይ ንገሰ ስለዝዋረፈት፡ ነፍና ኣቶ መርሃዊ ወልደትንሳኤ ሚከኤላይ ናይ መጸምዲ ማሰሉ ይተሓለወለይ፣ ኣነ ምስ 6 ኣሕዋተይ ከኣ ወረስቲ ምዃንና ይረጋገጸልና ስለ ዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን17/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ወ/ሮ ሰምረት ተኽለማርያም ተስፋልደት፡ ብዓል ቤተይ በርሀ ተስፋይ ተወልደ ስለዝዐረፈ፡ ንዓይ ናይ መጸምዲ ማሰለይ ይተሓለወለይ፣ 8 ደቅና ድማ ወረስቲ ምዃናም ይረጋገጸሎም ስለ ዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን22/5/25 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

1ይ ደረጃ ቤት-ፍርዲ መንደፈራ

ወ/ሮ መዓሾ ተስፋማርያም፡ ብዓል ቤተይ ሓየሎም ሃይለ ሓጎስ ስለዝዐረፈ፡ ንዓይ ናይ መጸምዲ ማሰለይ ይተሓለወለይ፣ 2 ደቅና ከኣ ወረስቲ ምዃናም ይረጋገጸሎም ስለ ዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን17/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 3ይ መጋባእያ ይቕረብ።

ወ/ሮ ውዳሰ ነጋሽ፡ ብዓል ቤተይ ኣብርሃም ኢትባረኽ ወልደኪዳን ስለዝዐረፈ፡ ንዓይ ናይ መጸምዲ ማሰለይ ይተሓለወለይ፣ 3 ደቅና ከኣ ወረስቲ ምዃናም ይረጋገጸሎም ስለ ዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን19/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 3ይ መጋባእያ ይቕረብ።

ብሹር መሓመድ ሙሳ ምባል ተረፉ፡ ጀሚላ መሓመድ ሙሳ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለ ዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን19/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 3ይ መጋባእያ ይቕረብ።

ወ/ሮ ጉኑ ሃብተሚያም ሃይሉ፡ ብዓል ቤተይ መሓሪ ማሰል ጉብርማርያም ስለዝዘተሰው፡ ንዓይ ናይ መጸምዲ ማሰለይ ይተሓለወለይ፣ 2 ደቁ ከኣ ወረስቲ ምዃናም ይረጋገጸሎም ስለ ዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን19/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 3ይ መጋባእያ ይቕረብ።

1ይ ደረጃ ቤት-ፍርዲ ዓዲ ቐይሕ

ኣቶ ትኩእ ተወልደብርሃን በርሀ፡ ኣቦይ ቀሺ ተወልደብርሃን በርሀ ስለዝዐረፈ፣ ኣብ ዝንቀሳቐስ ይኹን ዘይንቀሳቐስ ንብረቶም ኣነ ምስ 4 ኣሕዋተይ ወረስቲ ምዃንና ይረጋገጸልና ስለ ዝበለ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን13/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ከሳሲት ወ/ሮ ራህዋ ተስፋሃንስ ጉብረሚካኤል፡ ተኸሳሲ ኣቶ ኪዳነ ተስፋይ ዘርኣይ፣ ናይ ሰም ምትሕልላፍ ክሲ ተመስሪቱልካ ስለዘሎ፡ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ን10/6/25 ኣብ ቤ/ፍ 5ይ መጋባእያ ይቕረብ። እንተዘይቀሪብካ፣ ጉዳይካ ንሸካ ኣብ ዘይብሉ ክርአ ምዃኑ ነፍልጥ።

ወ/ሮ የርሳሌም ግርማይ ጉብረሚካኤል ምባል ተረፉ፡ ድርጅት ግርማይ ጉብረሚካኤል ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለ ዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን17/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

1ይ ደረጃ ቤት-ፍርዲ ዓረዛ

ሰንደቕ ጸጋይ ወልደእየሱስ ምባል ተረፉ፡ ሚለን ጸጋይ ወልደእየሱስ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለ ዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን12/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

1ይ ደረጃ ቤት-ፍርዲ ዓዲ ኳላ

ራሄል ኣማኒኤል ተወልደ ምባል ተረፉ፡ ትበለጽ ኣማኒኤል ተወልደ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለ ዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን10/7/25 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

1ይ ደረጃ ቤት-ፍርዲ ሰንዓፈ

መዓሾ ሽቡ ጉብረኣብ፡ ተኸሳሲ ብርሃ ጉብረሂወት ጉብረጻድቕ፡ ብዓልቲ ቤትካ ናይ ሓዳር ክሲ ኣቕሪባትልካ ስለ ዘሎ፡ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ን3/7/25 ኣብ ቤ/ፍ ቅረብ። እንተዘይቀሪብካ፣ ጉዳይካ ንሸካ ኣብ ዘይብሉ ክርአ ምዃኑ ነፍልጥ።

ከሳሲት ኣምለሰት ጉዕሽ ፍትዊ፡ ተኸሳሲ ፍጹም ኣሰፍሃ ሃይሉ፣ ብዓልቲ ቤትካ ናይ ሓዳር ክሲ ኣቕሪባትልካ ስለ ዘሎ፡ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ን18/7/25 ኣብ ቤ/ፍ ቅረብ። እንተዘይቀሪብካ፣ ጉዳይካ ንሸካ ኣብ ዘይብሉ ክርአ ምዃኑ ነፍልጥ።

1ይ ደረጃ ቤት-ፍርዲ ኣቑርደት

ሓዲጃ እድሪስ ሓምድ ምባል ተረፉ፡ ሓጅጅ እድሪስ ሓጅጅ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለ ዝበለ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን19/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

መንሱር ኣዳም እድሪስ ምባል ተረፉ፡ መንሱር መ/ድኣደም መ/ድ እድሪስ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለ ዝበለ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን17/6/25 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ሓራጅ

ኣብ መንጎ ብፍ/በ/መሰል ኣቶ ሰለሙን ጉብረሚካኤል ወኪል ኣቶ ፍጹም ጉብረሚካኤልን ብፍ/በ/ዕዳ ኣቶ የናታን መብራህቱ ወኪል ኣቶ መብራህቱ የውሃንስን ዝበረ ናይ ፕዝዙብ ክርክር፡ ኣብ ቤት ፍርዲ ዞባ ማእከል ብ ቁ/መዝ 0234/2024 ብዕለት 17/04/2025 ዓ/ም ብዝሃቦ ትእዛዝ መሰረት፡ ብሰም ኣቶ የናታን መብራህቱ የውሃንስ ዝተመዝገበት ሞተር ሳይክል ቁ. ሰሌዳ ER-1-C 770 ዝተመዝገበት፡ ብሓራጅ ተሸይጣ መኸፈሊ ዕዳ ትኸውን ዝበል ትእዛዝ ብምኽባር፡ ብክኢላ ተገሚታ ማጠቃለሊ ዋጋ ሓራጅ 13.000.00 ናቕፋ (ዓሰርተ ሰለስተ ሽሕ ናቕፋ) ኮይኑ፡ ኣብ ሓራጅ ክሳተፍ ዝደሊ፣ ናይ ማጠቃለሊ ዋጋ ዝረቖሐ፡ ተወዳደርቲ ብጽሑፍ ወይ ብኣዛዚ ብምድላው ብዕሹግ ሰታሪት ቅድሚ ዕለት ሓራጅ ዘሎ 5+ ናይ ስራሕ መዓልታት ኣብ ላዕለዋይ ቤት ፍርዲ ኣስመራ ቁ/62 ኣብ ዝተዳለወ ሳንዱቕ የእትዉ፡፡ ኣብ ዕለት ሓራጅ ድማ ናይቲ ዝተዋህበ ግምት ዋጋ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪሉ ብሰሙ ዝተመዝገበ ናይ ባንክ በቅ ወይ ድማ ብሰም ፈጻሚ ፍርዲ ሲ.ፒ.ኦ (CPO) ኣሰሪሑ ብምቕራብ ክወዳደር ይኽእል፡፡ ዝያዳ ሓበሬታ ዝደሊ፣ ነታ ሞተር ሳይክል (ቻርጀር) ኣብ ሓሰን ጋራጅ ጥቓ ባር ቶሪኖ ዝርከብ ብምምጻእ ክርኣያ ይኽእል፡ ከምኡ'ውን ኣብ ላ/ቤ/ፍ ኣስመራ ቁ. 65 ቀሪቡ ይወከስ፡፡ ዝቃወም እንተሎ፡ ካብ ዝምልከቶ ቤት ፍርዲ መእገዲ እንተዘይኣምጺኡ ሓራጅ ኣየቋርጽን፡፡

ዕለት ሓራጅ፦ 01/07/2025
ሰዓት ሓራጅ፦ 3:00 - 4:00 ድ/ቀ
ቦታ ሓራጅ፦ ላዕለዋይ ቤት ፍርዲ ኣስመራ ቁ/27

ምልክታ ጨረታ

ምምሕዳር ዞባ ማእከል፡ ኣብ ትካሉ ዝጥቀመሉ ናይ ውሽጢ መራኸቢታት ተሌፎናት PABX Panasonic ዝዓይነታ ምስ 110 ቆፎ ቴሌፎናት ጽገና ንክልተ ዓመት ኣገልግሎት ዝህቡ ተጫረትቲ ይዕድም፡፡

ተጫረትቲ ክማልእዎ ዘለዎም ረቛሒታት፦

1. ቅዳሕ ናይ ዓመት 2024 ዝተሓደሰ ፍቓድ ዋኒን የቕርቡ፡፡
2. ናይ ዓመት 2024 ካብ ዕዳ ነጻ ወረቐት ምስክር ኢታዊ ውሽጢ ሃገርን ናይ ዓመት 2025 ዕዳ ምምሕዳር ዞባ ዝተኸፈለሉ ቅብሊትን የቕርቡ፡፡
3. መኽበሪ ጨረታ ናቕፋ 5,000.00 (ሓሙሽተ ሽሕ) ብC.P.O ወይ Cheque የትሕዙ፡፡
4. ተወዳደርቲ ክህብዎም ዝኽእሉ ኣገልግሎት ብዝምልከት ዝርዝር ሓበሬታን ሰነድ ጨረታ ወረቐትን ኣብ ትካልና ብምቕራብ 50.00 ናቕፋ ዘይምለስ ከፊሎም ይወስዱ፡፡
5. ተጫረትቲ ክህብዎ ዝኽእሉ ኣገልግሎት ብኮምፒዩተር ዝተጻሕፈ ኣሻማዊ ብዝዩተሳ ኣገባብ ዘርዝሮም ምስ ምሉእ መብርሂታቱ የቕርቡ፡፡
6. ተወዳደርቲ በዚ ተጠቒሱ ዘሎ ሞያ ዘየደዎ ተመክሮታት ዘመልክት ናይ ስራሕ ብቕዓት ካብቲ ስራሕ ዘየዱሉ ትካል ምስክር ወረቐት የቕርቡ፡፡
7. ተወዳደርቲ ሰነድ ጨረታ ብዝተዓሸገ ሰታሪት ኣብ ኣሃዱ ዕድጊ ክፍሊ ቁጽሪ 36 ኣብ ሳንዱቕ ጨረታ የእትዉ፡፡

ምልክታ ኣብ ጋዜጣ ሓዳስ ኤርትራ ካብ ዝወጸሉ ዕለት 10 (ዓሰርተ) ናይ ስራሕ መዓልታት ክፉት ኮይኑ፡ ኣብታ ትቕጽል ናይ ስራሕ መዓልቲ ሰዓት 9:45 ቅ/ቀ ሳንዱቕ ጨረታ ይዕጾ፡፡ ኣብታ ዕለት ከኣ ሰዓት 10:00 ቅ/ቀ ኣብ ቤት ጽሕፈት ክፍሊ ምምሕዳርን ፋይናንስን ተጫረትቲ ወይ ሕጋውያን ወከልቶም ኣብ ዝተረኽቡሉ ሳንዱቕ ጨረታ ይኽፈት፡፡

ኣብ ትካልና ብምምጻእ ዘድሊ ተወሳኺ ቴክኒካዊ ሓበሬታ ብምእካብ ናይቲ ክትህብዎ ትኽእሉ ኣገልግሎት ዝርዝራዊ ሓበሬታ ብኣካል ቀሪብኩም ክትወስዱ ትኽእሉ፡፡

ምምሕዳር ዞባ ማእከል ዝሓሸ ኣማራጺ እንተተረኺቡ፡ ነዚ ጨረታ ብምሉእ ወይ ብኸፊል ናይ ምስራዝ መሰሉ ዝተሓለወ እዩ፡፡

ምምሕዳር ዞባ ማእከል

ምልክታ
ናጽነት ደስበለ - ሓበን ገብረኣምላኽ - ሳምራዊት መለስ

ASMARA MINING SHARE COMPANY

ASMARA MINING SHARE COMPANY
Abo Street, No. 178, House No. 16
Gejeret, P.O. Box 10688
Tel. ++291-1-153986
Asmara, Eritrea

VACANCY ANNOUNCEMENT

Asmara Mining Share Company is inviting applicants for the following position;

Senior Mechanic Powerhouse
Number required – (02)
Type of contract – Definite For 2years

Major Duties and responsibilities
• The Senior Mechanic at Powerhouse is responsible for maintaining, repairing, and ensuring the optimal performance of HFO/diesel engines and auxiliary mechanical systems within the power plant. This role involves performing routine maintenance, troubleshooting mechanical issues, and collaborating with the operations team to support efficient plant operations.
• This person will report to the Senior Supervisor Power House and assist with various administrative and supervisory functions.
TASK DESCRIPTION Expanded TO CORE PERFORMANCE AREAS
• Ensures compliance with quality, health and safety rules, guidelines, and regulations.
• Ensures that subordinate colleagues work safely, assist the supervisor to accomplish inspection of work areas and lead daily Toolbox meetings.
• Assists in the supervision of a team of powerhouse mechanics, assigning tasks and ensuring quality work.
• Supervises and oversees preventive and corrective maintenance activities for HFO/diesel engines and auxiliary power plant systems.
• Follows mechanical preventive maintenance schedules to minimize downtime and extend the lifespan of equipment.
• Conducts regular inspections and oversees troubleshooting of mechanical issues, ensuring timely resolution.
• Maintains detailed records of maintenance activities, repairs, and inspections as per CMMS system.
• Manages inventory of spare parts and maintenance supplies, ensuring availability and proper usage.
• Diagnoses and troubleshoots mechanical problems, determining the cause of issues and implementing effective solutions.
• Identify and communicate opportunities to improve preventive and predictive maintenance procedures and methods
• Provides training and development opportunities for the mechanical team to enhance their skills and knowledge maintenance and safety procedures.
• Responsibly handles emergency situations or after-hours calls for repair and maintenance.

Profile: Qualifications and Experience

Formal Education, Certifications or Equivalents
• Minimum Technical College Mechanical Diploma (preferably 4 years)
• Internationally recognized trade certificate as a Mechanical Fitter/Technician.
Working Experience – Nature & Length
• Min 5 years' experience in a Power station environment, heavy diesel equipment workshop or other heavy industries as a mechanic/mechanical technician.
• Sound knowledge of preventive maintenance programs
• Functional communication in English is mandatory.
• Experience working in Africa

Technical Skills
• In-depth mechanical knowledge of HFO/Diesel power plant gensets and related auxiliary equipment.
• Ability to read and interpret equipment manuals.
• Proficiency in using and maintaining a variety of mechanical special tools and equipment.
• Train and develop local staff.
• Analytical skills and Attention to detail.
• Decision making and Problem-solving skills
• Plan, organize and execution skills.
• Valid Driver's License.

Behavioral Skills
• Safety leadership by example
• Good interpersonal skills
• Ability to work under pressure with challenging targets
• High level of initiative
• Demonstrated training and people development skills.
• Strong interpersonal relationship-building skills and adaptability to work with people of different cultures.

General Information and other requirements:

- Place of Work: AMSC Site
- Type of contract: Definite Period
- Salary: As per the Company salary scale

Additional requirements for Nationals:

• Having fulfilled his/her National Service obligation and provide evidence of release paper from the Ministry of Defense.
• Present clearance paper from current/last employer.
• Testimonial documents to be attached (CV, work experience credentials, a copy of your National Identity Card, etc.).
• Only shortlisted applicants would be considered as potential candidates for an interview.
• Application documents will not be returned to the sender.
• All applications should be sent through the post office.
• Deadline for application: 7 days from the day of publication in the Newspaper.

- Address: Please mail your applications to;
Asmara Mining Share Company,
P. O. Box 10688 Asmara, Eritrea
- Applicants shall be required to send a copy to:
Mineral Resources Management
P.O. Box – 272
Asmara
- Note to Eritrean applicants:
Please send a copy of your application to
Aliens Employment Permit Affairs,
P. O. Box 7940 Asmara, Eritrea

ካብ ዞባታት

መስኖኣዊ ሕርሻ፡ ዘይተበርበረ ሃብቲ ንኡስ ዞባ ሃይኮታ

ቀዳዊ ተወልደ
ኣዘ/ ዞባ ጋሽ ባርካ

ሕርሻ ምንጪ ቁጠባዊ ዕብየት ሃገራትን ሕብረተሰባትን ብምዃኑ፡ ዋላ እተን ኣብ ዝለዓለ ጥርዚ ምዕባለ ዝርከባ ሃገራት ከይተረፋ፡ ቀዳምነት ዝህባኦ ጽላት እዩ። ኣብ ከም ሃገርና ዝኣመሰለ ኣብ ምምዕባል ዝርከብ ሃገራት ድማ ጽላት ሕርሻ ናይ ቀዳምነታት ቀዳምነት ተዋሂብዎ ብውልቁ፡ ብማሕበርን ብደረጃ መንግስትን ብዕቱብ ተታሓዚ ዝስራሓሉ ዘሎ ዓውዲ'ዩ። ህዝብን መንግስትን ኤርትራ'ውን ካብዚ ሓቂ'ዚ ብምንቃል እዩም ጽላት ሕርሻ ሕልፊ ካልኦት ጽላታት ሰሪዖም ብዕቱብ ዝሰርሑሉ ዘለዉ።

ጋሽ ባርካ ሓደ ካብ'ቶም ዝሰፍሐ ሕርሻዊ ንጥፈታት ዝቶደደሉም ዞባታት ሃገርና እዩ። ብክረምታውን መስኖኣውን ሕርሻ ክለምዕ ዝኽእል ኣስታት 500 ሽሕ ሄክታር መሬት ድማ ኣለዎ። ባርካ፡ ጋሽን ዓንሰባን ዝርከብዎም ዓበይቲ ማእከሎትን ንኣሽቱን ወሓይዝ ብከርሲ መሬት እዚ ዞባ'ዩም ዝሓልፉ፡፡ ብዘይካ'ቲ ብዘመናውን ባህላውን ኣገባብ እናተሓርሰ ብክረምታዊ ዝናብ ዓመታዊ ዝለምዕ ንመስኖኣዊ ሕርሻ ምቹእ ዝኾነ ልዕሊ 8 ሽሕ ሄክታር መሬት ይውንን፡፡ እዚ ዝተጠቕሰ ስፍሓት፡ ነቲ ኣብ ዝተፈላለዩ ከባቢታት ኣብ ገማግም ዓበይቲ ሩባታትን ኣብ ትሕቲ ስትራተጂያውያን ዲጋታትን ብምንጻስቲ ዝቶደድ መስኖኣዊ ሕርሻ ዘጠቓልል ኣይኮነን፡፡

ንኡሳን ዞባታት ኣቑርደት፡ ድጉ ተሰነይን ፎርቶ-ሳዋን ብልምዓት ጀራዲን ብዝለዓለ ዝጥቀሳ ንኡሳን ዞባታት ክኾና እንከለዋ፡ ካልኦት ንኡሳን ዞባታት'ውን ካብ መጠነ ንኡስ ክሳብ ማእከላይ ስፍሓት ዘለዎ መስኖኣዊ ሕርሻ ይኻየደለን እዩ። ንኡስ ዞባ ሃይኮታ ድማ ሓደ ካብኦም ብስፍሓቱ ኣብ ቅድሚት ዝሰርዕ መስኖኣዊ ሕርሻ ዝቶደደሉም ከባቢታት እዩ። ይኹን እምበር ኣብቲ ንኡስ ዞባ ዝቶደድ ልምዓት ጀራዲን ማዕረ ስፍሓቱን ኣብ ዕድጋታት ዝዑብሮ ኣበርክቶን ዝዓረገ ዝና ኣይደንሐን፡፡

52,198 ብዙሒ ህዝቢ ዘለዎ እዚ ንኡስ ዞባ፡ 12 ምምሕዳር ከባቢታትን 93 ዓድታትን ዘጠቓልል 1660 ትርብዒት ኪሎ ሜትር ስፍሓት ዘለዎ፡ ሓደ ካብ 16 ንኡሳን ዞባታት ጋሽ ባርካ ኮይኑ፡ ከም ባሬንቱን መፍረ ሰፍሮን ዝኣመሰሉ ፋብሪካታትን ዝሓቑል መኻዚን መመስርሒ መግቢ እንስሳን ሓፈሻዊ ስርሓት ወጽኢት ሓጺንን ዕንጸይትን ዘጠቓልል ዓበይቲ ትካላትን ኣብ ከርሱ ዝሓቖፈ ንኡስ ዞባ እዩ።

ንኡስ ዞባ ሃይኮታ ኣብ ማእከላይ ክፋል ዞባ ጋሽ ባርካ ዝተደኮነ ኑላጉል ዝዑበለሎ ቅርጺ መሬት ዘለዎ ኮይኑ ብዘይካ እተም ድሕሪ ናጽነት ዝተዋደዱ ኣግሮ ኢንዱስትሪያዊ ትካላትን ፋብሪካታትን፡ ጥንታዊ ኣሰራርሓን በዓትታትን ሓቒፉ ኣብ ንላጉል ምምሕዳር ከባቢ ቡልቱብያይ ኣራጠጡ ዝተቐመጠ ንቦ ኣሊት፡ ንሓወሲ ከተማ ሃይኮታ ተቐሚጡ ዝሓልፍ ብገረብ ዓርኮብኮባይ ዝወቅብ ሩባ ጋሽ፡ ብደረጃ ዓለም ሓደጋ ምጽናት ዘንጸላለዎም ሓራምዝ ምስ ጥርሒ ማይን መንበርን ተማቒሎም ብሰላም ዝዑበሩሎም በረኻታትን ብደረጃ ዞባ ብዝበዝሐን ኣብ ካልኣይ ደረጃ ዝሰርዓ ኣግማልን ዘለወዎ ሃብታም ንኡስ ዞባ ድማ እዩ።

እዞም ዝተጠቕሱ ባህርያውን ሰብ ዝሰርሖምን ጸጋታት፡ ዝኾነ ናብቲ ከባቢ ዝተንቀሳቐሰ ሰብ ንእግሪ መንገዱ ተዓዚቡ ዘረጋግጾም ርኽቢታት ኮይኖም፡ ልምዓት መስኖ ድማ ካልእ ዘይተበርበረ ጸጋ ናይቲ ንኡስዞባ እዩ።

መስኖኣዊ ሕርሻ ወይ ድማ ልምዓት ጀራዲን ኣብ ሰፊሕ ከባቢታት ዞባ ጋሽ ባርካ ብዓይነትን መጠንን እናሰፍሐ ዝኸይድ ዘሎ ጽላት ሕርሻ እዩ። ቁጽሪ ናይቶም ሪብሓን ኣገዳስነትን ናይቲ ጽላት ተገንዚቦም ኣብ መስኖኣዊ ሕርሻ ዝጽዩ ሓረስቶት ድማ በብእዋኑ ይወሰኽ ኣሎ። ንኡስ ዞባ ሃይኮታ'ውን ኣካል ናይዚ ብደረጃ ዞባ ዝምዘዙብ ዘሎ ዕብየት ዝኾኑ ሰፋሕቲ ጀራዲን ይውንን።

ኣቶ ተሾመ መድሃኔ ሓላፊ ቤት ጽሕፈት ሚኒስትሪ ሕርሻ ንኡስ ዞባ ሃይኮታ ክኸውን እንከሎ ኣቶ ሚከኤል እዮብ ድማ ክኢላ ልምዓት ኣሕምልትን ፍረታትን እዩ። ብመሰረት ሓበሬታኦም ኣብቲ ንኡስ ዞባ ኣብ ገማግም ሩባታት ጋሽን ግራሻን ዝለምዕ ኣስታት 4 ሽሕ ሄክታር ኣሎ። ካብዚ ዝተጠቕሰ መጠን እቲ 1036 ሄክታር ብማሕበር ጋሽ-ሰቲት ኣግሮ ኢንዱስትሪ ዝውሃን እዩ። 957 ሄክታር ድማ ብፕሮጀክት ሕርሻ ዓዳውመር ይለምዕ።

ቀርኒ ኣፍሪቃ ብሓፈሻ ኤርትራ ድማ ብፍላይ፡ እቶም ብደረጃ ዓለም ሓደጋ ምጽናት ዘንጸላለዎም ሓራምዝ ኣብ ዝተፈላለያ ሃገራት ኣፍሪቃ ዝበርም ህላወ ኣብ ሓደጋ ክወድቕ ምስ ጀመረ፡ ኑብኮም ካብ ሃድን ንምድሓን ሰላምን ርግኣትን ኣለዎ ኢሎም ናብ ዝበሎትዎ ስሜናዊ ኣንፈት ብምግዓዝ ናይ መውዓእታ ዝዋረፉሉ ስፍራ እዩ። ሚኒስትሪ ሕርሻ ድማ ህላወ ናይዞም ብውሑድ ቁጽሪ ዝተረእዩ ሓራምዝ ንምውሓስ ኣብቲ ዝንቀሳቐሰሉ በረኻታት ላዕላይ-ጋሽ፡ ጎኒን ሃይኮታን ክሊ ሓራምዝ ከምስረት ወሲኑ፡፡ ከም ውጽኢት ናይቲ ዝተወስደ ስጉምቲ ድማ ኣብ ስለስቲኡ ንኡሳን ዞባታት ብክረምታውን መስኖኣውን ሕርሻ ዝለምዕ ዝነበረ ለስታት፡ ሰፋሕቲ ናይ መጋሆጢ በረኻታትን ገማግም ሩባታትን ኣብቲ ክሊ ተኻቲቶም። ኣብ ፈላሚ መድረኽ ትግባረ ናይቲ መደብ ናይ ሕርሻን መጓሰን ቦታኦም ኣብ ክሊ ሓራምዝ ብምእታዉ ቅር ዝበሎም ሓረስቶት'ኳ እንተነበሩ፡ ድሒሩ ግን ረብሓን ኣገዳስነትን ሓራምዝ ብምግንዛብ እቲ ዝበረ ስምዒት ብምህዳእ ኣብ መንጎ ሓራምዝ፡ ሓረስቶትን ጓሶትን ዝበረ ግርጭት ክህድእን ቁጽሪ ሓራምዝ ክሰስንን በቒዑ።

ኣብ ንኡስ ዞባ ሃይኮታ'ውን ምስ ምኽላል ሕዞእቲ ሓራምዝ ኣስታት 440 ሄክታር ኣብ ገማግም ጋሽ ዝለምዕ ዝበረ ጀራዲን ኣብ ውሽጢ'ቲ ክሊ ብምእታዉ 55 ሓረስቶት ካብቲ ስፍራ ክየዕዙ ተገዲዶም እዮም። እዚ ስፍሓት እዚ ምስቲ ኣብዚ እዋን'ዚ ዝለምዕ ዘሎ ስፍሓት ተደሚሩ ንኡስ ዞባ ሃይኮታ ሸውሃት ሓረስቶት ዝኸፍት ሰፊሕን ፍርያምን መሬት ከምዘውንን ዘጸር ህያው ኣብነት እዩ።

ኣቶ ምክኤል ኢዮብ

ኣቶ ተሾመ መድሃኔ

ሓረስታይ ኣበደ ተኽለማርያም

ኣቶ ኣበደ ተኽለማርያም ሓደ ካብቶም ብዕቑር ሃብቲ መሬት ንኡስ ዞባ ሃይኮታ ተመሲጦም ጉልበቶምን ማለምን ዘፍሰሱን መስኖኣዊ ሕርሻ ዘይተበርበረ ሃብቲ ናይቲ ከባቢ ምዃኑ ዝምስክሩን ሓረስቶት እዮ። ኣብ 1995 ድማ'ዩ ኣብ ንኡስ ዞባ ኣቑርደት ኣብ ገማግም ሩባ ባርካ ተበጊሶ ብምውሳድ ምስ መስኖኣዊ ሕርሻ ተላልዩ። ጻዕሪ እንተ ተሓዊስዎ ዝሓብኮ ዘይከልእ ሓመድ ገማግም ባርካ፡ ፍረ-ጻዕሩ ስለ ዝለገሰሉ ድማ ንልምዓት ጀራዲን እጅገሉ ሰብሰቡ ተታሓሓዞ፡ ኣብ ገማግም ባርካ ከባቢ ኣቑርደት ዝደለዮ ተመኩሮ ንናይ ስራሕ ሸውሃቱ ስለዘኸፈቶ ኣብቲ ከባቢ ከይተደረተ ኣብ ንኡስ ዞባ ድግ ተመሓኣሰ ወፍሪ ክዑበር ግዜ ኣይወሰደን። ኣብ ክልቲኡ ንኡሳን ዞባታት ዝገበሮ ወፍሪ ምስ ጻዕሩ ዝዓረገ ፍረ ክረኽበሉን ኣብ ዕዳጋታት ኣበርክቶ ክዑበርን ምስ በቐዐ'ዩ ድማ ናብ ንኡስ ዞባ ሃይኮታ ዘቐንዐ።

እቲ ንኸም ኣበደ ተኽለማርያም ዝኣመሰሉ ሓረስቶት ብሃንቀውታ ክጽበ ዝጸንሐ እንክመስል ኣብ ፈላሚ ተበግሶኡ ገጽ ዘይከልእ መሬት ሃይኮታ፡ ከምቶም ካልኦት ፈቲኑ ዘረጋገጾም ከባቢታት ዝሓብኮ ዝቕበል መሬት ምዃኑ ኣፉ መሊኡ ክምስክር በቒዑ'ዩ። በዚ ከኣ ኣብቲ ኣብ 7.5 ሄክታር ዝሰፍሐቱ መሬት ኣሕምልትን ፍረታትን ብምፍራይ ናይ ስራሕ ሸውሃቱ ከርውን ንኽጥቀምሉ ብርትዓዊ ዋጋ ከቕርብን ክኢሉ። ሓረስታይን ባህርያዊ ሓደጋን መኻይድኑ ስለ ዝኾኑ ኣብ ክረምቲ 2007 ዓ.ም ሩባ ጋሽ ተራእዩ ብዘይፈልጥ መልክዑ ብርቱዕ ውሕጅ ስለ ዘውረደ እቲ ካብ ዘለምዖ 3 ዓመታት ጥራይ ዘቑጸረ ኣብ ገማግም ጋሽ ምምሕዳር ከባቢ ኣለቡ ዝበረ ጀርዲኑ፡ ኣብ ክልተ ጠይሉ ስፍራ ብምምቃሉ፡ ክፋል ካብ ፍርያቱ ከምእተደምሰሰ'ዩ ኑቲ ናይ ሽዑ ፍጻመ እናዘከረ ዝጠቕስ ኣቶ ኣበደ።

ይቕጽል

ንቑሕ ደበና

ሄለን መኸታ

ኣቋራጮ መገዲ ናብ ምዕባለ ኣሎዶ?

ምምዕባል ዓቕሚ ሰብ፡ ኣብ መስርሕ ምዕባለ ሓንቲ ሃገር ኣገዳሲ መዳይ እዩ። ትሕተ ቅርጽን ትካላትን ምህናጽ ኣገዳሲ እኳ እንተኾነ፡ መርሓ ዝሕንጽጽ፡ መሰረታዊ ማሕበራዊ ኣገልግሎት ዝህብ፡ ድሕነት፡ ቍጽጽርን ቀጻልነትን መስርሕ ምዕባለ ዘረጋግጽ፡ ብሞያን ትምህርቲን ዝዓጠቐ፡ ሓይሊ ዕዮ ግን ብቐዳምነት ይሰራዕ። 'ምውዳድ ትሕተ ቅርጺ፡ ትካላትን ተክኖሎጅንዶ ክቕድም ኣለዎ ወይስ ምህናጽ ብቑዕ ሰብኣዊ ዓቕሚ?' ዝብል ሕቶ ልክዕ ከምቲ 'ደርሆዶ ትቕድም እንቋቑሖ?' ዝብል መወዳእታ ዘይብሉ ክትዕ'ዩ ዝሸምም። ክልቲኡ መዳይ ምዕባለ ኣገዳሲ እዩ፣ እቲ ሓደ ብዘይ'ቲ ሓደ ምሉእ ውጽኢት ክህበና ከም ዘይክእል'ውን ብሩህ እዩ። ብመንጽር እቲ ቀዳምነት እንህቦ መዳይ፡ ዝተፈላለየ ብድሆን ውጽኢትን ክህልወና ከም ዝኽእል ምርዳእ ድማ ኣገዳሲ እዩ። ብዛዕባ ምዕባለ፡ እልቢ ዘይብሉ ስነ ሓሳብ፡ ምርምር፡ መጽናዕትን ትንተናን ተገይሩ'ዩ። ዝማዕበላ፡ ኣብ ምምዕባል ዝርከባን ገና ዘይማዕበላን ሃገራት ብዘይ ዕረፍቲ ዝዛረባሉ ዛዕባ'ውን እዩ። ኮይኑ ግን ዓለምና ዝያዳ ብዛዕባ ምዕባለ ዝተፈላሰፈት ዝያዳ ትደናገር ዘላ ኮይኑ ይስምዓካ።

ጠንቂ ድኽነት ዘይማዕበላ ሃገራ ካብ ዝኾነ ሓደ ረቛሒ፡ ወለድ ዘሎዎ ዕዳ ምዃኑ ይንገር'ዩ። ኣብ 2023፡ ዎርልድ ኢንኢኳሊቲ ዳታቤይዝ ካብ ዝኣከቦ ሓበሬታ፡ ሓሙሽተ ሃገራት (ሰሪላንካ፡ ግብጺ፡ ጋና፡ ጋምቢያን ዚምባብወን) 40% ካብ እቶተን ንመኽፈሊ ወለድ ዘሎዎ ዕዳአን ከም ዘውዕሎኦ ይጠቅስ። ካልኦት 15 ሃገራት ኣፍሪቃ ትሕተ ሳሃራ፡ ላቲን ኣመሪካን ደቡባዊ ምብራቕ ኤሲያን ከኣ 20% ካብ እቶተን ንምኽፋል ዕደአን ተባሂሉ ናብ ካዝና ካልእ ሃገራት ይኣቱ። ብጠቕላላ፡ 44% ካብ ህዝቢ ዓለም ዘሎወን 52 ሃገራት፡ ኣብ ትምህርትን ጥዕናን ካብ ዘውጽኣኦ ባጀት ኣብ ምኽፋል ዕደአን ዝወጽእ ባጀት ከም ዝበዝሕ፡ ብ19 ሕዳር 2024 ኣብ ዝዘርግሖ ጽሑፍ ገሊጹ። እዚ ኮይኑ ግን ዝኾነት ሃገር ናይ ልምዓት መደባት ከተካይድ ምስ እትደሊ፡ ከውፍራ ካብ ዝደልያ ሃገራትን ትካላትን ዝመጽእ ቀዳማይ እማመ፡ ናይ ልቓሕ ምርጫታት እዩ። "ገ እናበሉኻዶ ትጋገ" ድዩ ዝበሃል! እዚ ብስም ልቓሕ ዝመጽእ፡ ዘብረቕርቕ፡ ወለድ ዘሎዎ ዕዳ፡ ንድኻታት ሃገራት ብድኽነት ክቕጽላ ወይ ካብቲ ዘለዎኦ ዝገደደ ክደኽያ፡ ንሃብታማት ትካላትን ውልቀ ሰባትን ከኣ ብዝለዓለ ሃብቲ ከኻዕብቱ የኽእል።ከም ውጽኢቱ ከኣ ዝበዝሐ ሃብቲ ዓለም ኣብ ኢድ ውሱናት ውልቀ ሰብ ተሓዚኡ ይርከብ።

ክምዕብል ዘይደሊ ሕብረተሰብ ኣሎ ክንብል ኣጸጋሚ እዩ። ንምዕባለ ዝድርዕ ፍልጠት፡ ሞያን ካልእ ዕጥቅን ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናሓየለ ይመጽእ ኣሎ። 'ፍልጠትን

ሓበሬታን ኣብ ውሱናት ሕብረተሰብ ተሓዚኡ እዩ ዘሎ' ክይንብል፡ ሳላ ተክኖሎጂ ርክባትን ዝርገሐ ሓበሬታን ኣብ ዘለዓለ ብራኸ እዩ በጺሑ። እሞ እንታይ ደኣሉ ሃገራት ክምዕብላ ዘጸግም ዘሎ? 'ምዕቡል ግዜ ዘምጽኦ ምዕቡል ሸግር' ይብል መሳርሕተይ፡ ዓለም በጺሓቶ ዘላ ደረጃ ምዕባለ ብርክት ዝበለ ዝነኣድ ሸነኻት ዋላ ይሃልዎ፡ ርእሱ ዝኸኣለ ብድሆታትን ሃጓፋትን ግን ኣሎዎ። ብዓቢኡ፡ መዐቀኒ ምዕባለ እንታይ እዩ? ምዕባለ፡ ቍጠባዊ፡ ማሕበራዊ፡ ፖለቲካዊ፡ ባህላዊ፡ ኣከባብያዊ... መዳያት ዘለዎ እዩ፣ ስለዚ ብቝጠባ ጥራይ ምዕባይ እኹል ድዩ? ንሲጋፖር ካብ ሳልሳይ ዓለም ናብ ቀዳማይ ዓለም ዘሰጋገረ ቀዳማይ ሚኒስተር ሊ.ኳን. የን፡ ኣብ ሓደ ቃለ መሕተት "ሲጋፖር ብናይ መሃዝነትን ፈጠራውነት ዓቕሚ ንኣሜሪካ ክትመስል እደሊ እየ፣ እንተኾነ ኣመሪካ ዕጸ ፋርስን ብረትን ክትቈጻጸር ብዘይ ምኽኣላ ሃገረይ ክትመስላ ኣይደልን እየ፡ " ክብል ምዕባለ ሃገራት ብብዙሕ ሸነኻት ክግምገም ከም ዘለዎ ኣብሪሁ። ስለዚ ኣየነይቲ ሃገር እያ ምዕብልቲ? ናይ መን ሃገር መወከሲ እንተ ተጠቀምና ይሓይሽ? ኣብዚ ግዜ'ዚ፡ ሓንቲ ሃገር ካብቲ ንምዕባለኣ ዘድሊ ሰብኣውን ንዋታውን ዕጥቂ ምውሓስ ንላዕሊ፡ እትኽተሎ መርሓ ኣብ ምምራጽን ምውሳንን ዝኸበደ ብድሆ ክትሓልፍ ትግደድ ኣላ።

ቈልዑ እንከለና፡ ኣብ ቅንያት ኣውድኣመት፡ ኣደናን ኣቦናን ንዕዳጋ ከይዶም ዘድልየና ክዳን፡ ሳእኒ ወይ ካልእ ነገራት ዓዲጎምልና ይመጽኡ ነይሮም። ንሕና ከኣ ብሓጉስ ንቕበሎም ነይርና። ኣብዚ እዋን'ዚ ግን ብስም 'ምርጫ ቈልዑ ኣብ ግምት ክኣቱ ኣለዎ፡ ' ዝብል ኣተሓሳስባ፡ ቈልዑ ናብ ዕዳጋ ከይዶም ምርጫኦም ክገብሩ ክኢሎም ኣለዉ። እቶም ደቀም ብደረጃ ቍጠባኦም መልሚሎምን ኣረዲኦምን ዘዕበዩ ስድራቤት፡ ብዙሕ ብድሆ ኣይገጥሞምን እዩ። እቲ ቈልዓ ካብ ዓቕሚ ስድራኡ ንላዕሊ ክዳን ወይ ሳእኒ እንተ መሪጹ፡ ወለዱ ከረድእዎ ኣይጽገሙን። እቶም ደቆም ብደረጃ ቍጠባኦም ዘይመልመሉ ግን ምስ ደቒም ይበኣሱ ወይ ኣብ ዘይዕዳኦም ኣትዮም እቲ ቈልዓ ዝደለየ ይገዝኡ። ሃገራት'ውን ተመሳሳሊ ብድሆ እዩ ዝገጥመን ዘሎ። ኩሉ ሰብ ኣብ ቍጠባዊ፡ ፖለቲካዊ፡ ማሕበራዊ፡ ወዘተ ጉዳያት ብፍኑው ኣገባብ ክውስን ከም ዘሎዎ ብገለ ወገናት ይጕስጐሱ እዩ። ኩሉ ሰብ ሓሳቡ ብናጽነት ክገልጽ መሰል ኣሎዎ፣ እዚ ግን ኩሉ ሰብ ንመላእ ሕብረተሰብ ዘገልግል ብሉጽ ሓሳብ ከምጽእ ይኽእል እዩ ማለት ኣይኮነን። ከምኡ እንተ ዝኸውን እሞ ሞያውነት፡ ሕጊ፡ መሪሕነት፡ ስርዓት ምሕደራ፡ ትካላዊ ቅርጺ... ዝብሉ ኣገባባት ኣይመድለየናን። ኣብዚ ግዜ'ዚ ኩሉ ሰብ ብኣፉ ፖለቲከኛ፡ ናይ ቍጠባ ፈላጥ፡ ፈላስፋ፡ ኣማኻሪ፡ ኣመሓዳሪ... ኮይኑ ክቐርብ ዘይእግሞ ኮይኑ ኣሎ። ተክኖሎጂ ከኣ ነዚ ድኻም ብምርባሕ ሃገራት ኣብ ዓንኬል ድሕነትን ሕንፍሽፍሽን ከም ዝኾላ ይገብር ኣሎ። ንቕሓት ህዝበን ቀዳምነት ሂበን፡ መሰረት ምዕባለአን ዘይሃነጻ ሃገራት ኣብ መስርሕ ምዕባለ ሃገረን ዘይተኣደ ብድሆታት የጋጥመን ኣሎ። ስለዚ ኣብዚ ግዜ'ዚ ሰብ ማእከል ዝገበረ፡ ኣብ ንቕሓት፡ ድልዱል መንነት፡ ማሕበራውን ባህላውን መዳያት ምዕባለ ሃገር ምዕያይ፡ መተካእታ ዘይብሉ ምርጫ ኮይኑ ይርከብ።

ባህርያት ሰብኻ ምዕባለኻ

"ኣድቂቕካ ዝሓየኽካዮ'ን፡ ሃዲእካ ዝወሰንካዮ'ን እቲ ነይሓኽ እቲ ነይሓምኽ" ከም ዝበሃል ኣብዚ ኣዝዩ ቅልጡፍ ዝኾነ ናይ ምዕባለ ግዜ ዝያዳ ሃዲእና ክንሓስብን ክንመርጽእን የድሊ። ኩለንትናዊ መዳያት ምዕባለ ኣብ ሓንቲ ሃገር ብኸመይ ተውሕስ? ኣብ ዝብል ዛዕባ ዝለዓሉ ንኣሽቱ ዝመስሉ ግን ኣገደስቲ ነጥብታት ኣለዉ። እዞም ነጥብታት ምስ ዓበይቲ ፋይናንሳዊ ወይ ቍጠባዊ መዳይ ምዕባለ ዝተሓዙ ዘይኮኑስ ምስ ባህርያት፡ ኣተሓሳስባን ስነ ምግባርን ሰብ ዝተሓሓዙ እዮም። እንተኾነ ካብ ፋይናንሳዊ ብድሆታት ንላዕሊ፡ መስርሕ ምዕባለ ናይ ምልማስ ሓይሊ ኣሎዎም። ገለ ካብቲ ኣብ መስርሕ ምዕባለ ብተደጋጋሚ ዝረኣዩ ዓንቀፍቲ ባህርያትን ስነ ምግባራትን፤

1- ምቕዳሕ

መጽናዕቲ ወይ ንድፊ ኣብ ምድላው ካብ እንጥቀመሉ ልሙድ ኣገባብ ሓደ፡ ኣብቲ ዛዕባ ተመኩሮ ዘሎዎ ትካላት ወይ ሃገራት ምንዳይ እዩ። ገለ መወልቲ ትካላት ከኣ ካብ ተመኩሮኦን ተበጊሰን፡ መምርሒ ወይ ኣገባብ ትግባረ ናይቲ መደብ፡ ምስቲ ንዋታውን ፋይናንሳውን ቀረባት፡ ከም ማንዋል ይህባ እየን። ተመኩሮና ንምህብታም መወከሲ

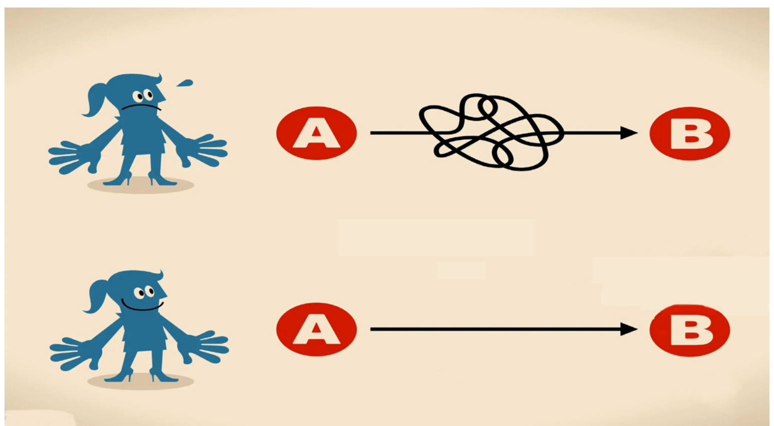

ምንዳይ ወይ ሓሳብ ምቕባል ጸገም ዘሎዎ ኣይኮነን። እንረኽቦ ሓሳብ ወይ ተመኩሮ፡ ምስ ህሉው ማሕበረ ቍጠባውን ፖሊቲካውን ኩነታትና ከም ዝዛመድ ከየረጋገጽና ክንቕበሎን ከነትግብሮን ምስ እንፍትን ግን ጸገም ክፍጠር ይኽእል። ወይ'ውን መወልቲ፡ በቲ ንኣና ዝምእምኣና ኣገባብ መደብና ከይነትግብ ቅድመ ኩነት ምስ ዘቕርቡ ኣጸጋሚ ይኸውን። ኩሉ ሕብረተሰብ፡ ሓደ ዓይነት ታሪኽ፡ ደረጃ ቍጠባ፡ መትከላት፡ ባህልን እምነትን እንተ ዘይሃልይዎ፡ ሓደ ዓይነት መስርሕ ምዕባለ ክኽተል ኣይክእልን እዩ። ስለዚ ናይ ካልኦት ሃገራት ተመኩሮ ተወኪስና እቲ ንኣና ዘገልግል ጥራይ ክንወስድን ምስቲ ናትና ኣገባባት ከነርዕሞን፡ ዝሓሸ ምርጫ እዩ። ነዚ ንምትግባር፡ ባህሉን ልምዱን ዘኽበር፡ ነቓፊታዊ ኣተሓሳስባ ዘሎዎ፡ ንቑሕን ኣስተውዓልን ሰብኣዊ ዓቕሚ ምህናጽ የድሊ።

2- ቅልጡፍን ኣቋራጭ መገድን ምንዳይ

ተክኖሎጂ፡ ኣብ መስርሕ ምዕባለ እወታዊ ጽልዋ ገይሩ'ኳ እንተኾነ፡ ንመስርሕ ምዕባለ ዕንቅፋት ክኸውን ዝኽእል ናይ ኣተሓሳስባን ባህርን ለውጢ ከም እንገብር ገይሩ እዩ። ሓደ ካብቲ ዓንቃፊ ኣተሓሳስባ፡ ተክኖሎጂ ፈታሒ ኩሉ ሸግር ጌርካ ምእማን እዩ። ተክኖሎጂ ፈታሒ ኩሉ ሸግር ኣይኮነን። ብዓቢኡ፡ ተክኖሎጂ፡ ነቲ ኣብ መስርሕ ምዕባለ ሰብ ክሰርሖን ክጥርዮ ዝግብኦ ተመኩሮን ክትክእ ኣይክእልን እዩ፣ ክትክእ'ውን ኣይግብኦን እዩ። ብርግጽ ተክኖሎጂ ኣብ መስርሕ ምዕባለ ዘይከሓድ እወታዊ ተራ እዩ ዘሎዎ። ክብሪ ስራሕን ሞያን፡ ተበላሓትነት፡ ዋንነት፡ ሓላፍነት፡ ዘይተኣደነ ዓቕልን ተጻዋርነትን እንተ ዘይሃልዩና ኩሉ ዓይነት ተክኖሎጂ ዓጢቕና ከይተረፈ ናብ ዝኾነ ደረጃ ክንበጽሕ ኣይንኽእል ኢና። ስለዚ ሃገራት ካብ ኣብ ተክኖሎጅያዊ መሳርሒታት ፈለማ ኣብ ባህራያትን ባህልን ሕብረተሰበን ክሰርሓ ዘድሊ።

3- ብኽነት

ኣብ መስርሕ ምዕባለ ካብ ዝረኣ ካልእ ብድሆ፡ ብኽነት ንዋት፡ ገንዘብ፡ ግዜን ዓቕሚ ሰብን እዩ። ብኽነት ካብ ብዙሕ ምኽንያት ክብገስ ይኽእል እዩ። ሓደ ካብቲ ምኽንያት ኣውፈርቲ ካብ ዝህብዎ መምርሒ ኣተቃቕማ ባጀት እዩ። ኣብ ገለ ፕሮጀክት ልዕሊ'ቲ መደብ ዝሓቶ ወጻኢታት ይስልዑሉ እሞ፡ ኣካየድቲ ስራሕ፡ እቲ ባጀት ንከይምልስ ብምባል ኣብ ዘይተደልየ ንጥፈታት የውዕልዎ። እዚ ግን ርእሱ ዝኸኣለ ሳዕቤን ኣለዎ። ኣብ ነዊሕ ግዜ ኣካየድቲ ስራሕ ጥቡብ ቁርጠው ኣጠቓቕማ ባጀት ከም ዘጥፍኡን ሸውሃት ከም ዘግፍሑን ብምግባር ብቐጻሊ ልዑል ዓቐን ባጀት ክሓቱን ነታ ሃገር ኣብ ዘይተደለየ ዕዳ ክሸምዋን ይቕስብ። ካልእ ጠንቂ ብኽነት ዝኾነ ረቛሒ 'ተጸባይነት' እዩ። እዚ ብድሆ ኣብቲ ብምወላ ዝብገስ መደባት ስራሕ እዩ ብብዝሒ ዝርአ። ገለ መደባት ብምወላ ጀሚሩ ኣድማዒ ውጽኢት ምስ ተራእየ፡ እቲ ዝምውል ኣካል ነቲ ትካል ዘይምእምእ ቅድመ ኩነት ብምቕራብ ንመስርሕ ክዕቅፍ ይረኣ። ወይ'ውን ክምውል ፍቓደኛ ኣይክወንን እሞ እቲ ዝተጀመረ ስራሕ ኣብ መዓልቦኡ ከይበጽሐ ይኹለፍ። ኣብ ከምዚ ዝመሰለ 'ሰሓቦ ጉተቶ' እዋን፡ ብዙሕ ግዜን ሰብኣዊ ዓቕምን ክባኽን ይረኣ። ከምዚ ዝመሰለ ብድሆ ንምውጋድ፡ ዓቕሚ ሰብና ሓላፍነታዊ፡ ዋንነት ዝሰምዖን ሸግር ናይ ምፍታሕ ብቕዓት ዘሎዎ ገይርና ክንምልም ይከኣል። ብዓቢኡ ግን ዝኾነ ብምወላ ዝካየድ ፕሮጀክት ኣብ መስርሕ እንከሎ፡ ብውሽጣዊ ዓቕሚ ክዕየይ ከም ዝኽእል ገይርካ ክተርዕሞን ካብ ተጸባይነት ክትድሕንን ይከኣል እዩ።

ስፖርት

ኣብርሃም የውሃንስ

ኤርትራውያን ተቐዳደምቲ ኣብ ኢራን ይደምቁ

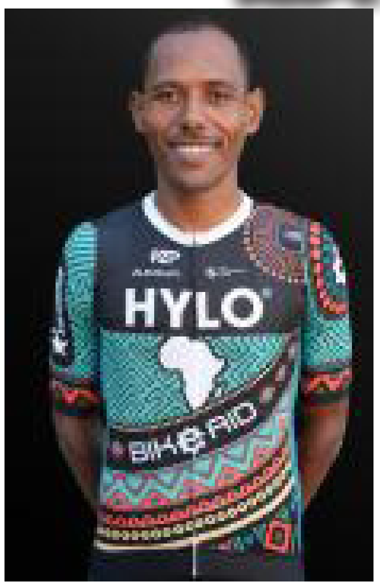

ሳልሳይ መድረኽ ዙር ኢራን (ኣዘርባጃን) ትማሊ ክሳብ 4% 'ግራደየንት' ዘጠቓልል ተረርቲ ዓቐበት ዝላዘ 128.4 ኪሎሜተር ርሕቀት ኣብ ዝዘበሮ ውድድር፡ ምስ ጀርመናዊት ክሉብ ባይክ ኤይድ ዝጻወት ዳዊት የማነ ቀዳማይ ብምውጻእ ክዕወተሉ እንከሎ፡ ምስ ቱርካዊት ክሉብ ኢስታንቡል ዝጻወት ኤሾን የማነ ድማ ሳልሳይ ደረጃ ሒዙ። ኣብ ቀዳማይ መድረኽ፡ ቀዳማይ ደረጃ ዝላዘ ሚልኪያስ ማእከለ ድማ ሻዱሻይ ደረጃ ክሕዝ እንከሎ፡ ወዲ ጋንታኡ ዩኤል ሃብትኣብ ከኣ ሻብዓይ ኣትዩ።

መበል 37 ዙር ኢራን፡ ብ27 ግንቦት ካብ ታብሪዝ ጀሚሩ ኣብ ኡርምያ ኣብ ዝተዛዘመ 153.3 ኪሎሜተር ንውሓት ዝዘበሮ ቀዳማይ መድረኽ፡ ተጻዋታይ ባይክ ኤይድ ሚልኪያስ ማእከለ 03:28:18 ቀዳማይ ክወጽእ እንከሎ፡ ወዲ ጋንታኡ ዩኤል ሃብትኣብ ሳልሳይ፡ ምስ ቱርካዊት ክሉብ ኢስታንቡል ዝጻወቱ ናትናኤል ብርሃነ ኤሾን የማነ ሓሙሻይን ሻሙናይን ደረጃ ሒዞም። ብቐድሚ ትማሊ 212 ኪሎ ሜተር ኣብ ዝሸፈነ ካልኣይ መድረኽ ዙር ኢራን ድማ፡ ሚልኪያስ ማእከለ ካልኣይ፡ ዩኤል ሃብትኣብ ሳልሳይ፡ ናትናኤል ብርሃ ሻሙናይ፡ ኤሾን የማነ ታሽዓይ ብምውጻእ ምስ ቀዳሞት ዓሰርተ ተቐዳደምቲ ውድድሮም ዛዚሞም።

ዙር ኢራን፡ ብ1986 ዝፈለመ ውድድር ኮይኑ፡ 2.1 ናይ 'ዩሲኣይ' ደረጃ ድማ ኣለዎ። ናይ 2025 መበል 37 ዙር ኢራን ሓሙሽተ መድረኻት ዘጠቓልል ኮይኑ፡ ጽባሕ ቀዳም 31 ግንቦት ክዛዘም እዩ።

ቅድድም ብሽክለታ፡ ዋንጫ ሰማእታት ክካየድ እዩ

ፈደረሽን ቅድድም ብሽክለታ ዞባ ማእከል፡ ሰለስተ መድረኻት ዝላዘ ውድድር ዋንጫ ሰማእታት 2025 ከካይድ ምዃኑ ኣብ ዝለኣኸልና ደብዳቤ ሓቢሩ።

እዚ ውድድር ጽባሕ ቀዳም 31 ግንቦት ኣብ ሰዓታት ቅድሚ ቀትሪ ብተቐዳደምቲ ማውንቴን ባይክ ዝፍለም'ዩ። ቀዳመይ ውድድር ማውንቴን ባይክ፡ ኣብ ከባቢ 5ይ መደበር ዝካየድ ኮይኑ፡ ካልኣይ ዕለት ሸውዓተ ሰነ ኣብ ከባቢ ጸጸራት፡ ሳልሳይ ድማ ዕለት 14 ሰነ ኣብ ከባቢ 5ይ መደበር ፖሊስ ክካየድ እዩ።

እዚ ከምዝሉ እንከሎ፡ ሰንበት ሓደ ሰነ ኣብ ከባቢ እንዳ ማርያም (ጎደና ኣፍዓበት) ናይ 'ዳ ኮርሶ' ውድድር ተሰሪዑ ኣሎ። ከምኡ'ውን ናይ ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን 'ኤሊት' ተቐዳደምቲ ጥራይ ዝሳተፍዎ፡ ካብ ብሎኮ ጉዳይፍ ጀሚሩ፡ ብጽግሪ እንድሕሽ ተጠዊዩ ኣንፈቱ ንኣስመራ ብምግባር ኣብ ብሎኮ ጉዳይፍ ዝዛዘም ውድድር ንዕለት ትሽዓተ ሰነ ካልኣይ መድረኽ ናይዚ ውድድር ክካየድ'ዩ። ሳልሳይን ናይ መዛዘምን ውድድር ዋንጫ ሰማእታት ድማ 15 ሰነ ኣብ ከባቢ እንዳ ማርያም (ጎደና ኣፍዓበት) ክሳለል እዩ።

ዘገርሃይ ምስግጋር ተጻወትቲ 2024-25 ኣብ ፕሪመር ሊግ እንግሊዝ

ፕሪመር ሊግ እንግሊዝ ሰንበት 25 ግንቦት ብዓወት ሊቨርፑል መጋረጃኡ ዓጺዩ ደርኩቡ። ኣብዚ ናይ ሎሚ ዓመት ግጥሚታት ድማ ዘለገሱን ዘገርሃዩን ፍጻመታት ብምስናድ ሓሊፉ ደርኩቡ። ብደረጃ ጋንታ ግምት ዘይተወሃበን ጋንታታት ዝደመቓሉ፡ ዓበይቲ ጋንታታት ናይ'ቲ ሊግ ዝበዝሓ ድማ ካብ ሕፍረት ዝለበሱሉ መድረኽ ኮይኑ ተዓጽዩ ኣሎ። መርኩብ ሓበሬታ 'ጎል' እምበኣር ኣብዚ ዝተዛዘመት ወቕቲ ስፖርት፡ ዓሰርተ ዘገርሃዩ ወይ ዝተኸሰሩ ምስግጋር ዝተገበረሎም ተጻወትቲ ብምባል ዝርዝር ኣቕሪባ ትርከብ፡ ገለ ካብኣቶም እዞም ዝስዕቡ'ዮም፡

ኣያን ማኣሰን

ኣስቶን ቪላ ነዚ ተጻዋታይ 37.5 ሚልዮን ፓውንድ ከፊላ ከተምጽኦ እንከላ፡ ማስመር ምጥቃዓ ዘደላድል ጸቡቕ መኽሰብ ዘሎዎ ምስግጋር ዝብል ኣርእስተ ዜና'ዩ ተሰሪሑሉ። ይኹን እምበር እዚ ሆላንዳዊ ተጻዋታይ ኣብ ቅዲ ኣሰላልፋ ኡና ኤምሪ ልዑል ጽልዋ ዘሎዎ ኮይኑ ኣይተረኽበን። እዚ ወዲ 23 ዓመት ተጻዋታይ፡ "ኮኾብ ኣጥቃዓይ ክኸውን'ዩ" ተባሂሉሉ ናብ ኣስቶን ቪላ ከም ዘይተሰጋገረ፡ ኣብ ዓመተ ስፖርት 2024-25 ካብኦም መንበር ተቐየርቲ ዘምጽኡ ኮይኑ ግዜኡ ኣሕሊፉዎ።

ኢሚል ስሚዝ ረው

ኢሚል ስሚዝ፡ ኣብ ፉልሃም ቀልጢፉ'ዩ ደሚቑ። ጋርስ ነዚ ተጻዋታይ ብምልቃቓም ድማ ዘጥዕስ ውሳነ ተባሂሉ ተዘርበሉ። እዚ ቅልጡፍ ብቕዓቱ ግን ዘይከም ኣጀማምራኡ ቀልጢፉ ክቕህም ተራእዩ። እቲ ኣብ ሜዳ ዝዘበሮ ጽልዋ ድሕሪ ካልኣይ ኣህጉራዊ ግጥሚት ክንጸባረቕ ኣይከኣለን። ወርሒ ታሕሳስ ሕማቕ ፋል ዝፈጠረትሉ ክመስል፡ እቲ ውሓለ ዝተብሃለ ኢሚሊ ስሚዝ ኣብ ሜዳ ተሳእኑ። እቲ ፉልሃም ንምዕዳጉ ዘውጽኣቶ 34 ሚልዮን ድማ በኒኑ ጠፊኡ።

ኤዲ ንኬታህ

ብ30 ሚልዮን ፓውንድ ምስተሰጋገረ፡ ኣብ መወዳእታስ ካብ መቐመጢ ተቐየርቲ ስፍራ ኣርሰናል ናጻ ወጺኡ ክዝሕሉ ክኣሉ ነይሩ። ከምኡ'ውን ኣብ ሓድሽ ሃዋሁ ክሪስታል ፓላስ ክደምቕ ምዃኑ ርጉጽ ተወሲዱ። እንተኾነ ዘይከምቲ ትጽቢት ዝተገበረሉ ወጥን ከንጸባርቕ ጀመረ። እዚ ኣጥቃዓይ ኣብ ምሉእ እዚ ወቕቲ ናይ ፕሪመር ሊግ ሰለስተ ሸቶታት ጥራይ ከመዝግብ ክኢሉ። ከምኡ'ውን ካብ ወርሒ ሕዳር ንደሓር ምስ ቀዳሞት ተሰለፍቲ ንምዃን ክኣቱ ናብ ምቕላስ ወዲቑ።

ዚርክዚ

ናይ ባሎኛ ኩንትራቱ ከም መፋነዊ ኣማሪጹ ተረጂቡ ብ36 ሚልዮን ፓውንድ ናብ ማንቸስተር ዩናይትድ ምስግጋሩ ከም ኣኽሳቢ ምስግጋር'ዩ ተራእዩ። ምስቲ ዝሓለፈ ተመኩሮ ድማ ዩናይትድ ዋንጫ ናይ ምውሳድ ክብራ ክመልስ ዝኽእል ተጻዋታይ ተባሂሉ ልዑል ግምት ተዋሂብዎ መጺኡ። ባሎኛ ድሕሪ 60 ዓመት ናብ መድረኽ ሻምፕዮንስ ሊግ ንኽትምለስ ዝዘበሮ ወሳኒ ኣበርክቶ፡ እቲ ኣብ ዩናይትድ ልዑል ኣስተዋጽኦ ክገብር ይኽእል'ዩ ዝብል ትጽቢት ዘሕደሮ። ኣንጻር ፉልሃም ኣብ ዝገበሩዎ ናይ መኽፈቲ ጸወታ ሸቶ ብምምዝጋቡ ነቲ ትጽቢት ከም ዝምልስ ርጉጽ ገይሩ ተወሲዱ። ሰለስተ ናይ ሊግ ሸቶ ኣቑጺሩ ክቕጽል እናበለ ከሎ ግን መጉዳእቲ ኣጋጠሞ። ወዲ 23 ዓመት ዚርክዚ ብቕዓቱ ኣብ ዘመሓየሸሉ ግዜ ካብ ሆላንድ ዝምጽእ ሓገዝ ብዘይምርካቡ ተኸሲሩ። ብዙሓት ወገናት ድማ ቀያሕ ማልያ መጫዕቲ ዚርክዚ ኣይኮነትን እናበሉ ይሕጮጩሉ ኣለዉ።

ፌደሪኮ ኪየሳ

ሊቨርፑል ኣብ እትግዝኦ ዕድጊ ክልተ ኣማራጺታት ዘሎዎ ተጻዋታይ ኮይኑ ደርኩቡ፡ ፌደሪኮ ኪየሳ፡ ኣብ ኣንፊልድ እግሩ ምስ ረገጸ ከም ናይ ዋጋ ዕዳጋ ጅግና ኮይኑ ክገልግል ወይ ድማ ምስ መጉዳእቲ እናተቃለሰ፡ ንኸዕሶ እግሪ እንግሊዝ ክመልኽ ክጽዕር። ሕማቕ ዕድል ኮይኑ ግን ንዕኡን ንክለቡን እቲ ሓቀኛ ክውንነት ይግህደሎም ኣሎ። ሊቨርፑል ነዚ ተጻዋታይ ንምውናን ዘውጽኣቶ 12.5 ሚልዮን ፓውንድን ሰሙናዊ እትኸፍሎ 140 ሽሕ ፓውንድን ክሳራ ኮይኑዋ ደርኩቡ። እዚ ናይ ክንፊ ተጻዋታይ፡ ኣብ ምሉእ ዓመት ናይ ፕሪመር ሊግ 104 ደቓይቕ ጥራይ እዩ ተሰሊፉሉ።

ቸልሲ፡ እታ እንኮ ኣርባዕተ ዋናጩ ኤውሮጳ ዘልዓለት ጋንታ

ተመሃራይ ንመምህሩ ዝሰዓረሉ ግጥም

ቸልሲ፡ ረቡዕ ምሸት ኣብ ካልኣይ እብረ ጸወታ ተኣምራታዊ ምልሶት ብምግባር ንርያል በቲስ 4ብ1 ብምድሃክ ዋንጫ 'ኮንፈረንስ ሊግ' ክትዓትር በቒዓ።

ቸልሲ፡ ኣብቲ ካብ ተመራሒት ተጠሪሳ መራሒት ዝኾነትሉ ግጥም፡ እቲ ብቕዓቱ ጉዲሉ ክብሃለሉ ዝቖየ ኮል ፓልመር ብዝዘበሮ ኣስተዋጽኦ ካብ ዓወት ክትሉበስ ክኢላ። ፓልመር ድማ ብሉጽ ተጻዋታይ ናይ'ቲ ግጥም ተባሂሉ ተረቚሒ።

ኣብቲ ናይ ረቡዕ ምሸት ግጥም፡ ርያል በቲስ ኣብ መበል ታሽዓይ ደቒቕ፡ ካብ ኢዛላ ሸቶ ብምርካብ ንቸልሲ ኣቐዚዛታ'ያ። ድሕሪ ዝተበራበረት ቸልሲ ድማ፡ ነዛ ዝኣተወታ ሸቶ ከተማሪሪ 56 ደቓይቕ ወሲዱላ። ኣብ መበል 65 ደቒቕ ድማ ካብ ኢንዞ ፈርናንደዝ ሸቶ ረኺባ። ኣብ መበል 70 ደቒቕ ካብ ጃክሶን ብዘረኸበታ ሸቶ ኸኣ መራሕነት ናይ'ቲ ግጥም ተረኪባ። ተቐይሩ ዝኣተወ ሳንቾ ድማ ኣብ መበል 83 ደቒቕ ንመራሕነት ቸልሲ ናብ ሰለስተ ክብ ኣቢልዎ። ካሰዶ ብግደኡ ራብዓይቲ ሸቶ ብምውሳኽ ቸልሲ ክሳዳ ኣቕኒዓ ክትወጽእ ኣኺኢሉዋ።

ቸልሲ፡ በዚ ናይ ኮንፈረንስ ሊግ ዓወታ፡ እታ ቀዳመይቲ ኣርባዕተ ዓበይቲ ዋናጩ ኤውሮጳ ዘልዓለት ክሉብ ክትከውን ክኢላ ኣላ። ቸልሲ፡ ዋንጫ ሻምፕዮንስ ሊግ፡ ኤውሮፓ ሊግ፡ ሱፐር ካፕ፡ ኮንፈረንስ ሊግ ብምዕታር እያ ታሪኽ ሰሪሓ ዘላ።

ብተወሳኺ ናይ ቸልስን ርያል በቲስን ናይ ዋንጫ ግጥም ፍሉይ ዝገብሮ፡ ናይ ሞያ ኣቦን ወድን ዘራኸበ ግጥም ብምዃኑ'ዩ። ናይ ቸልሲ ኣሰልጣኒ ኤንዞ ማረስካ፡ ንናይ ርያል በቲስ ኣሰልጣኒ ኢማኑኤል ፐለግሪኒ፡ "ንሱ ልክዕ ናይ ሞያ ኣቦይ እዩ" ብምባል'ዩ ዝገልጾ። ማረስካ፡ ድሕሪ ናይ ረቡዕ ዓወቱ ኣብ ዝሃቦ መግለጺ፡ "ንሕና ጥቡቕ ርክብ እዩ ዘሎና። ማኑኤል ማዕናይ ኣይኮነን። ንዓይ፡ ንሱ መወከሲየ'ዩ፡ ኣብ ላዕሊ ዘቐምጦ ሰብ" ብምባል ንፐለግሪኒ ዘሎዎ ኣኽብሮት ክገልጽ ተሰሚዑ።

ዝምድና ናይዞም ኣብ መዛዘሚ ግጥም ዝተራኸቡ ኣሰልጠንቲ፡ ቅድሚ ነዊሕ ዓመታት ኣብ ማላጋ እንክለዉ እዩ ዝፍለም። ማረስካ፡ ከም ተጻዋታይ ኣብ ትሕቲ ፐለግሪኒ ይሰልጥን ነይሩ። ኣብ ሰጃኛ'ውን ኣብ ሓደ ከባቢ ይነብሩ ብምንባሮም፡ ዝምድናኦም ኣብ ሜዳን ካብ ሜዳ ወጻእን ቀጺሉ። ማረስካ ተጻዋታይ እንከሎ ድማ ፐለግሪኒ፡ "ከም ዝመስለኒ ንሱ ዕቡይ ኣሰልጣኒ ክትከውን ስለ ትኽእል፡ ምስልጣን ጀምር፡" ክብል ምዒድዎ። ማረስካ፡ ካብዚ ኣዝ ዘርባ እዚኣ ዝሰምዓላ ዕለት ከኣ ብዛዕባ ምስልጣን ኩሓሰብ ከም ዝጀመረ እዩ ዝሕብር። ፐለግሪኒ፡ መዝኑት ምስልጣን ዌስት ሃም ምስ ተረከበ፡ ንማረስካ ተሓጋጋዚኡ ክኸውን ኣምጺኡዎ። ትምህርት ፐለግሪንን ክእለት ማረስካን ድማ ኣብዚ'ዩ ክወሃሃድ ጀሚሩ።

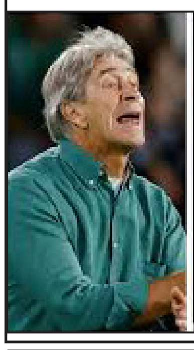

ድሕሪ ነዊሕ ዓመታት ከኣ፡ እንሆ ዝሓለፈ ረቡዕ ኣብ ፍጻመ ጸወታ ኮንፈረንስ ሊግ፡ ኣንጻር ጋንታታት ሒዞም ተራኺቦም፡ እቲ ተመሃራይ ድማ ንመምህሩ 4ብ1 ረቲዕዎ።

እንታይከ ይብሃል ኣሎ?

- ሊቨርፑል፡ ናይ ፍራንክፈርት ኣጥቃዓይ ሁጎ ኢኪቲከ ንምውናን ኣብ ዝግበር ዘሎ ቅልስ ከም ዝኣተወት ይሕበር ኣሎ። ወዲ 22 ዓመት ኢኪቲከ፡ ኣብ ኩሉ ዘሰላሰሎ 47 ግጥሚት ኣብ 33 ሸቶታት ቀጥታዊ ኣበርክቶ ክገብር ዝኸኣለ'ዩ። ኣሰልጣኒ ሊቨርፑል ኣርነ ስሎት፡ ዝመጽእ ዓመት ድልዱል ማስመር ምጥቃዕ ዘሎዋ ጋንታ ንምህናጽ ኣንቂዱ ኣብ ዘለወሉ እዋን፡ እዚ ተጻዋታይ ሓደ ካብኦም ኣብ ዓይኑ ኣትዮም ዘለዉ እዩ። እንተ ኾነ ቸልሲ ብግዲኣ ነዚ ተጻዋታይ ጠሚታቶ ብምህላዋ፡ እቲ ቅልስ ክበኣስ ክብል'ዩ። ፍራንክፈርት ንኢኪቲከ፡ 100 ሚልዮን ዩሮ ተሚናቶ ትርከብ።
- ብማንቸስተር ዩናይትድን ኒውካስልን ክድለ ዝጸንሐ ኣጥቃዓይ ኢስፓኛዊ ሊያም ደላፕ፡ ናብ ቸልሲ ከም ዝሰጋገር ይግለጽ ኣሎ። ናብ ድሕሪት ተመሊሳ ዝላ ኢስፓኛዊ፡ ውዕሉ ንኽብቅዕ 30 ሚልዮን ፓውንድ መፋነዊ ዋጋ ገይራትሉ ዝላ ደላፕ፡ ካብተን ብርክት ዝበላ ደለይቱ ጋንታታት ንቸልሲ ከም ዝመረጸ እቲ ዝተዘርግሐ ሓበሬታ የረድእ።

ናብ ሻምፕዮንስ ሊግ ተመሊሳ ዘላ ቸልሲ፡ ዋንጫ ክለባት ዓለም ንምክያድ 16 ሰነ ናብ ኣመሪካ ቅድሚ ምጋሻ መሳርዓ ክተደላድል መሪጻ ኣላ። ወዲ 22 ዓመት ሊያም ደላፕ ድማ፡ ምስ ኣሰልጣኒ ቸልሲ ማረስካ ተጻዊቱ ብምንባሩ ካብቶም ቀዳሞት ሕርያኣ ኮይኑ ደርኩቡ።

ዜና ዓለም

ዮርዳኖስ ጸጋይ

ቻይና፡ ካብ ኣስተሮይድ ኣኻውሕ ንምምጻእ ሮኬት ወንጪፋ

ቻይና፡ ኣብ ጥቓ መሬት ካብ ዝርከብ '469219 ካሞኦኣለዋ' ዝተባህለ ኣስተሮይድ ንመጻኢ ምርምር ዝውዕል ኣኻውሕ ንምምጻእ፡ ዝሓለፈ ረቡዕ መንኮርኮር ጠፈር ከም ዝወንጨፈት ተሓቢሩ።

እታ ካብ ማእከል መወንጨፊ ሳተላይት 'ዚቻንግ' ዝተወንጨፈት 'ቲያንወን-2' ዝተባህለት መንኮርኮር ጠፈር፡ ኣብ ሓምለ 2026 ናብቲ ካብ መሬት ኣስታት 16 ሚልዮን ኪሎ ሜትር ርሒቑ ዝርከብ ኣስተሮይድ ክትበጽሖ እያ።

ኣብ ሕዳር 2027 ድማ፡ ንምርምር ዝኸውን ኣኻውሕ ሒዛ ናብ መሬት ክትምለስ ተስፋ ተገይሩላ ኣሎ።

ኣስትሮይድ '469219 ካሞኦኣለዋ'፡ ካብ 40 ሜትሮ ክሳብ 100 ሜትሮ ስፍሓት ዘለዎ ኮይኑ፡ ንኣስታት ሓደ ዘመን ዝኣክል ኣብ ዙርያ ጸሓይ ዝዞረ እዩ።

መጥቃዕቲ እስራኤል ኣብ ልዕሊ ፍልስጤማውያን ቀጺሉ

ወተሃደራት እስራኤል፡ ኣብ ልዕሊ ናይ መግቢ ረድኤት ክረኽቡ ዝተኣከቡ በርጌስ ፍልስጤማውያን ብዘኽፈቱዎ ተኹሲ፡ ኣብ ወሽጢ'ዘን ዝሓለፋ ክልተ መዓልታት ጥራሕ ብውሕዱ 10 ሰባት ክቕተሉ እንከለዉ፡ ካልኦት 62 ሰባት ድማ ከም ዝቖሰሉ ተሓቢሩ።

እቲ ብኣመራርሓ እስራኤልን ኣቡኡ ወሽመጥ ዝተፈድ ዘሎ ረድኤት ናይ ምዕዳል ማስርሒ፡ ንኣህጉራዊ ሰብኣዊ ሕጊ 'ላግጺ' ምኻኑ'የም ተንተንትን ትካላት ረድኤትን ዝገልጹ ዘለዉ።

ኣህጉራዊ ትካላት ረድኤት፡ እስራኤል ናብ ወሽመጥ ቓዛ ዝኣቱ ረድኤት ናይ ምቁጽጻር መደብታ፡ ኑቲ ኣብ ጥርዙ በጺሑ ዘሎ ጥሜትን ስቓይን ፍልስጤማውያን መሊሱ ዘጋድድ ምኻኑ ኣጠንቂቖን ኣለዋ።

ዝተፈላለያ ሃገራት፡ ኑቲ ሰራዊት እስራኤል ኣብ ልዕሊ በርጌስ ፍልስጤማውያን ዘካይዶ ዘሎ ደማዊ ኩናት ደው ክብል ብተደጋጋሚ ደጽወዓኻ እንተ ሃለዋ፡ እስራኤል ግን ንጻውዒተን ዕሽሽ ብምባል፡ ንመላእ ወሽመጥ ቓዛ ኣብ ትሕቲ ቁጽጽራ ንምእታው ዘኽእላ መደብ ከም ዘጽደቐት'የም ምንጭታት ዝሕብሩ ዘለዉ።

እስራኤል፡ ካብ 2 መጋቢት ኣትሒዛ ናብታ ወሽመጥ ዝኣቱ ዝበረ ሰብኣዊ ሓገዝት ደው ኣቢላቶም ድሕሪ ምጽንሓ እያ ሕጂ ብውሱን ዓቐን ንኽኣቱ ተፍቅድ ዘሎ።

ሓማስ ግን፡ እስራኤል ድሕሪ ብዙሕ ሰሙናት ናብታ ወሽመጥ ሓገዝ ከም ዝኣቱ ብምግባር፡ ንኢሰብኣዊ ተግባራታ ካብ ዓለም ክትከውሎ ትፍትን ከም ዘላ ወቒሱ።

ቤት ፍርዲ ኣመሪካ፡ ንውሳነ ቀረጽ ትራምፕ ውዱቕ ገይሩዎ

ቤት ፍርዲ ንግዲ ኣመሪካ፡ ፕረዚደንት ዶናልድ ትራምፕ ደረት ስልጣኑ ሓሊፉ ኣብ ልዕሊ ፍርያት መሻርኽቲ ንግዲ ኣመሪካ ዝኾና ሃገራት ቀረጽ ደሰልዕ ከም ዘሎ ብምኽሳስ፡ ድሕሪ ደገም ትራምፕ ዝሰልዖ ቀረጽ ኣብ ግብሪ ከይውዕል ዝሓለፈ ረቡዕ ውሳነ ከም ዘሕለፈ ተሓቢሩ።

እቲ ቤት ፍርዲ፡ ንኸሉ እቲ ፕረዚደንት ትራምፕ ካብ ወርሒ ጥሪ ጀሚሩ ኣብ ሕጊ ኣህጉራዊ ህጹጽ ቁጠባዊ ሓይልታት (IEEPA) ተመርኲሱ ኣብ ልዕሊ ካልኦት ሃገራት ናብ ሃገሩ ዝኣቱ ንግዳዊ ፍርያት ኣመሓላሊፍዎ ዝጸንሐ ትእዛዝ ወሰኽ ቀረጽ፡ ብቐጽበት ውዱቕ ገይሩዎ ከም ዘሎ ኣፍሊጡ።

ፕረዚደንት ትራምፕ ዝሓለፈ ጥሪ ንኻልኣይ ግዜ ናብ ስልጣን ምስ ደየበ ኣብ ልዕሊ ምስ ሃገሩ ንግዳዊ ሽርክነት ካብ ዘካይዳ ሃገራት ዝልኣኽ ኣቕሑ ተወሳኺ ቀረጽ ብምስላዑ ኣብ ዓለምለኻዊ ዋሕዚ ንግዲ ቅልውላው ፈጢሩ ምጸንሑ ክኢላታት የረድኡ።

ፋይናንሳዊ ዕዳጋታት ንውሳኔ ናይ'ቲ

ቤት ፍርዲ ኣኽብሮ ክብልዎ ከለዉ፡ መጠን ክብሪ ዶላር ኣመሪካ እውን ኣብ ዝሓጸረ እዋን ክውሰኽ ከም ዝኸኣለ እዩ ዝሕበር ዘሎ።

ፕረዚደንት ትራምፕ፡ ንኣመሪካ ዝበልጸት ሃገር ንምግባር፡ ኣብ ልዕሊ ናብ ሃገሩ ዝኣቱ ዝተፈላለየ ንግዳዊ ፍርያት ካልኦት ሃገራት ተወሳኺ ቀረጽ ምስላዕ ኣድላዪ ምኻኑ እዩ ክምጉት ጸኒሑ።

ቤት ፍርዲ ንግዲ ኣመሪካ፡ ወሰኽ ቀረጽ ዘሰዓቦ ቅልውላው ኣመልኪቶም 12 ግዝኣታት እታ ሃገርን ማእከል ፍትሒ ሓርነት ኣመሪካን ድሕሪ ዘቕረብዎ ክሲ እዩ ነቲ ውሳነ'ዚ ዘመሓላለፍ ዘሎ።

ኢሎን መስክ ካብ ስልጣኑ ወሪዱ

ሓላፊ ክፍሊ ብቕዓት መንግስቲ ኣመሪካ (Department of Govern- ment Efficiency) ኮይኑ ተመዚዙ ዝጸንሐ ኣመሪካዊ ቢልየነር ኢሎን ማስክ፡ ካብ ስልጣኑ ከም ዝወረደ ኣፍሊጡ።

ኢሎን ማስክ፡ ኣብ መንግስቲ ፕረዚደንት ዶናልድ ትራምፕን ዘሎ ፍልልይ እናዓበየ ይኸይድ ኣብ ዘሎ እዋን እዩ ነዚ ውሳነ'ዚ ዝወሰደ ዘሎ።

ብማስክ ክመሓደር ዝጸንሐ ክፍሊ ብቕዓት መንግስቲ ኣመሪካ (ዶጅ)፡ ብኸቱት ወጻኢታት ንምልላይን ንምውጋድን ዓሊሙ እዩ ብፕረዚደንት ኣመሪካ ዶናልድ ትራምፕ ተመስሪቱ።

ኢሎን ማስክ፡ ኣብ'ዘን ዝሓለፋ ናይ ሓደት ኣዋርሕ ስልጣኑ፡ ንኣሽሓት መንግስታዊ ሰራሓት ክየጹ እንከሎ፡ ኣመሪካ ክትልግሶ ዝጸንሐት ብቢልዮናት ዶላር ዝግመት ፈናንሳዊ ደገፋት እውን ደው ንኽብል ከም ዝሰርሐ ጸብጻባት የመልክቱ።

ንሱ ኣብቲ ባዕሉ ዝውንኖ ማሕበራዊ መራኸቢ 'ኤክስ' ኣብ ዘስፈሮ ጽሑፍ፡ ዋላ ካብ መዝነቱ እንተ ወረደ፡ እቲ ንሱ ክመርሖ ዝጸንሐ መንግስታዊ ትካል ግን ንዕማማቱ ብዝሓየለ መልክዑ ክቕጽሎ ምኻኑ ኣፍሊጡ።

ማስክ ከም ሓደ ፍሉይ ሰራሕተኛ መንግስቲ፡ ኣብቲ መንግስታዊ ትካል ኣብ ዓመት 130 መዓልታት ጥራሕ ክሰርሕ'ዩ ሓለፍቲ ተዋሂብዎ ጸኒሑ።

ብመሰረት መርበብ ሓበሬታ 'ዶጅ'፡ እቲ ሓይሊ ዕማም፡ ብጠቕላላ 175 ቢልዮን ዶላር ዝግመት ገንዘብ ከፊልቲ ግብሪ ንምቁጣብ ሓጊዙ እዩ።

እስራኤል፡ ኣብ መዓርፎ ነፈርቲ የመን መጥቃዕቲ ኣካይዳ

እስራኤል፡ ኑቲ ካብ ዕጡቕ ጉጅለ ሑቲ ዝተወንጨፈላ ክልተ ባለስቲክ ሚሳይላት ግብረ መልሲ ንምሃብ፡ ኣብ ሰንዓ - ርእሰ ከተማ የመን ንዝርከብ ኣህጉራዊ መዓርፎ ነፈርቲ ከም ዝደብደበቶ ተሓቢሩ።

ዋና ዳይረክተር ኣህጉራዊ መዓርፎ ነፈርቲ ሰንዓ ካልድ ኣል ሸይፍ ኣብ ማሕበራዊ መራኸቢ 'ኤክስ' ኣብ ዘስፈሮ ጽሑፍ፡ ኩለን ኣብቲ መዓርፎ ነፈርቲ ዝነበራ ነፈርቲ ቡቲ ደብዳብ ምሉእ ብምሉእ ከም ዝዓነዋ ኣነጺሩ።

መራሒ ሑቲ ዓብዱልማሊክ ኣል ሑቲ ድማ፡ እስራኤል እተካይዶ ዘላ መጥቃዕቲ ዓይኑቱ ብዘየገድስ፡ ህዝቢ የመን ንፍልስጤማውያን ካብ ምድጋፍ ድሕር ከም ዘይብል ሓቢሩ።

መከላኸሊ ኣየር እስራኤል፡ ኑቲ ካብ የመን ዝተወንጨፈ ባለስቲክ ሚሳይላት ወቒዑ ከም ዘውደቐ ተፈሊጡ ኣሎ።

እቲ ብደብዳብ እስራኤል ዝዓነወ ኣብ ሰንዓ ዝርከብ ኣህጉራዊ መዓርፎ ነፈርቲ፡ ዝዓበየ መዓርፎ ነፈርቲ የመን ኮይኑ፡ ኣብ ቀረባ እዋን ብሰራዊት እስራኤል ተደብዲቡ ከም ዝነበረ፡ ድሕሪ ዝተኻየደሉ ጽገና ግን ዝሓለፈ ሰሙን ናብ ኣገልግሎት ከም እተመልሰ ይሕበር።

እስራኤል ኣብ ሕዳር 2023 ኣብ ወሽመጥ ቓዛ ደማዊ ደብዳብ ካብ እትጅምር ንደሓር፡ ሑቲ ኣብ ልዕሊ ብቐይሕ ባሕሪ ዝሓልፋ ንግዳውያን መራኽብ እስራኤልን መሻርኽታን መጥቃዕቲ ምፍጻም፡ ከምኡ ድማ ናብ እስራኤል ሚሳይላትን ድሮናትን ምውንጫፍ ስርሒ ኢሉ ተታሓሒዙዎ ከም ዘሎ'የም ምንጭታት ዘመልክቱ።

እስራኤል፡ ኣመሪካን ብሪጣንያን ብወገነን፡ ኣብ ልዕሊ ዒላማታት እቲ የመናዊ ጉጅለ ተደጋጋሚ መጥቃዕትታት ብምኽያድ፡ ብዕስርተታት ዝቑጸሩ ሰላማውያን ሰባት ከም ዝቐተላ ጸብጻባት የረድኡ።

ተረኛ ፋርማሲ	ዕለት	ኣድራሻ	ቁ.ስልኪ
ፋርማሲ ተሰፋ	30/05/2025	ጎደና ዓሊቴና መረብ 716 ቁ.14፡ ቀሓውታ	186839

ፋርማሲ ቁ.1 መዓልታውን ለይታውን ኣገልግሎት ትህብ ቁ.ቴሌፎን 127565